ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

ΤΜΗΜΑ
ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ

GLOBALG.A.P.

Μαυριλιδάκης Νεκτάριος

Επιβλέπων καθηγητής:

Μουστάκης Βασίλης

Χανιά 2010

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ όλους όσους με βοήθησαν στην ολοκλήρωση των σπουδών μου.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον καθηγητή κ. Βασίλη Μουστάκη για τη θετική στάση του και την ελευθερία που μου παρείχε στην προσέγγιση του θέματος της παρούσας εργασίας.

Ευχαριστώ φίλους και γνωστούς για την υποστήριξή τους.

στην κόρη μου Ιωάννα

Περίληψη

Η ανάγκη του ανθρώπου για σωστή διατροφή είναι αυτονόητη. Η ποιότητα των τροφίμων όμως δεν είναι πάντα προφανής. Και επειδή η ποιότητα ξεκινάει πάντα από την πρώτη ύλη, είναι πολύ σημαντική η διασφάλιση της ποιότητας στην πρωτογενή παραγωγή.

Στην παρούσα εργασία γίνεται μια προσέγγιση – παρουσίαση των συστημάτων ποιότητας που εφαρμόζονται σήμερα στον τομέα της γεωργικής παραγωγής. Σκοπός της εφαρμογής τους είναι όχι μόνο η παραγωγή ποιοτικών και ασφαλών για κατανάλωση προϊόντων αλλά και η κατά το δυνατόν μικρότερη επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Τα συστήματα που εξετάζονται είναι τρία:

Το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Γεωργικής Παραγωγής (πρότυπο AGRO 2) που συνίσταται στην ορθολογική χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων με στόχο την επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος με την ελάχιστη διατάραξη του περιβάλλοντος.

Το σύστημα σύμφωνα με το πρότυπο της GLOBALGAP το οποίο είναι ένα παγκόσμιο πρότυπο που βασίζεται στην εφαρμογή των κανόνων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (βασικοί κανόνες ορθής χρήσης εισροών και φυσικών πόρων).Η αντίστοιχη πιστοποίηση πολλές φορές τίθεται ως απαραίτητη εμπορική προδιαγραφή για την εξαγωγή κάποιων προϊόντων.

Το σύστημα της Βιολογικής Γεωργίας το οποίο εξετάζεται σαν ένα ιδιαίτερο σύστημα αφού δεν επιτρέπει γενικά τη χρήση χημικών σκευασμάτων (φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων), μόνο ειδικών σκευασμάτων και η εφαρμογή του είναι σχετικά περιορισμένη. Αποτελεί την πιο συμβατή με το περιβάλλον μορφή γεωργίας η οποία μας δίνει τα πιο καθαρά προϊόντα, απαλλαγμένα από υπολείμματα φυτοφαρμάκων.

Στο παράρτημα παρουσιάζεται το πρότυπο AGRO 2, που αφορά το σύστημα με την πιο ευρεία εφαρμογή (σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης)..

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελίδα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: ΕΙΣΑΓΩΓΗ 8

1.1 Εισαγωγή 8

1.2 Η ανάγκη πιστοποίησης 9

1.3 Πιστοποιημένα προϊόντα 10

1.4 Η έννοια της ποιότητας 11

1.5 Συστήματα ποιότητας (γενικά) 12

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ 14

2.1 Ο οργανισμός Agrocert (ΟΠΕΓΕΠ) 14

2.2 Τα συστήματα ποιότητας στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή 15

2.3 Εφαρμογή των συστημάτων ποιότητας 17

2.4 Το κόστος για τον παραγωγό 21

2.5 Ορθή Γεωργική Πρακτική 22

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ 25

3.1 Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Γεωργικής Παραγωγής 25

3.1.1 Τι είναι το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης 25

3.1.2 Ορολογία- Ορισμός 25

3.1.3 Ιστορία 26

3.1.4 Παράγοντες της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης 30

3.1.5 Στόχοι 31

3.1.6 Τα πρότυπα AGRO2.1 & AGRO2.2 31

3.1.6.1 Πρότυπο AGRO 2.1 – Προδιαγραφή 32

3.1.6.2 Πρότυπο AGRO 2.2 – Απαιτήσεις για την εφαρμογή 33

3.1.7 Ο ρόλος του «Επιβλέποντα» της γεωργικής εκμετάλλευσης 34

3.1.8 Πιστοποίηση Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης 35

3.1.9 Εγκεκριμένοι φορείς 35

3.1.10 Οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης 36

3.2 Το πρότυπο της GLOBALGAP……..……37
3.2.1 Τι είναι η GLOBALGAP……37
3.2.2 Ιστορία ..……38
3.2.3 Διακυβέρνηση ……39
3.2.4 Εθνικές Τεχνικές Ομάδες Εργασίας……40
3.2.5 Τα Έγγραφα του Προτύπου ……..……42
3.2.5.1 Ολοκληρωμένη Διασφάλιση Φάρμας……43
3.2.5.2 Πολλαπλασιαστικό Υλικό Φυτών ……..44
3.2.5.3 Πρότυπο Παρασκευαστή Σύνθετων Ζωοτροφών (ΠΣΖ) ……45
3.2.6 Μέλη ……45
3.2.6.1 Παραγωγοί και Προμηθευτές ……..47
3.2.6.2 Μέλη Λιανοπωλητές και Υπηρεσίας Τροφίμων ……..48
3.2.6.3 Συνδεδεμένα Μέλη ……..……48
3.2.7 Υπηρεσίες ……49
3.2.7.1 Διοίκηση Φορέων Πιστοποίησης ……50
3.2.7.2 Εγκεκριμένοι Φορείς Πιστοποίησης……50
3.2.7.3 Διοίκηση Βάσης Δεδομένων……51
3.2.8 Διαβούλευση Εμπλεκομένων ……..52
3.2.9 Εμπλοκή Μικρών Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων ……..53
3.2.10 Διαδικασία πιστοποίησης ……..55

3.3 Η Βιολογική Γεωργία ……56
3.3.1 Τι είναι η Βιολογική Γεωργία ……..…56
3.3.2 Ιστορία ……56
3.3.3 Βασικοί στόχοι της Βιολογικής Γεωργίας ……59
3.3.4 Αρχές ……60
3.3.5 Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης ……61
3.3.5.1 Νέα νομοθεσία ……..61
3.3.5.2 Κανονισμός του Συμβουλίου……....63
3.3.5.3 Κανονισμοί της Επιτροπής ……....64
3.3.5.4 Μόνιμη Επιτροπή για τη Βιολογική Γεωργία ……64
3.3.5.5 Άλλοι φορείς ……65
3.3.5.6 Σύστημα Πληροφοριών Βιολογικής Γεωργίας ……66
3.3.5.7 Βάση δεδομένων για σπόρους ……..67

3.3.5.8 Επιθεώρηση και πιστοποίηση ……67
3.3.5.9 Έλεγχοι ……..67
3.3.5.10 Οργανισμοί ελέγχου ……..……...68
3.3.5.11 Κωδικός αναγνώρισης οργανισμών ελέγχου……68
3.3.6 Νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα ……..68
3.3.7 Φορείς πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων ……..70
3.3.8 Αναγνώριση βιολογικών προϊόντων ……..72
3.3.9 Διαδικασία ένταξης στο σύστημα πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων……..73
3.3.10 Διαδικασία εισαγωγής βιολογικών προϊόντων ……..…74
3.3.11 Στατιστικά στοιχεία ……75

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ……78
4.1 Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή των συστημάτων ποιότητας ……78
4.1.1 Πλεονεκτήματα για τον παραγωγό ……..……78
4.1.2 Πλεονεκτήματα για τον μεταποιητή-τυποποιητή του γεωργικού προϊόντος…….79
4.1.3 Πλεονεκτήματα για τον καταναλωτή ……..80
4.2 Σύγκριση συστημάτων ποιότητας ……..80
4.3 Συμπεράσματα – προοπτικές ……83

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: Το πρότυπο AGRO 2 ……85
Το πρότυπο AGRO 2.1 ……85
Το πρότυπο AGRO 2.2 ……96

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1

1.1 Εισαγωγή

Πριν από κάποια χρόνια η πιστοποίηση στα τρόφιμα δεν ήταν το ζητούμενο για τον καταναλωτή. Ήταν πριν ξεσπάσουν οι γνωστές διατροφικές κρίσεις με τις διοξίνες, τη νόσο των αγελάδων, τη γρίπη των πτηνών και άλλες. Αλλά και πριν τη διαπίστωση ότι δύσκολα ανευρίσκονται τρόφιμα χωρίς ανιχνεύσιμα υπολείμματα φυτοφαρμάκων τα οποία ενοχοποιούνται για πολλές σοβαρές ασθένειες του ανθρώπου. Σήμερα με τη συμβολή της επιστήμης της γεωπονίας αλλά και της τεχνολογίας έχει επιτευχθεί αλματώδης αύξηση της παραγωγής, πολλές φορές όμως με αλόγιστη χρήση αγροχημικών και φυσικών πόρων, με αποτέλεσμα την υποβάθμιση της ποιότητας των προϊόντων και τη σοβαρή επιβάρυνση του περιβάλλοντος.

Η άσκηση της γεωργίας μακροχρόνια βασίζεται κυρίως σε συμβατικές μεθόδους που σημαίνει πλήρης χρήση μηχανικών μέσων και ταυτόχρονα υψηλές απαιτήσεις σε εισροές (νερό, λιπάσματα, φυτοφάρμακα, ενέργεια). Με τις μεθόδους αυτές επιτυγχάνονται υψηλές αποδόσεις (τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα-μεσοπρόθεσμα), όμως η μη ορθολογική διαχείριση του εδάφους και του νερού σε συνδυασμό με την αλόγιστη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων έχει μια σειρά από αρνητικές συνέπειες: την ρύπανση, υποβάθμιση και διάβρωση του εδάφους, τη ρύπανση των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων, την έλλειψη νερού, τη μεταφορά υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα προϊόντα, τη διατάραξη της οικολογικής ισορροπίας.

Η διαπίστωση αυτών των ανεπιθύμητων επιδράσεων οδήγησε στην ανάπτυξη εναλλακτικών τρόπων άσκησης της γεωργίας που είναι φιλικότεροι προς το άνθρωπο και το περιβάλλον.

Τέτοιες εναλλακτικές μορφές άσκησης της γεωργίας είναι η Βιολογική Γεωργία (χωρίς τη χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων) και η Ολοκληρωμένη Γεωργία (ορθολογική διαχείριση φυσικών πόρων και εισροών). Η άσκηση τέτοιων μορφών γεωργίας βασίζεται στην εφαρμογή

συστημάτων ποιότητας που πιστοποιούν την παραγωγή ποιοτικών προϊόντων με σεβασμό προς το περιβάλλον.

1.2 Η ανάγκη πιστοποίησης

Τις τελευταίες δεκαετίες συνέβησαν μεγάλες αλλαγές στον τομέα της γεωργικής παραγωγής (αλλά και στους τομείς της μεταποίησης, τυποποίησης, διακίνησης) με κύρια χαρακτηριστικά:

- Μεγάλη αύξηση της παραγωγής (και της ποικιλίας)
- Ανάλογη αύξηση στη χρήση φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων
- Συνθήκες έντονου ανταγωνισμού
- Ευκολία διακίνησης των προϊόντων (σε εθνικό, ευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο
- Είσοδος γενετικά τροποποιημένων προϊόντων στην αγορά
- Προσαρμογή σε εξειδικευμένες απαιτήσεις της αγοράς
- Εμφάνιση ασυνήθιστων νόσων στην κτηνοτροφία, μεταδιδόμενων στον άνθρωπο που συνιστούν σοβαρή απειλή

Από την πλευρά του καταναλωτή παρατηρείται, σαν φυσική αντίδραση ίσως, μια στροφή προς τα πιο ¨καθαρά¨ προϊόντα, όπως προϊόντα βιολογικής καλλιέργειας, προϊόντα ΠΟΠ συγκεκριμένης προέλευσης, προϊόντα χωρίς μεταλλαγμένες πρώτες ύλες κλπ. Είναι χαρακτηριστικός ο κλονισμός στην εμπιστοσύνη του καταναλωτή που έχουν επιφέρει οι διάφορες κρίσεις τόσο στον τομέα της κτηνοτροφίας-πτηνοτροφίας όσο και στον τομέα των καλλιεργειών με αποτέλεσμα να αναζητάει κάποια ένδειξη ότι το προϊόν που αγοράζει είναι ποιοτικό και ασφαλές για την υγεία του.

Από την πλευρά του παραγωγού υπάρχει η ανάγκη το προϊόν που παράγει να είναι ανταγωνιστικό ώστε να μπορέσει να το διαθέσει (ενδεχομένως και σε καλύτερη τιμή) σε ένα περιβάλλον έντονου ανταγωνισμού. Και βέβαια δεν αρκεί ο ισχυρισμός του ίδιου του παραγωγού (ή του μεταπωλητή) ότι το προϊόν είναι καλό. Πρέπει αυτό να

συνοδεύεται από κάποιο πιστοποιητικό ποιότητας. Υπάρχει επίσης η ανάγκη σωστής διαχείρισης λιπασμάτων, φυτοφαρμάκων και φυσικών πόρων για λόγους οικονομικούς αλλά και για τη διατήρηση της γονιμότητας του εδάφους. Υπάρχει όμως και η ανάγκη να προστατευτεί η υγεία του παραγωγού, αφού ο ίδιος βρίσκεται συχνά εκτεθειμένος στα –κατά κανόνα-δηλητηριώδη φυτοφάρμακα.

Αν στα παραπάνω προσθέσουμε τη συνεχή επιβάρυνση του περιβάλλοντος, κάτι που αφορά όλους μας και στο οποίο συνεισφέρει και η αγροτική παραγωγή με τη χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων, γίνεται φανερή η ανάγκη εφαρμογής συστημάτων ποιότητας.

Η ΕΕ μέχρι πρότινος ενθάρρυνε την ποσοτική παραγωγή αγροτικών προϊόντων με την παροχή μεγάλων επιδοτήσεων στους παραγωγούς ανάλογα με την ποσότητα που παρήγαγαν. Μετά την τελευταία αναθεώρηση της Κοινής Αγροτικής Πολιτικής ενθαρρύνει πλέον τους αγρότες να παράγουν προϊόντα ποιότητας, δίνοντας έμφαση στην ικανοποίηση των προσδοκιών των καταναλωτών, ακολουθώντας πρακτικές που επιβαρύνουν λιγότερο το περιβάλλον. Βασική επιδίωξη της ΕΕ είναι η εφαρμογή εναλλακτικών και καινοτόμων μορφών γεωργίας για την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ποιότητας, ανταγωνιστικών στις διεθνείς αγορές.

1.3 Πιστοποιημένα προϊόντα

Όταν λέμε ότι ένα προϊόν είναι πιστοποιημένο, συνήθως φέρει κάποιο σήμα αναγνωρίσιμο, από κάποιο εγκεκριμένο φορέα πιστοποίησης, σαν ένδειξη ποιότητας και ασφάλειας. Σε ότι αφορά τα αγροτικά προϊόντα πρωτογενούς παραγωγής η πιστοποίηση έχει να κάνει με τον τρόπο παραγωγής τους (σύστημα ποιότητας) ή/και την προέλευσή τους (προϊόντα Προστατευόμενης Ονομασίας Προέλευσης). Η εφαρμογή συστημάτων ποιότητας αφορά τον έλεγχο της παραγωγικής διαδικασίας, η οποία γίνεται με την καθοδήγηση γεωπόνου –τεχνικού συμβούλου, υπό την επίβλεψη πάντα του φορέα πιστοποίησης. Γενικώς η διαδικασία πιστοποίησης απαιτεί συμμόρφωση προς τον εκάστοτε κανονισμό.

Υπάρχει όμως περίπτωση το προϊόν να μη φέρει απαραίτητα σήμανση διότι η σήμανση είναι διεπιχειρησιακή, αφορά δηλαδή τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις στην παραγωγή, τη διακίνηση και τα καταστήματα πώλησης όπου ο καταναλωτής μπορεί να ξέρει ότι τα προϊόντα του προέρχονται από πιστοποιημένους παραγωγούς (πρότυπο GLOBALGAP).

Θα πρέπει να αναφερθεί επίσης ότι, παραδόξως, υπάρχουν προϊόντα προερχόμενα από πιστοποιημένες καλλιέργειες, για τα οποία δεν υπάρχει καμία σήμανση (ούτε διεπιχειρησιακή) και κυκλοφορούν μαζί με τα συμβατικά. Είναι οι περιπτώσεις όπου το συγκεκριμένο πιστοποιητικό δεν είναι ευρέως γνωστό στον καταναλωτή, και προς το παρόν δεν δίνει καμία προστιθέμενη αξία στο προϊόν, παρά το γεγονός ότι είναι ανώτερο ποιοτικά. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το λάδι από καλλιέργειες που εφαρμόζουν το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, το οποίο πολύ συχνά αναμιγνύεται με το λάδι από συμβατικές καλλιέργειες.

1.4 Η έννοια της ποιότητας

Στο συνοπτικό λεξικό της Οξφόρδης ως **Ποιότητα** ορίζεται:

«ο βαθμός τελειότητας, το ποιόν, η φύσις πράγματος τινός».

Σύμφωνα με το ISO 9000:2000 **Ποιότητα** είναι:

«ο βαθμός στον οποίο ένα σύνολο εγγενών χαρακτηριστικών πληροί απαιτήσεις».

Σήμερα, και με όρους της αγοράς σύμφωνα με το πρότυπο ISO 8402, "**Ποιότητα** είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών μιας υπηρεσίας ή ενός προϊόντος, που ικανοποιούν εκφρασμένες ή συνεπαγόμενες ανάγκες".

Με απλά λόγια, σε ότι αφορά τα αγροτικά προϊόντα, η ποιότητα έχει άμεση σχέση με το κατά πόσον ένα προϊόν ικανοποιεί την ανάγκη του

καταναλωτή για σωστή διατροφή, δηλαδή διατηρεί τα θρεπτικά του συστατικά, τη γεύση του και είναι όσο το δυνατόν απαλλαγμένο από υπολείμματα φυτοφαρμάκων (κάτω φυσικά από τα επιτρεπτά όρια).

1.5 Συστήματα Ποιότητας (γενικά)

Ένα Σύστημα Ποιότητας αποτελεί ουσιαστικά ένα Σύστημα Διοίκησης που στοχεύει στην συνεχή βελτίωση των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων που καθορίζουν την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών και προϊόντων της επιχείρησης, με απώτερο σκοπό την προαγωγή της ικανοποίησης των πελατών της επιχείρησης. Διασφάλιση Ποιότητας είναι όλες οι σχεδιασμένες και συστηματικές δραστηριότητες, οι οποίες εφαρμόζονται στα πλαίσια ενός Συστήματος Ποιότητας και αποδεικνύονται, όταν αυτό απαιτείται, προκειμένου να παρέχεται επαρκής εμπιστοσύνη ότι η επιχείρηση ικανοποιεί τις συγκεκριμένες απαιτήσεις για ποιότητα. Σε αυτό το πλαίσιο, κάθε Σύστημα Ποιότητας διακρίνεται από συγκεκριμένα χαρακτηριστικά που αφορούν στα παρακάτω:

- προσέγγιση λειτουργίας της επιχείρησης,
- πεδίο εφαρμογής του συστήματος ποιότητας,
- τεκμηρίωση του συστήματος ποιότητας.

Γενική αρχή που διέπει τον τρόπο προσέγγισης λειτουργίας της επιχείρησης στα συστήματα ποιότητας είναι η περιγραφή των επιχειρησιακών δραστηριοτήτων μέσω της έννοιας της διαχείρισης διεργασιών (process management). Σε αυτό το πλαίσιο, κάθε δραστηριότητα που χρησιμοποιεί πόρους και στην οποία ασκείται διοίκηση με σκοπό την απορροή συγκεκριμένων αποτελεσμάτων νοείται ως διεργασία (process). Ως τέτοια, χαρακτηρίζεται από ροή ενεργειών και συγκεκριμένες αντίστοιχες διοικητικές αρμοδιότητες οι οποίες κατηγοριοποιούνται (εφαρμόζοντας την μεθοδολογία P.D.C.A.) σε τέσσερις ενότητες:

- Ενέργειες προγραμματισμού/σχεδιασμού (plan),

- Ενέργειες υλοποίησης (do),
- Ενέργειες ελέγχου αποτελεσμάτων (check),
- Ενέργειες διορθώσεων/βελτίωσης (act).

Το πεδίο εφαρμογής ενός συστήματος ποιότητας περιλαμβάνει τις παρακάτω θεματικές ενότητες επιχειρησιακών δραστηριοτήτων (οι οποίες εξειδικεύονται ανάλογα με την λειτουργία της κάθε επιχείρησης):

- Διοικητική Λειτουργία
- Διαχείριση Πόρων
- Υλοποίηση Προϊόντος/Υπηρεσίας
- Μετρήσεις/ Συνεχής Βελτίωση

Η τεκμηρίωση του Συστήματος Ποιότητας καθορίζεται σε τρία επίπεδα, ανάλογα με το επίπεδο λεπτομέρειας, τα οποία είναι:

- ***Εγχειρίδιο Ποιότητας*:** Αποτελεί το υψηλότερο επίπεδο τεκμηρίωσης του συστήματος ποιότητας. Περιέχει το σύνολο των αρχών διοίκησης ποιότητας που εξειδικεύουν τις γενικές απαιτήσεις του προτύπου στην λειτουργία της επιχείρησης,
- ***Διαδικασίες Ποιότητας*:** Αποτελούν το δεύτερο επίπεδο τεκμηρίωσης κατά το οποίο οι αρχές διοίκησης ποιότητας μεταφράζονται σε ροή ενεργειών σε διατμηματικό επίπεδο.
- ***Οδηγίες Εργασίας - Έντυπα Επικοινωνίας*:** Αποτελούν το τρίτο επίπεδο τεκμηρίωσης. Οι Οδηγίες Εργασίας περιγράφουν εξειδικευμένες μεθόδους και πρακτικές εργασίας οι οποίες είτε αποτελούν εργασίες ρουτίνας μεμονωμένων τμημάτων της επιχείρησης είτε εμπεριέχουν εξειδικευμένη τεχνογνωσία ης επιχείρησης. Τα Έντυπα Επικοινωνίας αποτελούν το κύριο μέσο τεκμηρίωσης της διακινούμενης πληροφορίας κατά την υλοποίηση των διαδικασιών και διακρίνονται σε αναφορές και τυποποιημένα έντυπα. (www.liaison.tuc.gr)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΩΤΟΓΕΝΟΥΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

2.1 Ο οργανισμός AGROCERT (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.),

Ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), με διακριτικό τίτλο AGROCERT, συστάθηκε με το Νόμο 2637/98 και λειτουργεί από τον Απρίλιο του 1999. Είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου υπαγόμενο στο δημόσιο τομέα και εποπτεύεται από τον υπουργό Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Γεωργίας). Η ίδρυση του Οργανισμού εντάσσεται στον προσανατολισμό της εθνικής αγροτικής πολιτικής για την επίτευξη της ανταγωνιστικότητας των ελληνικών προϊόντων μέσω της βελτίωσης της ποιότητας, τον αυστηρό έλεγχο και τους κανονισμούς για την ασφάλεια των τροφίμων, καθώς και των υψηλών περιβαλλοντικών προδιαγραφών κατά την παραγωγική διαδικασία. Στόχος της στρατηγικής αυτής είναι η ανάπτυξη της υπαίθρου.

Μέσα στις αρμοδιότητες του είναι:

- Ο έλεγχος, η επίβλεψη, η προστασία και η πιστοποίηση αγροτικών προϊόντων Προστατευόμενων Ονομασιών Προέλευσης (Π.Ο.Π.), Προστατευόμενων Γεωγραφικών Ενδείξεων (Π.Γ.Ε.), Προϊόντων Βιολογικής Γεωργίας (Π.Β.Γ.), Ειδικών Παραδοσιακών Ιδιότυπων Προϊόντων (Ε.Π.Ι.Π) καθώς και των Νεοφανών Αγροτικών Προϊόντων σύμφωνα με τους ισχύοντες Κανονισμούς ΕΟΚ ή άλλους παρεμφερείς εθνικούς, κοινοτικούς ή διεθνείς κώδικες, καθώς και η εφαρμογή των διαδικασιών απονομής κοινοτικών βεβαιώσεων ή σημάτων ιδιοτυπίας

- Η πιστοποίηση της συμμόρφωσης αγροτικών προϊόντων των διαδικασιών παραγωγής τους ή συστημάτων ελέγχου τους

- Η αξιολόγηση, έγκριση και επίβλεψη ιδιωτικών φορέων που δραστηριοποιούνται στην πιστοποίηση της εφαρμογής των τυποποιητικών

εγγράφων που συντάσσει, εκδίδει και αναγνωρίζει ο Οργανισμός Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.), κ.α. (www.agrocert.gr)

Αναγνωρίζοντας την ανάγκη Εθνικών Προτύπων και Προδιαγραφών Ποιότητας, στην Ελληνική και Διεθνή αγορά, ο οργανισμός AGROCERT εκπόνησε τα παρακάτω πρότυπα:

AGRO 1. Σύστημα Ανάλυσης Κινδύνων & Κρίσιμων Σημείων Ελέγχου (HACCP)

AGRO 2. Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Φυτική Παραγωγή

AGRO 3. Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση της Ποιότητας του Χοιρινού Κρέατος

AGRO 4. Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση Ποιότητας Προϊόντων Ιχθυοκαλλιέργειας

AGRO 6. Σύστημα Διαχείρισης για τη Διασφάλιση της Ποιότητας των Προϊόντων Σπογγαλιείας και Σπογγοκαλλιέργειας

2.2 Τα Συστήματα Ποιότητας στην πρωτογενή γεωργική παραγωγή

Στην Ελλάδα εφαρμόζονται επίσημα δύο συστήματα ποιότητας (εκτός της βιολογικής γεωργίας) που αφορούν την πρωτογενή παραγωγή των γεωργικών προϊόντων. Το πρώτο είναι το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης καλλιεργειών το οποίο εφαρμόζεται σύμφωνα με το εθνικό πρότυπο AGRO 2 του ΟΠΕΓΕΠ και αφορά τη πιστοποίηση του συστήματος παραγωγής των γεωργικών προϊόντων. Με τον όρο Ολοκληρωμένη Διαχείριση Καλλιεργειών εννοούμε τον καλύτερο συνδυασμό βιολογικών, καλλιεργητικών και χημικών μεθόδων καταπολέμησης των εχθρών και ασθενειών της καλλιέργειας, με στόχο την παραγωγή ασφαλών προϊόντων για τον καταναλωτή. Μία από τις

κυριότερες αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης είναι η ελαχιστοποίηση των εισροών δηλαδή των φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, έτσι ώστε να επιτυγχάνεται το οικονομικότερο δυνατό αποτέλεσμα με την ελάχιστη δυνατή περιβαλλοντική επιβάρυνση.

Το δεύτερο σύστημα αφορά την παραγωγή προϊόντων σύμφωνα με το πρωτόκολλο GLOBALGAP (πρώην EUREPGAP) της Foodplus. Το GLOBALGAP είναι διεθνές πρότυπο που στοχεύει στην παραγωγή ασφαλών τροφίμων, στην προστασία του περιβάλλοντος και στην υγιεινή και πρόνοια των εργαζομένων. Το πρότυπο δημιουργήθηκε από μέλη όλων των σταδίων της τροφικής αλυσίδας μετά από πρωτοβουλία των μεγάλων Ευρωπαϊκών σουπερμάρκετ και ήδη εφαρμόζεται σε 80 χώρες παγκοσμίως. Αποτελεί διαβατήριο για τις εξαγωγές πολλών αγροτικών προϊόντων. Το GLOBALGAP βασίζεται στην τήρηση των κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Good Agricultural Practice-GAP), (βλ. παράγραφο 2.5) και αφορά τη πιστοποίηση του γεωργικού προϊόντος.

Εκτός από τα παραπάνω συστήματα παραγωγής που αφορούν τη χρήση κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Καλλιεργειών υπάρχει και μια άλλη μορφή καλλιέργειας η οποία είναι η βιολογική γεωργία. Με τον όρο βιολογική γεωργία εννοούμε την παραγωγή προϊόντων χωρίς καθόλου χρήση φυτοφαρμάκων ή λιπασμάτων. Επιτρέπεται μόνο η χρήση συγκεκριμένων βιολογικών σκευασμάτων. Το μοναδικό μειονέκτημα που έχει η βιολογική γεωργία έναντι των δυο παραπάνω συστημάτων παραγωγής (AGRO 2, GLOBALGAP) είναι ότι δεν μπορεί να εφαρμοσθεί πάντα με επιτυχία σε όλες τις καλλιέργειες ή σε ευαίσθητες περιοχές που παρουσιάζουν εξάρσεις σε εχθρούς ή ασθένειες. Σίγουρα όμως αποτελεί μια μορφή καλλιέργειας που έχει μέλλον στην Ελλάδα δεδομένου ότι ως χώρα βρισκόμαστε στις τελευταίες θέσεις παραγωγής βιολογικών προϊόντων στην ΕΕ και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων προωθεί αρκετά τους βιοκαλλιεργητές μέσα από την παροχή οικονομικών ενισχύσεων.

Από την άλλη πλευρά η εφαρμογή του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ή των κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής είναι συστήματα παραγωγής που μπορούν να εφαρμοσθούν με επιτυχία σε όλες τις

καλλιέργειες, εφόσον πληρούνται συγκεκριμένες απαιτήσεις που αφορούν τόσο τους παραγωγούς που θα ενταχθούν στο σύστημα ποιότητας όσο και τους επιστημονικά υπεύθυνους γεωτεχνικούς που θα αναλάβουν την καθοδήγηση των παραγωγών. Με άλλα λόγια η Ολοκληρωμένη Διαχείριση Καλλιεργειών και η τήρηση των κωδίκων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (GAP) μέσα από τη χρήση των προαναφερόμενων προτύπων αποτελεί σήμερα το μέσο μετάβασης από τη συμβατική γεωργία σε περισσότερο «αειφόρες» μορφές παραγωγής γεωργικών προϊόντων.
(Ιωάννης Καλτσής, Δημήτρης Τσίνας*: Συστήματα ποιότητας και πιστοποίηση πρωτογενούς παραγωγής)*

2.3 Εφαρμογή των συστημάτων ποιότητας

Ο ενδιαφερόμενος που θέλει να ενταχθεί σε ένα σύστημα ποιότητας απ' αυτά που προαναφέρθηκαν, αρχικά απευθύνεται με αίτησή του στο φορέα πιστοποίησης και στη συνέχεια εντάσσεται στο πρόγραμμα υπό την καθοδήγηση του αρμόδιου γεωπόνου, τον οποίο ενημερώνει για κάθε ενέργεια που κάνει ή πρόκειται να κάνει. Το πρόγραμμα περιλαμβάνει εκπαίδευση του παραγωγού με διαλέξεις ή γραπτές οδηγίες, εργαστηριακές αναλύσεις (εδάφους, υπολειμμάτων, κλπ) καθώς και επιτόπιους ελέγχους, όλα υπό την επίβλεψη του φορέα πιστοποίησης – τεχνικού συμβούλου. Η πιστοποίηση λαμβάνεται στο τέλος μιας περιόδου, εφόσον κάποιος πληροί τις προϋποθέσεις εφαρμογής των οδηγιών και τήρησης των όρων.
Αναλυτικότερα, η εφαρμογή των παραπάνω συστημάτων προϋποθέτει τα εξής:

- Έκδοση καλλιεργητικών οδηγιών από εξουσιοδοτημένο γεωπόνο προς τους παραγωγούς.

Οι παραγωγοί λαμβάνουν ελεγχόμενα συγκεκριμένες γραπτές οδηγίες από τους γεωπόνους τους για όλες τις ενέργειες που θα πρέπει να πραγματοποιήσουν στη γεωργική εκμετάλλευση. Ειδικότερα για θέματα φυτοπροστασίας οι παραγωγοί λαμβάνουν αναλυτική γραπτή οδηγία με την ακριβή ποσότητα του φυτοπροστατευτικού σκευάσματος που θα

χρησιμοποιήσουν, το χρόνο επέμβασης, την υπολειμματικότητα του σκευάσματος, τον προστατευτικό εξοπλισμό που θα πρέπει να χρησιμοποιούν κάθε φορά κλπ.

- Πλήρης καταγραφή όλων των ενεργειών που λαμβάνουν χώρα στη γεωργική εκμετάλλευση.

Οι παραγωγοί από την άλλη πλευρά έχουν την υποχρέωση να διατηρούν πλήρεις καταγραφές με το είδος των επεμβάσεων που πραγματοποίησαν μετά τη λήψη των γραπτών οδηγιών από το γεωπόνο, έτσι ώστε να είναι ελέγξιμο και επιθεωρήσιμο το επίπεδο διαφοροποίησής τους, αν υπάρχει. Όλες οι καταγραφές των παραγωγών είναι επιθεωρήσιμες και αποτελούν ελεγχόμενα έντυπα του συστήματος ποιότητας.

- Εκπαιδεύσεις παραγωγών.

Οι παραγωγοί λαμβάνουν μέρος σε μια σειρά εκπαιδεύσεων όπως σε θέματα ορθής φυτοπροστασίας, έκπλυσης και ρύθμισης ψεκαστικών μηχανημάτων, καταστροφής κενών δοχείων φυτοφαρμάκων κλπ.

- Διενέργεια εργαστηριακών αναλύσεων.

Κατά το διάστημα εφαρμογής του συστήματος ποιότητας λαμβάνουν χώρα μια σειρά από εργαστηριακές αναλύσεις, όπως αναλύσεις εδάφους και φύλλων. Οι συγκεκριμένες αναλύσεις βοηθούν τον γεωπόνο να διαγνώσει τις ακριβείς ποσότητες λιπασμάτων που έχει ανάγκη η καλλιέργεια χωρίς να υπάρξει επιβάρυνση στο περιβάλλον ή και οικονομική επιβάρυνση του παραγωγού. Επίσης διενεργούνται αναλύσεις χημικών υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στο τελικό προϊόν από διαπιστευμένα εργαστήρια.

- Προστασία του περιβάλλοντος.

Το σύνολο των καλλιεργητικών εφαρμογών που λαμβάνουν χώρα στη γεωργική εκμετάλλευση γίνονται πάντα με γνώμονα την τεκμηριωμένη προστασία του περιβάλλοντος. Η εφαρμογή των λιπασμάτων για παράδειγμα βασίζεται στον υπολογισμό των απαιτήσεων της καλλιέργειας, που προέρχεται από τον υπολογισμό των θρεπτικών

στοιχείων του εδάφους ή των φύλλων, όπως και στην απόσταση της γεωργικής εκμετάλλευσης από επιφανειακά νερά και πηγές χωρίς να δημιουργείται έτσι μεγάλη επιβάρυνση στο περιβάλλον. Επίσης η εφαρμογή της χημικής μεθόδου φυτοπροστασίας επιλέγεται ως η τελευταία λύση και αφού προηγουμένως έχουν χρησιμοποιηθεί καλλιεργητικά και μηχανικά μέσα αντιμετώπισης ενώ μελετώνται οι παράμετροι που έχουν άμεση επίπτωση στο περιβάλλον π.χ. εξάντληση υδάτινων πόρων, νιτρορύπανση κ.α.

- Προστασία του παραγωγού.

Σημαντικός παράγοντας επίσης που λαμβάνεται υπόψη κατά την εφαρμογή ενός συστήματος AGRO ή GLOBALGAP είναι η προστασία και η ασφάλεια της σωματικής υγείας όλων εκείνων των ανθρώπων που έχουν συμβάλει στην παραγωγή του προϊόντος. Για το λόγο αυτό λοιπόν κρίνεται ως υποχρεωτική η χρήση προστατευτικού εξοπλισμού από τους παραγωγούς και το εργατικό προσωπικό, κατά τη διάρκεια των φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων. Επιπλέον σε όλη τη διάρκεια παραγωγής του προϊόντος θα πρέπει να έχουν εκτιμηθεί όλοι οι πιθανοί κίνδυνοι που μπορεί να προκαλέσουν βλάβες στο προσωπικό.

- Χρόνος έναρξης συγκομιδής.

Ο σχεδιασμός και των δυο συστημάτων ποιότητας βασίζεται στο γεγονός ότι ή έναρξη της συγκομιδής των γεωργικών προϊόντων γίνεται μετά το πέρας της υπολειμματικής διάρκειας των φυτοφαρμάκων. Όλα τα φυτοφάρμακα αναφέρουν στην ετικέτα τους τον αριθμό των ημερών που πρέπει να παρέλθει από την ημέρα της εφαρμογής τους μέχρι την έναρξη της συγκομιδής του προϊόντος. Το χρονικό διάστημα αυτό ονομάζεται χρόνος αναμονής πριν την συγκομιδή (PHI-Pre Harvest Interval) και η τήρησή του αποτελεί νομοθετική απαίτηση όχι μόνο για τους παραγωγούς που ανήκουν σε συστήματα ποιότητας αλλά και για όλους τους παραγωγούς της συμβατικής γεωργίας. Οι παραγωγοί λοιπόν που ανήκουν στα παραπάνω συστήματα πιστοποίησης ξεκινούν τη συγκομιδή κατόπιν γραπτής εντολής του γεωπόνου, ο οποίος έχει υπολογίσει τους χρόνους υπολειμματικότητας όλων των φυτοφαρμάκων αλλά έχει λάβει

υπόψη του και τις εργαστηριακές αναλύσεις υπολειμματικότητας των χημικών που έχουν χρησιμοποιηθεί στη καλλιέργεια.

- Ιχνηλασιμότητα.

Μια τελευταία αλλά αρκετά σημαντική πτυχή στην εφαρμογή ενός συστήματος AGRO ή GLOBALGAP αποτελεί η εφαρμογή του συστήματος της ιχνηλασιμότητας. Με τον όρο ιχνηλασιμότητα εννοούμε τη πλήρη κωδικοποίηση του προϊόντος, έτσι ώστε να αναγνωρίζει κανείς το όνομα του παραγωγού, το αγροτεμάχιο από το οποίο προήλθε, την ημερομηνία συγκομιδής του αλλά και το σύνολο των καλλιεργητικών φροντίδων που έχει δεχθεί. Η ιχνηλασιμότητα του προϊόντος μπορεί να αποδειχθεί σωτήρια στην περίπτωση που θα πρέπει για κάποιους λόγους να γίνει απόρριψη μιας παρτίδας ενός παραγωγού ή κάποιου μόνο αγροτεμαχίου. Σκεφθείτε τι θα γινόταν στην περίπτωση που τα προϊόντα πολλών παραγωγών ήταν ομογενοποιημένα (μη ιχνηλάσιμα) και θα έπρεπε να απορριφθεί μόνο το προϊόν ενός παραγωγού. Στο σημείο αυτό επίσης, θα πρέπει να επισημάνουμε ότι για να φθάσει ένα γεωργικό προϊόν στο στάδιο να κωδικοποιηθεί ως πιστοποιημένο, θα πρέπει να πληροί όλες τις προβλεπόμενες απαιτήσεις των προτύπων πιστοποίησης και να έχουν πραγματοποιηθεί οι προβλεπόμενες αναλύσεις υπολειμμάτων, οι οποίες επικυρώνουν την ορθή λειτουργία του συστήματος ποιότητας.
Μετά την πλήρη ανάπτυξη και εφαρμογή του συστήματος ποιότητας ο παραγωγός ή η Ομάδα Παραγωγών υποβάλλει αίτηση σε κάποιο αναγνωρισμένο Φορέα Πιστοποίησης ο οποίος είναι εγκεκριμένος να πιστοποιεί τα συγκεκριμένα πρότυπα (AGRO 2, GLOBALGAP). Στη συνέχεια διενεργείται η επιθεώρηση αξιολόγησης από τον Φορέα Πιστοποίησης και ανάλογα με το βαθμό συμμόρφωσης οδηγούμαστε στην πιστοποίηση του προϊόντος (GLOBALGAP - EN 45011) ή του συστήματος ποιότητας (AGRO 2- EN 45012).

Συνοψίζοντας λοιπόν, η εφαρμογή των παραπάνω προτύπων βασίζεται στις εξής αρχές:

1. Προστασία του καταναλωτή και της δημόσιας υγείας
   - τεκμηριωμένο σύστημα παραγωγής (οδηγίες-καταγραφές εφαρμογής)

• αποτελέσματα εργαστηριακών αναλύσεων χημικών υπολειμμάτων
• κωδικοποίηση του τελικού προϊόντος που παραπέμπει στον παραγωγό, το αγροτεμάχιο και τον τρόπο παραγωγής του προϊόντος

2. Προστασία του περιβάλλοντος από την μείωση των εισροών
• ορθολογική εφαρμογή φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων με συγκεκριμένες ποσότητες χωρίς να γίνεται υπέρβαση των μέγιστων επιτρεπόμενων ορίων για την περιοχή
• εκπαίδευση του παραγωγού για τον τρόπο καταστροφής των κενών δοχείων φυτοφαρμάκων, τον τρόπο έκπλυσης του ψεκαστικού μηχανήματος, την ορθή αποθήκευση των φυτοπροστατευτικών σκευασμάτων κ.ο.κ.
• θέσπιση συγκεκριμένων σκοπών και στόχων για τη προστασία του περιβάλλοντος
• μείωση εισροών που προέρχονται από την ορθή εφαρμογή του συστήματος

3. Προστασία της υγείας του παραγωγού
• χρήση προστατευτικού ρουχισμού και εξοπλισμού κατά τη διάρκεια των φυτοπροστατευτικών επεμβάσεων
• εκπαίδευση στην ορθή χρήση των φυποπροστατευτικών σκευασμάτων
• δημιουργία αποθηκευτικών χώρων που να πληρούν τις προδιαγραφές ασφάλειας για την αποθήκευση φυτοπροστατευτικών προϊόντων.

(Ιωάννης Καλτσής, Δημήτρης Τσίνας*: Συστήματα ποιότητας και πιστοποίηση πρωτογενούς παραγωγής)*

2.4 Το κόστος για τον παραγωγό

Η ένταξη του παραγωγού σε κάποιο σύστημα ποιότητας έχει κάποιο κόστος το οποίο εξαρτάται από τους εξής παράγοντες:
- τον αριθμό παραγωγών που συμμετέχουν (ομαδικά) στην πιστοποίηση
- τον αριθμό των καλλιεργειών
- τον αριθμό των αγροτεμαχίων
- το κόστος των εργαστηριακών αναλύσεων (εδάφους κλπ.)

Γενικώς συμφέρει τον παραγωγό να συμμετέχει σε ομάδες αφού το κόστος/στρέμμα στην περίπτωση αυτή είναι μικρότερο. Το κόστος είναι ένας υπολογίσιμος παράγων ιδιαίτερα σε περιπτώσεις μεμονωμένων παραγωγών ή σε περιπτώσεις όπου η πιστοποίηση δεν εξασφαλίζει καλύτερη τιμή στο προϊόν

.

2.5 Ορθή Γεωργική Πρακτική

Ως Ορθή Γεωργική Πρακτική (Good Agricultural Practice - GAP) ορίζεται η ορθολογική διαχείριση των φυσικών πόρων και η ορθή χρήση των εισροών, με σκοπό την εξασφάλιση της οικονομικής βιωσιμότητας της γεωργικής εκμετάλλευσης και της αειφορίας. (Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική Γεωργία» 2003).

Η τήρηση των κανόνων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής είναι απαραίτητη στην εφαρμογή Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ενώ αποτελεί τη βάση του προτύπου της GLOBALGAP.

Σύμφωνα με την Ορθή Γεωργική Πρακτική, πρέπει:

- Η γεωργία να παράγει αυτό που συμφέρει οικονομικά και να χαρακτηρίζεται από υψηλή εξειδίκευση, επαγγελματισμό, σοβαρότητα και συνέπεια.
- Τα αγροχημικά να χρησιμοποιούνται για τη διασφάλιση και την αύξηση της απόδοσης της γεωργικής παραγωγής με τρόπο απόλυτα επιστημονικό και ορθολογικό, ο οποίος είναι αποτέλεσμα επιστημονικής έρευνας.
- Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα να εναλλάσσονται ώστε να αποφεύγεται η εμφάνιση φαινομένων ανθεκτικότητας.
- Ο χρόνος της τελευταίας χημικής επέμβασης από την ημέρα συγκομιδής, να τηρείται με σχολαστικότητα.
- Να παρακολουθούνται οι γεωργικές προειδοποιήσεις ώστε οι επεμβάσεις να γίνονται στη σωστή χρονική στιγμή.
- Να προτιμώνται και να εφαρμόζονται σκευάσματα με τη μμεγαλύτερη εξειδίκευση στο στόχο τους.

- Οι λιπάνσεις των καλλιεργειών να γίνονται με βάση τις εδαφολογικές και φυλλοδιαγνωστικές αναλύσεις.
- Να χρησιμοποιούνται όπου είναι δυνατόν, ανθεκτικές σε έντομα και ασθένειες, ποικιλίες φυτών.
- Η παραγωγή των γεωργικών προϊόντων να στηρίζεται στη σύγχρονη τεχνολογία, τα δε παραγόμενα προϊόντα να είναι υψηλής ποιότητος και μεγαλύτερης ασφάλειας για την ανθρώπινη υγεία.

Πέρα από τα παραπάνω, οι παραγωγοί είναι υποχρεωμένοι να σημειώνουν όλες τις δραστηριότητές τους έτσι ώστε να είναι σε θέση να αποδείξουν ότι είναι σύμφωνες με τις αρχές της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και επιπλέον, να είναι δυνατόν να γίνει αντιληπτή η διαδικασία από την παραγωγή των προϊόντων μμέχρι την άφιξη τους στον τελικό αποδέκτη (καταναλωτή). Είναι σημαντικό επίσης, να προσαρμόζεται η τακτική των παραγωγών γεωργικών προϊόντων σε μια διαρκή και προοδευτική βελτίωση των πρακτικών διαχείρισης της παραγωγής, έτσι ώστε να κερδίζουν μια διαρκή εμπιστοσύνη από τον καταναλωτή.

Όλοι οι παραγωγοί εξάλλου πρέπει να είναι σε θέση να αποδείξουν τις δεσμεύσεις τους:

- Στην ελαχιστοποίηση της καταστρεπτικής επίδρασης στο περιβάλλον με την ταυτόχρονη συντήρηση της χλωρίδας και της πανίδας.
- Στην ελάττωση της χρήσης αγροχημικών, μέσω της προσαρμογής στις απαιτήσεις του Συστήματος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Αγροτικής Παραγωγής.
- Στη βελτίωση της αποτελεσματικότητας χρήσης των φυσικών πόρων (εδάφους, νερών, ατμόσφαιρας, ενέργειας).
- Στη διασφάλιση της υγείας, της ασφάλειας, της ευημερίας και της επιμόρφωσης των ασχολουμένων στην εκμετάλλευση τους.
- Στη διατήρηση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών στην ποιότητα και την ασφάλεια των προϊόντων τους.

Κώδικες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής

Οι Κώδικες της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής αποτελούν τις ελάχιστες περιβαλλοντικές δεσμεύσεις που πρέπει να τηρούν οι παραγωγοί υπό τις ελληνικές συνθήκες προκειμένου να ενταχθούν στα διάφορα αγροπεριβαλλοντικά προγράμματα Κανονισμών της ΕΕ. Οι Κώδικες αυτοί αναπτύχθηκαν σε δύο περιόδους από το Υπουργείο Γεωργίας, με μία σύντομη διατύπωση το έτος 2000 και 2003. Η εφαρμογή των Κωδίκων Ο.Γ.Π. είναι υποχρεωτική για τους Έλληνες Καλλιεργητές.

Οι γενικές οδηγίες (υποχρεώσεις) αφορούν:

- Λιπάνσεις
- Αρδεύσεις
- Φυτοπροστασία
- Αμειψισπορά (κυκλική εναλλαγή καλλιέργειας)
- Διαχείριση φυσικού χώρου –βιοποικιλότητας –αγροτικού τοπίου
- Κατεργασία του εδάφους –γεωργικά μηχανήματα –εξοπλισμοί

Οι ειδικές υποχρεώσεις αφορούν:

- Όξινα εδάφη
- Επικλινή εδάφη (κλίση>6%)
- Οικολογικά ευαίσθητες περιοχές
- Ζώνες εξάντλησης υπόγειου υδροφορέα

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΩΤΟΓΕΝΗ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

3.1 ΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

3.1.1 Τι είναι το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης:

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, σύμφωνα με τα πρότυπα του AGROCERT είναι μια εναλλακτική της συμβατικής, φιλοπεριβαλλοντική μέθοδος παραγωγής, σύμφωνα με την οποία ο παραγωγός μειώνει δραστικά τη χρήση χημικών σκευασμάτων και την ανεξέλεγκτη εφαρμογή καλλιεργητικών παρεμβάσεων. Είναι υποχρεωμένος να ακολουθήσει συγκεκριμένους κανόνες παραγωγής, σύμφωνα με τις υποδείξεις επιβλέποντα Γεωπόνου και να τηρεί αρχεία καταγραφών των πρακτικών που εφαρμόζει, με στόχο τη διασφάλιση της υγείας του καταναλωτή και την προστασία του περιβάλλοντος.

Πρόκειται επομένως για ένα σύστημα περιβαλλοντικής διαχείρισης με στοιχεία συστήματος ποιότητας, το οποίο βασίζεται στην τήρηση των νομικών απαιτήσεων, την ορθολογική χρήση όλων των εισροών (νερό, λιπάσματα, φυτοπροστατευτικά προϊόντα) και την παρακολούθηση και τον έλεγχο όλων των φάσεων παραγωγής με στόχο την προστασία του περιβάλλοντος και του καταναλωτή, καθώς και την παραγωγή επώνυμων, ποιοτικών, ασφαλών και ανταγωνιστικών προϊόντων. (www.agrocert.gr)

3.1.2 Ορολογία – Ορισμός

Για τη μορφή αυτή της γεωργίας έχουν κατά καιρούς χρησιμοποιηθεί διάφοροι όροι με ελάχιστες αποκλίσεις στην απόδοση τους, αλλά με ταυτόσημη έννοια. Χαρακτηριστικό τους είναι το πρόθεμα Ολοκληρωμένη, που αποτελεί απόδοση στην ελληνική του αγγλικού όρου Integrated και αποκτά την έννοια ότι στο σύστημα των ήδη διαθέσιμων μέσων ενσωματώνεται κάθε άλλο διαθέσιμο νέο μέσον προκειμένου να

επιτευχθεί κάποιος σκοπός. Με άλλα λόγια, δεν απορρίπτεται κάτι από μια παλιά μέθοδο επειδή έχει βρεθεί κάτι άλλο νεότερο, αντίθετα, σταθμίζεται και ενσωματώνεται στις μέχρι τότε διαθέσιμες λύσεις. Η έννοια του όρου αυτού δεν περιορίζεται μόνο στη συγκεκριμένη μορφή γεωργίας αλλά επεκτείνεται και στους επιμέρους στόχους της, π.χ. στη καταπολέμηση (Ολοκληρωμένη Καταπολέμηση, Integrated Control) κ.α.

Έτσι, οι όροι που έχουν χρησιμοποιηθεί κατά καιρούς είναι Ολοκληρωμένη Γεωργία (Integrated Farming- IF), Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Γεωργικής Εκμετάλλευσης (Integrated Farm Management- IFM), Ολοκληρωμένη Παραγωγή (Integrated Production- IP), Ολοκληρωμένη Διαχείριση Καλλιεργειών (Integrated Crop Management – ICM). Τελευταία, ο Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. χρησιμοποιεί τον όρο Ολοκληρωμένη Διαχείριση στη Γεωργική Παραγωγή (Ο.Δ.Γ.Π)-(Integrated Management in Agricultural Production).

Για τους παρόμοιους εννοιολογικά αυτούς όρους, έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί κατά καιρούς. Σύμφωνα με τον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. ως Ολοκληρωμένη Παραγωγή ορίζεται: «Η συνδυασμένη χρήση όλων των διαθέσιμων μέσων, με μείωση των εισροών και σκοπό την επίτευξη του καλύτερου δυνατού οικονομικού αποτελέσματος, με την ελάχιστη διατάραξη του περιβάλλοντος».

(Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική Γεωργία» 2003).

3.1.3 Ιστορία

Μετά το Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο και παράλληλα με την αλματώδη ανάπτυξη της βιομηχανίας των αγροχημικών, άρχισε να αναπτύσσεται ένα νέο καλλιεργητικό σύστημα με στόχο τη μείωση της χρησιμοποίησης των φυτοφαρμάκων. Το νέο αυτό σύστημα το οποίο εισήγαγαν Γερμανοί και Ελβετοί επιστήμονες (αρχικά εντομολόγοι) ονομάστηκε Ολοκληρωμένη Διαχείριση ή Αντιμετώπιση Φυτοπαράσιτων (Integrated Pest Management - IPM). Είναι γεγονός ότι για πολλά χρόνια η Ολοκληρωμένη Αντιμετώπιση Φυτοπαρασίτων ασχολήθηκε κυρίως με τους εντομολογικούς εχθρούς των καλλιεργειών. Μόλις το 1985 στο συμπόσιο για την «Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία στα Οπωροφόρα» που

διοργανώθηκε στο Wageningen της Ολλανδίας έγινε δεκτό ότι στον όρο Integrated Pest Management- IPM (Ολοκληρωμένη Αντιμετώπιση των Φυτοπαράσιτων) περιλαμβάνονται και οι ασθένειες των φυτών. Σήμερα ο όρος περιλαμβάνει την αντιμετώπιση ζωικών εχθρών, ασθενειών και ζιζανίων με κάθε θεμιτό μέσο και μέθοδο.

Τη δεκαετία του 1970 ιδρύθηκαν στον ευρωπαϊκό χώρο οι πρώτες ομάδες παραγωγών που άρχισαν να εργάζονται στα πλαίσια των κανόνων τις Ολοκληρωμένης Αντιμετώπισης Φυτοπαράσιτων και το 1977 ιδρύθηκε στην Ελβετία ομάδα παραγωγών με την επωνυμία COVAPIO. Ήδη από το 1970 το Συμβούλιο του IOBC* αποφάσισε να ασχοληθεί με τον καθορισμό των κανόνων της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Φυτοπαράσιτων. Το 1977 ορίσθηκε επιτροπή για τη συγγραφή οδηγού του συστήματος αυτού, στη μηλεοκαλλιέργεια. Το 1978 δημιουργήθηκε μια διεθνής επιτροπή για τον έλεγχο της λειτουργίας των τοπικών n εθνικών Οργανισμών και τη χορήγηση ειδικού σήματος. Η επίσημη αναγνώριση της χρησιμοποίησης του σήματος του IOBC χορηγήθηκε για πρώτη φορά στην Ελβετία και στη Γαλλία το 1981. Μέχρι το 1989 λειτουργούσαν 14 φορείς της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Φυτοπαράσιτων των Μηλοειδών σε 9 ευρωπαϊκές χώρες, το 1989, κατά τη διάρκεια του 1^{ου} Διεθνούς Συνεδρίου για την Ολοκληρωμένη Παραγωγή Φρούτων στην Ελβετία, δόθηκε n εξουσιοδότηση στον IOBC να συντονίσει του τοπικούς ή διεθνείς κανονισμούς στην Ευρώπη. Η δεκαετία του1990, έφερε στο προσκήνιο αρκετά σήματα αγροτικών προϊόντων, γεγονός που ενίσχυσε το κύρος της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Φυτοπαράσιτων.

(*) *IOBC: International Organization for Biological and Integrated Control of Noxious Animals and Plants*

<u>Η Ευρωπαϊκή προσέγγιση:</u>

Πέρα των όσων αναφέραμε στην προηγούμενη ενότητα, σε μερικές ευρωπαϊκές χώρες τα φιλοπεριβαλλοντικά κινήματα δημιούργησαν ένα κλίμα ενίσχυσης της Ολοκληρωμένης Αντιμετώπισης Φυτοπαράσιτων-IPM των καλλιεργειών και στη συνέχεια της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

της Γεωργικής Παραγωγής, παράλληλα με τη Βιολογική Γεωργία. Η ενίσχυση αυτή επεκτάθηκε και σε μερικές αναπτυσσόμενες χώρες, ως μέρος της οικονομικής βοήθειας που παρέχεται από κάποιες ευρωπαϊκές κυβερνήσεις. Λόγω της οικονομικής αυτής ενίσχυσης, τέθηκε το ζήτημα της πιστοποίησης (του ποιος δηλαδή δικαιούται ενίσχυση και ποιος όχι) και της τυποποίησης (με την έννοια των κανόνων που πρέπει να ακολουθήσει κάποιος για να πιστοποιηθεί και να δικαιούται ενίσχυσης). Τα τελευταία χρόνια, η αγορά (και κυρίως τα μεγάλα supermarkets) εκμεταλλευόμενη την τάση της τυποποίησης, συνέδεσε τη φιλοπεριβαλλοντική κατεύθυνση της γεωργίας με τα συμβόλαια αγοράς γεωργικών προϊόντων. Υπήρξε, λοιπόν μια σαφής τάση τυποποίησης των κανόνων της γεωργίας που σχετίζονται με τη φιλικότητα προς το περβάλλον με όπλο την ανταποδοτικότητα μέσω πιστοποίησης.

Τα πληρέστερα έγγραφα προς την τυποποίηση των κανόνων αυτών ήταν οι κατευθυντήριες οδηγίες του IOBC, που αποτελούν προσπάθεια μιας πιο εφαρμοσμένης εκδοχής του ορισμού όχι μόνο της Ολοκληρωμένης Καταπολέμησης αλλά και της Ολοκληρωμένης Αντιμετώπισης των Φυτοπαράσιτων. Με βάση αυτές τις κατευθυντήριες οδηγίες έχουν εκδοθεί διάφορα τοπικά πρότυπα και πρωτόκολλα. Αυτά χωρίς να έχουν πάντα προσφέρει κάποια μετρήσιμη βελτίωση (εκτός από την ενίσχυση μερικών γεωργών), έχουν δημιουργήσει αμφιλεγόμενες καταστάσεις και προβλήματα λόγω της δυσκολίας της εφαρμογής τους στην πράξη.

Στην Αγγλία ακολουθείται μια διαφορετική τακτική. Στη χώρα αυτή δεν εφαρμόζεται η επιδότηση αλλά η αγορά «πριμοδοτεί» τα προϊόντα που έχουν παραχθεί με σεβασμό στο περιβάλλον με την επίτευξη περισσότερης εγγυημένης διάθεσης και συχνά ελαφρά υψηλότερων τιμών. Το σύστήμα που υποστηρίζεται στην Αγγλία είναι μια καθαρή μορφή Ολοκληρωμένης Διαχείρισης των Καλλιεργειών. Στηρίζεται σε γεωπόνους - συμβούλους που πρέπει να έχουν ειδική άδεια άσκησης επαγγέλματος για να μπορούν να καθοδηγούν τους αγρότες στη σωστή χρήση των αγροχημικών κ.α. Η πιστοποίηση είναι απαραίτητη και για το λόγο αυτό υφίστανται κατευθυντήριες οδηγίες και πρότυπα- πρωτόκολλα, τα οποία διαμορφώνονται κατά καλλιέργεια από τις αντίστοιχες Ενώσεις των καλλιεργητών σε συνεργασία και συμφωνία με τους αγοραστές (αλυσίδες

supermarkets κ.α.). Οι κατευθυντήριες οδηγίες προέρχονται από την Ένωση Γεωργίας και Περιβάλλοντος, τη γνωστή LEAF (Linking Environmental And Farming) στην οποία συμμετέχουν οι αγοραστές, η βιομηχανία χημικών, το Υπουργείο Γεωργίας, ερευνητές, Ενώσεις αγροτών, περιβαλλοντολόγων, καταναλωτών κ.α. Τα πρωτόκολλα επιτρέπουν μια αιτιολογημένη ευελιξία για την προσαρμογή τους στις τοπικές συνθήκες και η συνεχής βελτίωση αποτελεί ένα ενσωματωμένο στοιχείο του συστήματος.

Στην Αγγλία το σύστημα αυτό έχει επικρατήσει σχεδόν καθολικά, κυρίως επειδή η διακίνηση του μέγιστου της ποσότητας π.χ. των οπωρολαχανικών γίνεται από τις αλυσίδες supermarkets και όχι από τα μικρά ανεξάρτητα μανάβικα. Χωρίς σύμβαση, όπως και χωρίς πιστοποίηση για την τήρηση της, ο γεωργός δεν έχει τρόπο να διαθέσει την παραγωγή του.

Το σύστημα διαδίδεται και στην υπόλοιπη Βόρεια Ευρώπη. Αν όχι το πλήρες σύστημα της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης όπως στην Αγγλία, κάποια τμήματά του χρησιμοποιούνται από διάφορους αγοραστές υπό μορφή «πρωτοκόλλων». Η τάση αυτή διαχέεται ως μέρος των απαιτήσεων των αγοραστών και στη νότια Ευρώπη. (Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική Γεωργία» 2003).

Η Ελληνική πραγματικότητα:

Στην Ελλάδα, η Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Γεωργικής Παραγωγής άρχισε να συστηματοποιείται με την ίδρυση (Ν.2637/98) του Οργανισμού Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.) με το διακριτικό τίτλο AGROCERT που, όπως προαναφέρθηκε, λειτουργεί υπό την εποπτεία του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων. Ο Ο.Π.Ε.Γ.Ε.Π. πιστοποιεί προϊόντα ποιότητας σύμφωνα με τους κοινοτικούς κανονισμούς όπως προϊόντα βιολογικής γεωργίας, και προϊόντα σύμφωνα με εθνικά ή διεθνή πρότυπα όπως προϊόντα παραγόμενα στο Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα πρότυπο AGRO 2 (AGRO 2 -1 και AGRO 2-2).

Η ανάπτυξη και η εφαρμογή συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα παραπάνω πρότυπα και κανόνες πιστοποίησης έχει κάνει

σημαντικά βήματα προόδου στη χώρα μας. Η Ολοκληρωμένη Διαχείριση των Καλλιεργειών θεωρείται σήμερα ως μία από τις προαιρετικές, αλλά πλέον αναγκαίες μορφές παραγωγικής διαδικασίας της σύγχρονης γεωργικής πρακτικής, διαδραματίζοντας σημαντικότατο ρόλο στην εξασφάλιση της βιωσιμότητας και ανταγωνιστικότητας των ελληνικών γεωργικών εκμεταλλεύσεων στις ποιοτικές και κατά κοινή ομολογία προσοδοφόρες αγορές εσωτερικού και εξωτερικού.

3.1.4 Παράγοντες της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Γεωργικής Παραγωγής

Τα βασικά στοιχεία (παράγοντες) ενός συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης είναι:

- Αξιολόγηση της θέσης του αγρού (κλίση, τύπος, σύσταση εδάφους, υδάτινοι πόροι, συγκοινωνιακή υποδομή, ιστορικό, μικροκλίμα)
- Διαχείριση του εδάφους και λίπανση (κατεργασία εδάφους, έλεγχος των εισροών)
- Φυτοπροστασία: πολύ σημαντικός παράγων που αφορά την καταπολέμηση εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών
- Αμειψισπορά: με την εναλλαγή καλλιέργειας στον ίδιο αγρό ευνοείται η γονιμότητα του εδάφους και περιορίζεται η προσβολή από ασθένειες και παράσιτα
- Διαχείριση απορριμμάτων και ρύπανσης
- Διαχείριση του περιβάλλοντος (προστασία της άγριας ζωής και των χαρακτηριστικών του τοπίου)
- Διαχείριση της ενέργειας (σωστή χρήση, αξιοποίηση τυχόν ανανεώσιμων πηγών)
- Έλεγχος- Επαναπροσδιορισμός (συνεχής παρακολούθηση της καλλιέργειας, ευελιξία αναθεώρησης στόχων)
- Διαχείριση και οργάνωση της γεωργικής εκμετάλλευσης: ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης δεν αποτελεί απλώς μια εφαρμογή ορισμένων κανόνων αλλά ένα σύστημα εξειδικευμένο για

κάθε τύπο εκμετάλλευσης υπό τη διοίκηση ενός εξειδικευμένου μάνατζερ (Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική Γεωργία» 2003).

3.1.5 Στόχοι:

Σύμφωνα με τον ορισμό της Ο.Δ.Γ.Π. και αναλυτικότερα σε σχέση με ότι έχει ήδη αναφερθεί η μορφή αυτή άσκησης της γεωργίας δίνει έμφαση στους εξής στόχους:

- Προώθηση μιας γεωργίας που σέβεται το περιβάλλον, είναι οικονομικά βιώσιμη και υποστηρίζει τις πολλαπλές λειτουργίες της, που έχουν κοινωνικό, πολιτιστικό και ανανεωτικό χαρακτήρα.
- Εξασφάλιση μιας αειφόρου παραγωγής υγιών καλλιεργειών που παράγουν υψηλή ποιότητας προϊόντα με την ελάχιστη δυνατή επιβάρυνση από υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
- Προστασία της υγείας των παραγωγών από τη χρήση φυτοπροστατευτικών προϊόντων.
- Προώθηση και διατήρηση μιας πλούσιας βιοποικιλότητας στο ευρύτερο αγροοικοσυστήμα.
- Χρησιμοποίηση φυσικών ρυθμιστικών μηχανισμών.
- Διατήρηση και ενίσχυση της γονιμότητας του εδάφους.
- Ελαχιστοποίηση της ρύπανσης των νερών, του εδάφους και της ατμόσφαιρας από κάθε είδους αγροχημικά.
- Διατήρηση των εχθρών και ασθενειών των καλλιεργειών καθώς και των ζιζανίων, κάτω από το επίπεδο της οικονομικής ζημιάς.
- Βελτίωση του βιοτικού επιπέδου των παραγωγών.
- Μείωση των χημικών εισροών στις απολύτως απαραίτητες.

3.1.6 Τα πρότυπα AGRO 2.1 & AGRO 2.2

Ο AGROCERT έχει εκπονήσει τα πρότυπα AGRO 2.1 & AGRO 2.2, (βλ. παράρτημα) που περιγράφουν τις απαιτήσεις στις οποίες πρέπει να συμμορφώνεται μια γεωργική εκμετάλλευση, προκειμένου να πιστοποιηθεί

για την εφαρμογή του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης (ΣΟΔ) στην παραγωγή των προϊόντων της.

3.1.6.1 AGRO 2-1 Προδιαγραφή

Περιλαμβάνει γενικές απαιτήσεις στο σύνολο της γεωργίας που μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά. Αποτελεί το σύνολο των αρχών για την πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης.

Το AGRO 2.1 είναι το πειραματικό πρότυπο του AGROCERT σχετικά με τη «Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος- Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή. Προδιαγραφή». Σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου, μια γεωργική εκμετάλλευση οφείλει να διαμορφώσει την πολιτική της και να θέσει τους συγκεκριμένους ή γενικότερους στόχους της, σεβόμενη απολύτως τις νομικές απαιτήσεις και τις ισχύουσες προδιαγραφές για τα γεωργικά προϊόντα και λαμβάνοντας υπόψη τις πληροφορίες για τις όποιες περιβαλλοντικές επιπτώσεις.
(www.agrocert.gr).

Η γεωργική εκμετάλλευση οφείλει να συμμορφώνεται διαρκώς με τους στόχους που η ίδια έθεσε, να ελέγχει συνεχώς και να επαληθεύει την εφαρμογή τους και να μετράει την αποτελεσματικότητα των διαδικασιών που συνδύασε, ώστε να αναπροσαρμόζει το σύστημά της με γνώμονα τη διαρκή βελτίωση. Το πρότυπο αυτό τελικά, αποτελεί το σύνολο των αρχών για τη πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, που είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης,

Το πρότυπο AGRO 2.1 περιέχει όρους και διατάξεις που αναφέρονται στα πρότυπα:

- ΕΛΟΤ ΕΝ 1808402: 1995 Διαχείριση και διασφάλιση της ποιότητας
- ΕΛΟΤ ΕΝ 1809001: 1994 Σύστημα για την ποιότητα- Υπόδειγμα για τη διασφάλιση της ποιότητας στο σχεδιασμό, ανάπτυξη, παραγωγή, εγκατάσταση και εξυπηρέτηση

- ISO 14001: 1996 Enviromental management systems-Specification with guidance for use (Συστήματα περιβαλλοντικής διαχείρισης-Προδιαγραφές με οδηγίες για χρήση)
-ISO 180 14050: Enviromental management vocabulary (ορολογία περιβαλλοντικής διαχείρισης)

3.2.6.2 AGRO 2-2 Απαιτήσεις για την εφαρμογή

Περιγράφει τις τεχνικές και νομικές απαιτήσεις του συστήματος στη φυτική παραγωγή που συνοδεύουν το πρότυπο AGRO 2-1. Περιλαμβάνει τους γενικούς κανόνες Ορθής Γεωργικής Πρακτικής και τα συνοδευτικά μέτρα φιλοπεριβαλλοντικής άσκησης της γεωργίας (φυτικής παραγωγής) ώστε να παράγονται ασφαλή και ποιοτικά προϊόντα και να επιτυγχάνεται η άριστη διαχείριση του περιβάλλοντος.

Πιο συγκεκριμένα αναφέρεται:

- στο πολλαπλασιαστικό υλικό
- στις γενικές καλλιεργητικές φροντίδες
- στη διαχείριση του εδάφους
- στην παρακολούθηση μετεωρολογικών δεδομένων
- στη θρέψη των φυτών (λίπανση)
- στην άρδευση
- στη φυτοπροστασία
- στη συγκομιδή και τους μετασυλλεκτικούς χειρισμούς
- στη διαχείριση εξοπλισμού και ενέργειας
- στη διαχείριση ρύπων και την ανακύκλωση
- στο περιβάλλον και τη βιοποικιλότητα
- στην υγεία, την ασφάλεια και την κατάρτιση των εργαζομένων (ΟΠΕΓΕΠ)

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2.1 & AGRO 2.2, εφαρμόζεται είτε σε συλλογική βάση από Ομάδες Παραγωγών, είτε σε ατομική βάση από μεμονωμένους παραγωγούς, με επιστημονική υποστήριξη και παρακολούθηση από επιβλέποντα τεχνικό σύμβουλο.

Μετά την ολοκλήρωση πιλοτικών προγραμμάτων τριετούς διάρκειας που υλοποίησε ο AGROCERT, ειδική επιστημονική ομάδα προέβη στην αναθεώρηση των προτύπων της σειράς AGRO 2, με την ενσωμάτωση σύγχρονων επιστημονικών δεδομένων, προκειμένου να ικανοποιούν πληρέστερα τις ανάγκες των παραγωγών και τις απαιτήσεις των αγορών.

Ο Οργανισμός πρόσφατα αναθεώρησε την κατευθυντήρια οδηγία για την εφαρμογή και πιστοποίηση του προτύπου AGRO 2.

Στις άμεσες προτεραιότητες του AGROCERT, είναι η εκπόνηση εξειδικευμένων πρωτοκόλλων ανά καλλιέργεια.

3.1.7 Ο ρόλος του «Επιβλέποντα» της γεωργικής εκμετάλλευσης

Ο «Επιβλέπων» της γεωργικής εκμετάλλευσης είναι ο αρμόδιος για το σχεδιασμό, τον έλεγχο και την παρακολούθηση της εφαρμογής του Συστήματος. Ειδικότερα:

- επιβλέπει την καλλιέργεια σε όλες τις φάσεις της παραγωγικής διαδικασίας
- συντάσσει τα Έγγραφα του Συστήματος
- εκδίδει Οδηγίες προς τους παραγωγούς ή άλλους εμπλεκόμενους
- ελέγχει το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης
- επικοινωνεί με τους εμπλεκόμενους
- δέχεται ελέγχους και επιθεωρήσεις από το Φορέα Πιστοποίησης.

3.1.8 Πιστοποίηση Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

Ως «πιστοποίηση Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης» νοείται η διαδικασία με την οποία ένας αναγνωρισμένος από τον AGROCERT Φορέας Πιστοποίησης παρέχει γραπτή διαβεβαίωση ότι μια γεωργική εκμετάλλευση εφαρμόζει το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης σύμφωνα με τα πρότυπα AGRO 2-1 & AGRO 2-2 για την παραγωγή συγκεκριμένου είδους προϊόντων. Για την αναγνώριση του συστήματος πιστοποίησης χρησιμοποιείται το παρακάτω εθνικό σήμα ποιότητας.

Σήματα πιστοποίησης Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

3.1.9 Εγκεκριμένοι φορείς πιστοποίησης

Η πιστοποίηση των Συστημάτων Ολοκληρωμένης Διαχείρισης γίνεται από τους ακόλουθους Φορείς:

1. A-CERT
2. Δ & Χ. Γαλατσάνος Ο.Ε. 'EQA HELLAS'
3. ΕΛΟΤ Α.Ε., Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης
4. EUROCERT Α.Ε., Ευρωπαϊκή Εταιρεία Ελέγχων και Πιστοποιήσεων
5. Λέτρινα Α.Ε.
6. METRON ΣΩΜΑ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΙ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε.
7. QMSCERT Ε.Π.Ε.
8. TUV Austria Ελλάς Ε.Π.Ε.
9. TUV Ελλάς (TUVNORD) Α.Ε.

3.1.10 Οφέλη από την εφαρμογή ενός Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης

- Η οργάνωση της γεωργικής εκμετάλλευσης με προγραμματισμό της παραγωγής .

- Ο έλεγχος σε όλα τα στάδια της παραγωγικής διαδικασίας.
- Η συνεχής ενημέρωση και εκπαίδευση των εμπλεκομένων παραγωγών.
- Η μείωση του κόστους παραγωγής με την ορθολογική χρήση νερού, λιπασμάτων, φυτοπροστατευτικών κ.λ.π.
- Η προστασία της υγείας των παραγωγών και των καταναλωτών.
- Η προστασία του περιβάλλοντος.
- Η παραγωγή ασφαλών και ποιοτικών αγροτικών προϊόντων που ικανοποιούν τις απαιτήσεις των αγορών.

3.2 ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΗΣ GLOBALGAP

3.2.1 Τι είναι η GLOBALGAP

Η GLOBALGAP (πρώην EUREPGAP) είναι ένας φορέας ιδιωτικού τομέα ο οποίος θέτει εθελοντικά πρότυπα για την πιστοποίηση των αγροτικών προϊόντων σε όλο τον κόσμο. Ο σκοπός είναι η εγκαθίδρυση ΕΝΟΣ προτύπου για την Ορθή Γεωργική Πρακτική (βλ. σχετική ενότητα κεφ. 2) με ξεχωριστές εφαρμογές ανά προϊόν ικανό να ταιριάζει στην παγκόσμια γεωργία.

Το πρότυπο της GLOBALGAP είναι ένα πρότυπο φάρμας αποκλειστικά, που σημαίνει ότι το πιστοποιητικό καλύπτει τη διεργασία του πιστοποιημένου προϊόντος από τις εισροές στη φάρμα όπως η ζωοτροφή ή τα σπορόφυτα και όλες τις δραστηριότητες της φάρμας μέχρι το προϊόν να φύγει από τη φάρμα. Η GLOBALGAP είναι μία διεπιχειρησιακή (business-to-business) σήμανση και συνεπώς δε γίνεται ορατή στους καταναλωτές.

Η GLOBALGAP αποτελείται από ένα σύνολο κανονιστικών εγγράφων. Τα έγγραφα αυτά καλύπτουν οι Γενικοί Κανονισμοί GLOBALGAP, τα Σημεία Ελέγχου και Κριτήρια Συμμόρφωσης GLOBALGAP και η Λίστα Ελέγχου GLOBALGAP.

Η πιστοποίηση GLOBALGAP πραγματοποιείται από περισσότερους από 100 ανεξάρτητους και διαπιστευμένους φορείς πιστοποίησης σε περισσότερες από 80 χώρες. Είναι ανοιχτή σε όλους τους παραγωγούς σε όλο τον κόσμο.

Η GLOBALGAP περιλαμβάνει ετήσιους ελέγχους των παραγωγών και επιπλέον απροειδοποίητους ελέγχους.

Καθώς πολλά άλλα συστήματα διασφάλισης στη φάρμα έχουν εφαρμοστεί για κάποιο διάστημα πριν την ύπαρξη του GLOBALGAP,

έπρεπε να βρεθεί ένας τρόπος που να ενθαρρύνει την ανάπτυξη σε τοπική βάση ρυθμιστικών συστημάτων διαχείρισης και να μην υποβάλλονται έτσι οι παραγωγοί σε πολλαπλές επιθεωρήσεις. Η ύπαρξη εθνικών ή τοπικών σχημάτων διασφάλισης φάρμας που έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς τη διεργασία συγκριτικής αξιολόγησης (*) αναγνωρίζεται ως ισοδύναμο του GLOBALGAP.

Το πρότυπο GLOBALGAP υπόκειται σε έναν τριετή κύκλο αναθεώρησης συνεχούς βελτίωσης λαμβάνοντας υπόψη την τεχνολογική ανάπτυξη και την ανάπτυξη της αγοράς. Υπάρχει μια μεταβατική περίοδος ενός έτους περίπου με παράλληλη ισχύ και εφαρμογή των επακόλουθων εκδόσεων. Η τελευταία ενημέρωση GLOBALGAP έγινε το Μάρτιο του 2007 και ισχύει μέχρι το 2010.

(*) Οι ιδιοκτήτες των προτύπων της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Ο.Γ.Π.) παγκόσμια μπορούν να ζητήσουν να αποδείξουν ισοδυναμία με τη GLOBALGAP μέσω μιας ανεξάρτητης διεργασίας συγκριτικής αξιολόγησης. Η διεργασία συγκριτικής αξιολόγησης της GLOBALGAP μπορεί να συγκριθεί με ένα σύστημα φίλτρων, το οποίο προετοιμάζει και εναρμονίζει διάφορα πρότυπα σε όλο τον κόσμο. Μέρος της διεργασίας είναι μια αξιολόγηση από ομότιμους των μελών, με την οποία τα μέλη έχουν στη διάθεσή τους έξι εβδομάδες για να κάνουν οποιαδήποτε ένσταση. Στο τέλος της διαδικασίας έγκρισης υπάρχει επίσης μια αξιολόγηση από ανεξάρτητο μάρτυρα. Οι φάρμες που βρίσκονται υπό αξιολόγηση πρέπει να πληρούν τις απαιτήσεις και των δύο προτύπων, του προηγούμενου καθώς του προτύπου GLOBALGAP. Αυτό είναι εγγυημένο με παράλληλες επιθεωρήσεις, οι οποίες λαμβάνουν υπόψη τους τις συνθήκες της φάρμας. (www.globalgap.org)

3.2.2 Ιστορία

Η EUREPGAP ξεκίνησε το 1997 ως μια πρωτοβουλία από τους λιανοπωλητές που ανήκουν στην Euro-Retailer Produce Working Group (EUREP). Οι βρετανοί λιανοπωλητές σε συνδυασμό με τα σουπερμάρκετ

στην ηπειρωτική Ευρώπη ήταν οι κινητήριες δυνάμεις. Αντέδρασαν στην αυξανόμενη ανησυχία των καταναλωτών σχετικά με την ασφάλεια του προϊόντος, με περιβαλλοντικά θέματα και με τους κανόνες εργασίας και αποφάσισαν να εναρμονίσουν τα δικά τους, συχνά πολύ διαφορετικά πρότυπα. Η ανάπτυξη κοινών προτύπων πιστοποίησης ήταν επίσης στα ενδιαφέροντα των παραγωγών. Αυτοί με συμβολαιακές σχέσεις με πολλούς λιανοπωλητές εξήγησαν ότι είχαν να υποστούν πολλές επιθεωρήσεις με διαφορετικά κριτήρια κάθε χρόνο. Με αυτό κατά νου, η EUREP άρχισε να εργάζεται πάνω σε εναρμονισμένα πρότυπα και διαδικασίες για την ανάπτυξη της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Ο.Γ.Π.) στη συμβατική γεωργία δίνοντας έμφαση στην Ολοκληρωμένη Διαχείριση Καλλιέργειας και μια υπεύθυνη προσέγγιση στην πρόνοια του εργαζόμενου.

Μετά τα επόμενα δέκα χρόνια ένας αυξανόμενος αριθμός παραγωγών και λιανοπωλητών σ' όλο τον κόσμο ενώθηκε με την ιδέα καθώς εξυπηρετούσε την ανερχόμενη τάση της παγκοσμιοποιημένης αγοράς : η EUREPGAP άρχισε να κερδίζει σε παγκόσμια σπουδαιότητα. Για να προσαρμοστεί το όνομα της EUREPGAP με την τωρινή πραγματοποιηθείσα πρόταση ως το προ-κυρίαρχο διεθνές πρότυπο G.A.P. και για την αποφυγή σύγχυσης με το αυξανόμενο φάσμα του δημόσιου τομέα και των κοινωνικών εταίρων, το Συμβούλιο αποφάσισε να αναλάβει το σημαντικό βήμα να ξαναδώσει ένα όνομα. Ήταν μια φυσική πορεία και εξέλιξη που οδήγησε τη EUREPGAP να γίνει GLOBALGAP. Η απόφαση ανακοινώθηκε το Σεπτέμβριο του 2007 στο 8ο παγκόσμιο συνέδριο στη Μπαγκόνγκ. (www.globalgap.org)

3.2.3 Διακυβέρνηση

Η διακυβέρνηση γίνεται από ένα Συμβούλιο του οποίου οι αποφάσεις βασίζονται σε μία δομημένη διεργασία διαβούλευσης. Τα ειδικά ενδιαφέροντα του τομέα και η εισαγωγή πληροφοριών πολλών ενδιαφερομένων ενσωματώνονται ώστε να εξασφαλίσουν την παγκόσμια αποδοχή. Οι Επιτροπές Τομέων συζητούν και αποφασίζουν για το προϊόν

και για ειδικά θέματα των τομέων. Όλες οι επιτροπές έχουν 50% αντιπροσώπευση των λιανοπωλητών και 50% των παραγωγών/προμηθευτών και με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται μία αποτελεσματική συνεργασία.

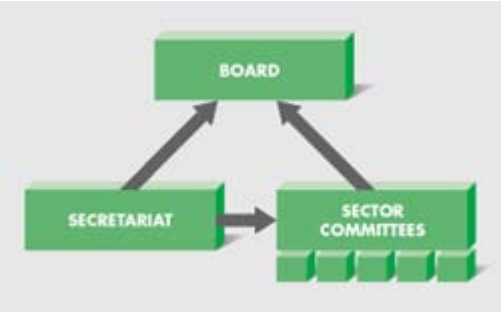

Το σχήμα διακυβέρνησης της GLOBALGAP

Η εργασία του Συμβουλίου και των Επιτροπών υποστηρίζεται από τη FoodPLUS GmbH, μία μη κερδοσκοπική εταιρία περιορισμένης ευθύνης που έχει βάση στην Κολονία, Γερμανία, και εκπληρώνει λειτουργίες γραμματείας για τη GLOBALGAP. Η εκτελεστική διαχείριση της FoodPLUS GmbH, όπως ο Διευθύνων Σύμβουλος, φέρει ευθύνη για την υλοποίηση των πολιτικών και προτύπων. Την οικονομική και νομική ιδιοκτησία και ευθύνη για την FoodPLUS GmbH έχει το **EHI Retail Institute** μέσω του 100% της θυγατρικής του EHI-Verwaltungsgesellschaft mbH. Το EHI Retail Institute λειτουργεί επίσης την **European Retail Academy**, ένα παγκόσμιο δίκτυο ιδρυμάτων ερευνών που συνδέονται με δραστηριότητες και θέματα λιανικής πώλησης. (www.globalgap.org)

3.2.4 Εθνικές Τεχνικές Ομάδες Εργασίας

Η GLOBALGAP πιστεύει σταθερά στην τοπική υποστήριξη μεταξύ πολλαπλών φορέων ταυτοχρόνως και προσαρμογή στα πρότυπα Ο.Γ.Π. στο πλαίσιο της εθνικής και διεθνούς αγοράς : η αρχή “Σκέψου Παγκόσμια, Δράσε Τοπικά”. Η GLOBALGAP ξεκίνησε να συνδέει τις

παγκόσμιες δραστηριότητες υλοποίησης όλο και πιο στενά με τις ανάγκες των παραγωγών, ενώ συγχρόνως αναζητά εξειδικευμένη γνώση από εθνικούς εμπειρογνώμονες και άλλους ενδιαφερόμενους σεβόμενη τις διαφορετικές νομικές και διαρθρωτικές συνθήκες που υπάρχουν παγκόσμια. Ο σκοπός αυτός επιτυγχάνεται όλο και περισσότερο με την ίδρυση των Εθνικών Τεχνικών Ομάδων Εργασίας (NTWG). Ο ρόλος τους είναι να αναπτύξουν μία σειρά από εθνικές οδηγίες επεξήγησης καθώς και να εισάγουν ξεχωριστές τοπικές εξειδικεύσεις και προκλήσεις υλοποίησης.

Τα κράτη όπου δρουν Εθνικές Τεχνικές Ομάδες Εργασίας

Εθνικές Τεχνικές Ομάδες Εργασίας ιδρύονται προαιρετικά από τα μέλη της GLOBALGAP σε χώρες όπου υπάρχει ανάγκη για διευκρίνιση της υλοποίησης της GLOBALGAP σε τοπική κλίμακα. Οι οδηγίες που αναπτύσσονται από αυτόν τον αυξανόμενο αριθμό των ομάδων εγκρίνονται από τις Επιτροπές Τομέων (ΕΤ) και δημοσιεύονται στον ιστότοπο της GLOBALGAP. Οι ομάδες ιδρύονται και έχουν στενή συνεργασία με τη Γραμματεία GLOBALGAP και την ΕΤ και υποστηρίζουν την υλοποίηση GLOBALGAP και τη συνεχή βελτίωση που βασίζεται στις ειδικές ανάγκες της περιοχής.

Όλα τα εγγεγραμμένα μέλη των ΕΤΟΕ ενθαρρύνονται να χρησιμοποιούν το Extranet των ΕΤΟΕ για να φορτώνουν έγγραφα και να συναλλάσσονται με άλλες ομάδες.

Στην χώρα μας η ΕΤΟΕ αντιπροσωπεύεται από τη Novacert και αφορά την πιστοποίηση φρούτων και λαχανικών.

3.2.5 Τα Έγγραφα του Προτύπου

Η GLOBALGAP είναι ένα μοναδικό ολοκληρωμένο πρότυπο με εφαρμογές κατά ενότητες για διαφορετικές ομάδες προϊόντος, που εκτείνεται από την παραγωγή φυτών και ζωικού κεφαλαίου έως την παραγωγή πολλαπλασιαστικού υλικού φυτών και σύνθετων ζωοτροφών.

Το πρότυπο χρησιμεύει ως παγκόσμιο σύστημα αναφοράς για άλλα υπάρχοντα συστήματα και μπορεί επίσης εύκολα και άμεσα να εφαρμοστεί από όλα τα μέρη του πρωτογενούς τομέα τροφίμων. Με άλλα λόγια: η GLOBALGAP λειτουργεί όπως ένα δορυφορικό σύστημα πλοήγησης. Εφοδιάζει τα μέλη με μια αξιόπιστη εργαλειοθήκη, η οποία επιτρέπει σε κάθε εταίρο στην αλυσίδα εφοδιασμού να τοποθετηθεί στην παγκόσμια αγορά με σεβασμό στις απαιτήσεις του καταναλωτή.

Πληροφορίες από σχεδόν δέκα χρόνια εργασίας με το πρότυπο – με περισσότερες από εκατό χιλιάδες ολοκληρωμένες επιθεωρήσεις – ενσωματώθηκαν για να δημιουργηθεί η νέα τρίτη έκδοση του 2007 πιο κοντά στα σημερινά δεδομένα και με προχωρημένες τεχνικές παραγωγής.

Η περιεκτική τεκμηρίωση του συστήματος είναι οργανωμένη σε πέντε κύρια τμήματα, το καθένα με ένα σύνολο από συμπληρωματικά στοιχεία. Οι χρήστες μπορούν να επιλέγουν τα ισχύοντα στοιχεία κάθε τμήματος ώστε να δημιουργούν ένα επί παραγγελία, φιλικό στο χρήστη εγχειρίδιο. Η επιλογή αυτή κατευθύνει τους χρήστες σε όλα τα συναφή στάδια της διεργασίας πιστοποίησης της GLOBALGAP, περιλαμβάνοντας:

- κανόνες συστήματος που αναφέρονται ως **Γενικοί Κανονισμοί (ΓΚ)**,
- παγκόσμιες απαιτήσεις Ο.Γ.Π. που αναφέρονται ως **Σημεία Ελέγχου και Κριτήρια Συμμόρφωσης (ΣΕΚΣ)**,
- έγγραφα ελέγχου που αναφέρονται ως **Λίστες Ελέγχου (ΛΕ),**
- εθνικές απαιτήσεις Ο.Γ.Π. που αναφέρονται ως **Εγκεκριμένες Εθνικές Κατευθυντήριες Οδηγίες Επεξήγησης,**
- εργαλεία εναρμόνισης που αναφέρονται ως **Λίστα Ελέγχου Διαναφορών Συγκριτικής Αξιολόγησης (ΛΕΔΣΑ)** και άλλες κατευθυντήριες οδηγίες. (www.globalgap.org)

3.2.5.1 Ολοκληρωμένη Διασφάλιση Φάρμας

Η νέα έκδοση του προτύπου GLOBALGAP ενοποιεί όλα τα γεωργικά προϊόντα σε μία μοναδική επιθεώρηση φάρμας. Παραγωγοί διαφορετικών καλλιεργειών και ζωικού κεφαλαίου μπορούν τώρα να αποφύγουν πολλαπλές επιθεωρήσεις ώστε να εκπληρώσουν τις ποικίλες απαιτήσεις της αγοράς και του καταναλωτή.

Για να εφαρμοστεί το πρότυπο για ένα προϊόν, χρειάζεται μια σειρά από έγγραφα. Εκτός από τα βασικά έγγραφα, υπάρχουν ξεχωριστά έγγραφα που αφορούν τις επιμέρους κατηγορίες προϊόντων που φαίνονται στον πίνακα της επόμενης σελίδας:

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΔΙΑΣΦΑΛΙΣΗ ΦΑΡΜΑΣ	ΒΑΣΗ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΦΑΡΜΕΣ	ΒΑΣΗ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΩΝ	Φρούτα & Λαχανικά
			Άνθη & Διακοσμητικά
			Συνδυασμένες Καλλιέργειες
			Καφές (φυτό)
			Τσάι
			Άλλα
		ΒΑΣΗ ΖΩΙΚΟΥ ΚΕΦΑΛΑΙΟΥ	Βοοειδή & Πρόβατα
			Γαλακτοκομική μονάδα
			Χοίροι
			Πουλερικά
			Άλλα
		ΒΑΣΗ ΙΧΘΥΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ	Σολομοί
			Γαρίδα
			Πανγκάσιους
			Τιλάπια
			Άλλα

Κατηγορίες προϊόντων που αφορά η πιστοποίηση GLOBALGAP (www.globalgap.org)

3.2.5.2 Πολλαπλασιαστικό Υλικό Φυτών

Το Διασφαλισμένο πολλαπλασιαστικό υλικό φάρμας αποτελεί μια καλή βάση για σταθερή, διασφαλισμένη παραγωγή φυτών φάρμας. Αυτό πετυχαίνεται συγκεντρώνοντας Πολλαπλασιαστικό Υλικό Φυτών (ΠΥΦ) για περαιτέρω ενοποίηση στην αλυσίδα εφοδιασμού.

Το πρότυπο Πολλαπλασιαστικού Υλικού Φυτών της GLOBALGAP έκδοση 2.0 έγινε διαθέσιμο για πιστοποίηση από το Μάρτιο του 2008 από

εγκεκριμένους Φορείς Πιστοποίησης. Η υλοποίηση και πιστοποίηση του προτύπου είναι προαιρετική.

3.2.5.3 Πρότυπο Παρασκευαστή Σύνθετων Ζωοτροφών (ΠΣΖ)

Η σωστή θρέψη των ζώων αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της τροφικής αλυσίδας. Σύνθετες ζωοτροφές αναγνωρισμένης ποιότητας αποτελούν τη βάση για μια εξασφαλισμένη παραγωγή ζωικού κεφαλαίου στη φάρμα. Είναι επομένως βασικό να καθοριστούν ρητά οι απαιτήσεις των παραγωγών των σύνθετων ζωοτροφών.

Η GLOBALGAP έχει καθορίσει κανόνες και κανονισμούς για να αναγνωρίσει ένα καθορισμένο σύστημα διασφάλισης των Παρασκευαστών Σύνθετων Ζωοτροφών (ΠΣΖ). Αυτό βοηθά τους παραγωγούς ζωικού κεφαλαίου να επιλέγουν κατάλληλες και εγγυημένες πηγές για προμηθευτές σύνθετων ζωοτροφών. Η ενότητα GLOBALGAP χρησιμεύει ως ένα πρότυπο αναφοράς που χρησιμοποιούν οι παρασκευαστές σύνθετων ζωοτροφών και τα σχήματα διασφάλισης παρασκευαστών σύνθετων ζωοτροφών για να αποδείξουν ότι ακολουθούν τις απαιτήσεις της GLOBALGAP. Η GLOBALGAP αναγνωρίζει υπάρχοντα πρότυπα ΠΣΖ και συστήματα διασφάλισης ποιότητας των παρασκευαστών σύνθετων ζωοτροφών.

3.2.6 Μέλη

Τα μέλη GLOBALGAP είναι μέλη της λιανικής πώλησης και υπηρεσίας τροφίμων, παραγωγοί/προμηθευτές και συνδεδεμένα μέλη από την πλευρά των εισροών και υπηρεσιών της γεωργίας. Με την οικειοθελή συμμετοχή τους στο σώμα μελών συμβάλλουν στην εξάπλωση της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής παγκόσμια.

Η βάση προϊόντων των μελών εκτείνεται από καλλιέργειες σε ζωικό κεφάλαιο και ιχθυοκαλλιέργεια σε σύνθετες ζωοτροφές και πολλαπλασιαστικό υλικό φυτών. Η GLOBALGAP καλύπτει όλο και

περισσότερα μεμονωμένα προϊόντα – από φρούτα και λαχανικά ως σολομό και πέστροφα.

Σύμπραξη συνεργασίας

Η GLOBALGAP είναι μια παγκόσμια σύμπραξη συνεργασίας εθελοντικών μελών, που φέρνει κοντά όμοια σκεπτόμενες πλευρές με κοινό όραμα την εναρμόνιση της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Ο.Γ.Π.) παγκόσμια. Η σύμπραξη συνεργασίας είναι ανοιχτή σε οποιονδήποτε οργανισμό που συμφωνεί με τους Όρους Αναφοράς. Δίνει απαντήσεις σε θέματα του καταναλωτή σχετικά με την ασφάλεια τροφίμων, την ορθή μεταχείριση των ζώων, την προστασία του περιβάλλοντος και την πρόνοια του εργαζομένου:

- Ενθαρρύνοντας την υιοθεσία οικονομικά βιώσιμων Σχημάτων Διασφάλισης Φάρμας, τα οποία προάγουν την ελαχιστοποίηση των αγροχημικών εισροών, στην Ευρώπη και στον κόσμο.
- Αναπτύσσοντας ένα πλαίσιο Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (Ο.Γ.Π.) για τη συγκριτική αξιολόγηση ήδη υπαρχόντων Σχημάτων και Προτύπων Διασφάλισης Φάρμας περιλαμβανομένης της ιχνηλασιμότητας.
- Παρέχοντας καθοδήγηση για συνεχή βελτίωση και την ανάπτυξη και κατανόηση της ορθής πρακτικής.
- Εγκαθιστώντας ένα μοναδικό, αναγνωρισμένο πλαίσιο για ανεξάρτητη επαλήθευση.
- Επικοινωνώντας και συμβουλευόμενοι ανοιχτά με καταναλωτές και συνεργάτες-κλειδιά όπως παραγωγούς, εξαγωγείς και εισαγωγείς.

Τα μέλη της GLOBALGAP επωφελούνται με πολλούς τρόπους : συμβάλλουν στη διακυβέρνηση της GLOBALGAP, συμμετέχουν στη ρύθμιση του προτύπου και στη διεργασία λήψης αποφάσεων και έχουν λόγο στη διαδικασία έγκρισης της συγκριτικής αξιολόγησης άλλων προτύπων. Επιπλέον με αυτά τα συμμετοχικά δικαιώματα, τα μέλη της GLOBALGAP επωφελούνται από ποικίλες ειδικές υπηρεσίες και εκπτώσεις, οι οποίες όλες υπάρχουν σε λίστα σε κάθε κατηγορία μέλους

στο έντυπο του μέλους. Υπάρχουν διάφορα είδη μελών για παραγωγούς/ προμηθευτές, λιανοπωλητές και συνδεδεμένα μέλη.

3.2.6.1 Παραγωγοί και Προμηθευτές

Τα μέλη παραγωγοί αποδεικνύουν τη δέσμευσή τους και το στόχο τους για πλήρη συμμόρφωση με το πρότυπο GLOBALGAP και δρουν ως ηγέτες του κλάδου στην Ορθή Γεωργική Πρακτική (Ο.Γ.Π.). Μόλις πιστοποιηθούν δικαιούνται να εμφανίζουν το λογότυπο της GLOBALGAP και να εκπροσωπούν τα θέματά τους στη δομή της διακυβέρνησης. Από τη θέση αυτή μπορούν να ενεργούν ως υποκινητές μιας καινοτομίας στην αγορά τους και να επωφελούνται από τα πλεονεκτήματα.

Χαρακτηριστικά λογότυπα παραγωγών και προμηθευτών:

Μέλη GLOBALGAP – Παραγωγοί και προμηθευτές

3.2.6.2 Μέλη Λιανοπωλητές και Υπηρεσίας Τροφίμων

Τα μέλη της λιανικής αποδεικνύουν ότι η πολιτική τους ακολουθεί τη γραμμή των αξιών του πυρήνα της GLOBALGAP. Το σώμα μελών τους εξουσιοδοτεί να χρησιμοποιούν το εμπορικό σήμα της GLOBALGAP στην εταιρική στρατηγική επικοινωνίας. Τα μέλη της λιανικής έχουν προτιμησιακή πρόσβαση στη βάση δεδομένων της GLOBALGAP, η οποία τους βοηθά να παρέχουν την απαραίτητη διασφάλιση στη βάση καταναλωτών τους.

. Χαρακτηριστικά λογότυπα:

Μέλη GLOBALGAP – Λιανοπωλητές

3.2.6.3 Συνδεδεμένα Μέλη

Τα συνδεδεμένα μέλη αποτελούν σημαντικό μέρος του δικτύου της GLOBALGAP. Με την ευρεία εξειδίκευσή τους συμβάλλουν πολύτιμα στις ΕΤΟΕ και στις διεργασίες διαβούλευσης άλλων εμπλεκομένων. Μ' αυτόν τον τρόπο τα συνδεδεμένα μέλη έχουν σημαντική επίδραση στη διεργασία

ρύθμισης του προτύπου GLOBALGAP, χωρίς να εμπλέκονται άμεσα στη λήψη αποφάσεων.

Χαρακτηριστικά λογότυπα συνδεδεμένων μελών:

Συνδεδεμένα μέλη GLOBALGAP (www.globalgap.org)

3.2.7 Υπηρεσίες

Η Γραμματεία GLOBALGAP είναι πρωτίστως ένας οργανισμός υπηρεσιών. Υποστηρίζεται από την FoodPLUS GmbH, μία μη κερδοσκοπική εταιρία περιορισμένης ευθύνης που έχει τη βάση της στην Κολονία της Γερμανίας. Κύριος στόχος της είναι να ξεκινήσει και να διευκολύνει τις διαδικασίες που είναι απαραίτητες για να λειτουργήσει το σύστημα πιστοποίησης και συγκριτικής αξιολόγησης GLOBALGAP και να εξασφαλίσει την ακεραιότητα όλων των συνδεδεμένων διεργασιών.

Το παγκόσμιο πακέτο υπηρεσιών εστιάζεται:

- στη δημιουργία υποδομής μέσα από **εκδηλώσεις** και δραστηριότητες **εκπαίδευσης**,

- στο σύστημα ακεραιότητας μέσω του **φορέα πιστοποίησης** και της διοίκησης της **βάσης δεδομένων**,
- στη διαχείριση της εναρμόνισης μέσα από δραστηριότητες **συγκριτικής αξιολόγησης**,
- και στην **πληροφόρηση καταναλωτή** μέσα από προσαρμοσμένα σύνολα εργαλείων.

Για λόγους διαφάνειας όλες οι κύριες διαδικασίες για το πως να εισχωρήσει κανείς στη GLOBALGAP δημοσιεύονται ώστε να επιτραπεί σε οποιαδήποτε ενδιαφερόμενη αγορά που συμμετέχει να εκτιμήσει τις επιπτώσεις πριν αλλά και κατά τη διάρκεια εισχώρησης στο εθελοντικό σύστημα της GLOBALGAP.

3.2.7.1 Διοίκηση Φορέων Πιστοποίησης

Η GLOBALGAP υπογράφει συμφωνίες παροχής υπηρεσιών με ανεξάρτητους Φορείς Πιστοποίησης (ΦΠ) οι οποίοι δρουν ως ανεξάρτητες εταιρίες επιθεώρησης. Οι συμφωνίες εξασφαλίζουν ένα τυποποιημένο υψηλό επίπεδο ποιότητας και ακεραιότητας, όπου όλοι οι ΦΠ ελέγχονται.

Οι ΦΠ δεν επιτρέπεται να υποστηρίζουν πιστοποιημένες ή ελεγχόμενες φάρμες σε συμβουλευτική βάση και πρέπει να έχουν τουλάχιστο τρία χρόνια εμπειρία προϊόντος στη βιομηχανία τροφίμων.

Η πιστοποίηση GLOBALGAP επιτρέπει στους παραγωγούς όλου του κόσμου να αποδείξουν τη συμμόρφωσή τους με το πρότυπο. Παραγωγοί που επιθυμούν να πιστοποιηθούν μπορούν να επιλέξουν από τη λίστα των εγκεκριμένων Φορέων Πιστοποίησης

3.2.7.2 Εγκεκριμένοι Φορείς Πιστοποίησης

Εγκεκριμένοι Φορείς Πιστοποίησης είναι οι Φορείς Πιστοποίησης που έχουν εγκριθεί από τη GLOBALGAP και – όπου εφαρμόζεται – από τον

ιδιοκτήτη συγκριτικά αξιολογημένου προτύπου. Βρίσκονται στη διεργασία, ή έχουν ήδη πετύχει διαπίστευση στο αντικείμενο του σχετικού προτύπου. Μόνο εγκεκριμένοι Φορείς Πιστοποίησης καθορίζονται ώστε να χρησιμοποιούν το λογότυπο της GLOBALGAP στα πιστοποιητικά τους και σε διαφημιστικό υλικό. Η GLOBALGAP έχει ήδη απομακρύνει από τη λίστα Φορείς Πιστοποίησης και θα συνεχίσει να το κάνει προκειμένου να διατηρήσει την ακεραιότητα του συστήματος

Εγκεκριμένοι φορείς πιστοποίησης στην Ελλάδα:

1. A-Cert
2. DQS Hellas Ltd.
3. EQA - HELLAS CERTIFICATION BODY S.A.
4. EUROCERT European Inspection and Certification
   Hellenic Lloyd's S.A.
5. INTERNATIONAL QUALITY SERVICES
6. LETRINA SA
7. METRON CERT SA
8. QMS (NSF-CMi Greece)
9. TUV HELLAS (TUV Nord) S.A.
10. TUV Rheinland Hellas S.A.
11. TüV Austria Hellas

(www.globalgap.org)

3.2.7.3 Διοίκηση Βάσης Δεδομένων

Η GLOBALGAP χρησιμοποιεί μια βάση δεδομένων με όλους τους πιστοποιημένους παραγωγούς όλου του κόσμου. Ένα στοιχείο κλειδί της ακεραιότητας στο πρότυπο GLOBALGAP είναι η αρχή του προσδιορισμού μιας μοναδικής ταυτότητας στους παραγωγούς αυτούς και της καταγραφής όλων των σχετικών προϊόντων και των πληροφοριών της πιστοποίησης. Η αγορά που συμμετέχει επωφελείται από τη γρήγορη επαλήθευση των δεδομένων της: είτε ως πωλητές να αποδείξουν τη

GLOBALGAP συμμόρφωσή τους, ή ως αγοραστές να συμμορφωθούν με τη δική τους πολιτική.

Ο έλεγχος εγκυρότητας είναι δημόσιος και διαθέσιμος ηλεκτρονικά εισάγοντας τον αριθμό εγγραφής της GLOBALGAP άμεσα στη **βάση δεδομένων**.

3.2.8 Διαβούλευση Εμπλεκομένων

Για να εξασφαλίσει την παγκόσμια αποδοχή η GLOBALGAP δεσμεύεται ενεργά με πολλούς διαφορετικούς εμπλεκόμενους σε όλο τον κόσμο. Η GLOBALGAP δέχεται ευχαρίστως υποδείξεις και συστάσεις από όλα τα σχετικά μέρη που τροφοδοτούν την ανάπτυξη του προτύπου της.

Εφόσον το μεγαλύτερο μέρος της ειδικής τεχνικής ανατροφοδότησης προέρχεται από περισσότερες από 100,000 επιθεωρήσεις παγκόσμια, η GLOBALGAP έχει υλοποιήσει μία Επιτροπή Φορέων Πιστοποίησης. Η GLOBALGAP συνδέει τις παγκόσμιες δραστηριότητές της με τη διαβούλευση και εμπλοκή των εγκεκριμένων από τη GLOBALGAP Φορέων Πιστοποίησης (ΦΠ). Η ίδρυση μιας Επιτροπής Φορέων Πιστοποίησης (ΕΦΠ) είναι ένα σημαντικό βήμα για την επιτυχία του σκοπού αυτού. Η κύρια λειτουργία της επιτροπής αυτής είναι να συζητά θέματα υλοποίησης GLOBALGAP και να παρέχει πληροφόρηση, καθώς και να εκπροσωπεί τη δραστηριότητα του ΦΠ μέσα στο σύστημα GLOBALGAP. Η ΕΦΠ αποτελείται από ειδικούς που απασχολούνται από Φορείς Πιστοποίησης που είναι συνδεδεμένα μέλη GLOBALGAP και διαπιστευμένοι κατά ISO Guide 65 τουλάχιστο σε ένα αντικείμενο GLOBALGAP. Η ΕΦΠ υποστηρίζεται και διευκολύνεται από τη Γραμματεία GLOBALGAP. Οποιεσδήποτε προτάσεις για αλλαγή που έχουν εισηγηθεί από την ΕΦΠ πρέπει να εγκριθούν τελικά από τις Επιτροπές Τομέα. Ο Διευθυντής του Προτύπου της GLOBALGAP θα ενημερώνει τακτικά τις ΕΤ σχετικά με την πρόοδο της ΕΦΠ.

3.2.9 Εμπλοκή Μικρών Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων

Πολλά προϊόντα τροφίμων προέρχονται από μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις, καθώς και από υπό ανάπτυξη χώρες. Οι απαιτήσεις του προτύπου GLOBALGAP εφαρμόζονται εξίσου σε όλο τον κόσμο. Για λόγους διάρθρωσης παραγωγοί μικρής κλίμακας έρχονται αντιμέτωποι συχνά με πολλές δυσκολίες να εκπληρώσουν τις απαιτήσεις στο ίδιο επίπεδο. Στο παρελθόν αυτό οδήγησε στην κατανάλωση περισσότερου χρόνου για την υλοποίηση του προτύπου. Ως αποτέλεσμα οι παραγωγοί μικρής κλίμακας κινδύνευαν να χάσουν την πρόσβαση στην αγορά. Η GLOBALGAP υλοποίησε τις παρακάτω τρεις προσεγγίσεις ώστε να διευκολύνει την πρόσβαση των παραγωγών μικρής κλίμακας στην αγορά.

1. Πιστοποίηση Ομάδας:

Μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις μπορούν να σχηματίσουν μια ομάδα και να πετύχουν πιστοποίηση μαζί. Για να πάρουν μέρος σε μια ομάδα πιστοποίησης πρέπει να είναι πολλές μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις ίσως η μόνη δυνατότητα να επωφεληθούν από τις θελκτικές ευκαιρίες της αγοράς – εθνικά και παγκόσμια. Κάνοντας αυτό μπορούν να μειώσουν σημαντικά τα εξωτερικά κόστη πιστοποίησης όπως επιβαρύνσεις ελέγχου και γενικά έξοδα. Επιπλέον πολλές απαιτήσεις απαραίτητες για πιστοποιήσεις GLOBALGAP μπορούν να συγκεντρωθούν (π.χ. έλεγχοι φυτοφαρμάκων), οι οποίες επιτρέπουν τις ομάδες παραγωγών να επωφεληθούν από την κλίμακα την οποία φέρει η ομάδα. Οι δομές της ομάδας επίσης κάνουν πιο εύκολη την υποστήριξη των παραγωγών σχετικά με την υλοποίηση του προτύπου. Ισότιμη πίεση στα μέλη της ομάδας αυξάνει το κίνητρό τους για συμμόρφωση και η λειτουργία του Συστήματος Διαχείρισης Ποιότητας αποτελεί αναπόσπαστο μέρος της ομάδας καθώς μία μη-συμμόρφωση από το QMS θα επηρεάσει αρνητικά το αποτέλεσμα της πιστοποίησης για το σύνολο της ομάδας.

2. Εγχειρίδιο για μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις:

Η GLOBALGAP έχει αναπτύξει ένα εγχειρίδιο για μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις σε συνεργασία με την Γερμανική Τεχνική Συνεργασία -

Deutsche Gesellschaft für Technische Zusammenarbeit (GTZ) και την Ένωση για την Προστασία των Πηγών - Gesellschaft für Ressourcenschutz (GfRS). Αυτό θα βοηθήσει τους παραγωγούς να ιδρύσουν το δικό τους εσωτερικό σύστημα ελέγχου. Περιλαμβάνει επιχειρησιακές διαδικασίες και φόρμες καταγραφής για να χρησιμοποιηθούν ως υποδείγματα για ομάδες παραγωγών. Αυτό θα μπορεί να είναι επομένως η αρχή για εταιρίες παραγωγών. Οι τελευταίες εκδόσεις ελέγχονται συνεχώς στις ομάδες παραγωγών σε όλο τον κόσμο και είναι διαθέσιμες δημοσίως. Τα πρώτα πιστοποιητικά έχουν ήδη εκδοθεί βάσει αυτού του εγχειριδίου για μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Αυτό λειτουργεί ως μοντέλο για άλλες συνεργασίες μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα.

3. Ευκαιρίες πληροφόρησης:

Η GLOBALGAP θέλει να ενσωματώσει τις ανάγκες των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων στην εφαρμογή και την περαιτέρω ανάπτυξη του προτύπου. Επομένως οι μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις έχουν περισσότερες ευκαιρίες να δώσουν συστηματική πληροφόρηση. Το Μάιο του 2007 η GLOBALGAP άρχισε το έργο Πρέσβης Μικρών Γεωργικών Εκμεταλλεύσεων / Παρατηρητής Αφρικής χρηματοδοτούμενο από τη GTZ και DFID. Ο σκοπός του έργου αυτού ήταν να παρέχεται ανατροφοδότηση από τις μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις προς τις Επιτροπές Τομέα. Σε δεύτερη φάση του έργου ο Stephen Mbithi διορίστηκε για να συνεχίσει το έργο αναπτύσσοντας πρακτικές εισροές στο πρότυπο που να αντανακλούν την κατάσταση των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Από το Φεβρουάριο του 2008 ιδρύθηκε Ειδική Ομάδα (Task-Force) για Μικρές γεωργικές εκμεταλλεύσεις. Καλείται για εποικοδομητικές προτάσεις για τη βελτίωση της πιστοποίησης των μικρών γεωργικών εκμεταλλεύσεων.

3.2.10 Διαδικασία πιστοποίησης

Η διαδικασία πιστοποίησης είναι σχηματικά η εξής:

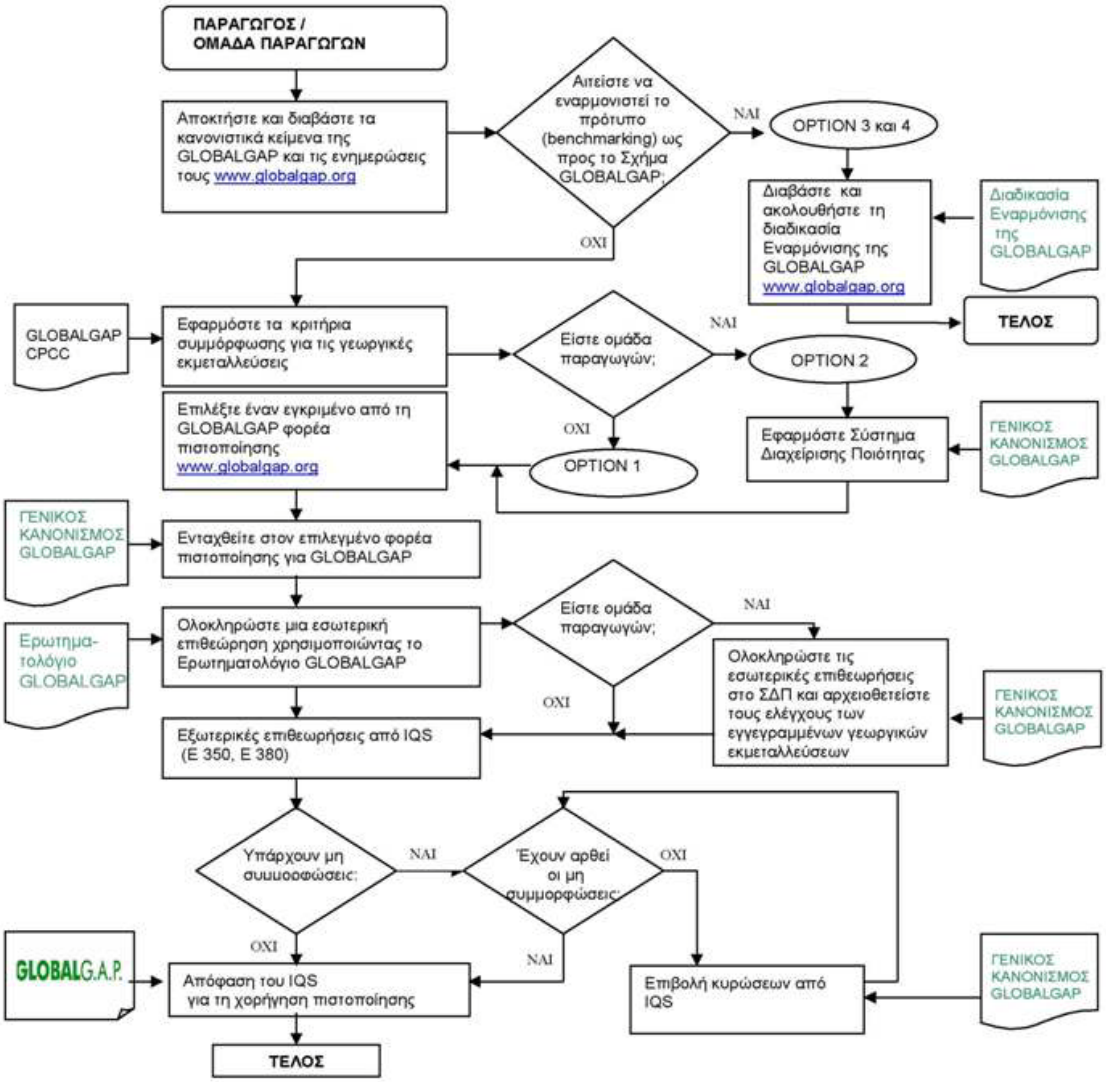

(www.globalgap.org)

Λογότυπο:

GLOBALG.A.P.

Το σήμα αυτό συνοδεύει τις μπαλλέτες με τα πιστοποιημένα προϊόντα κατά τη διακίνησή τους, δεν υπάρχει όμως πάνω στο προϊόν ή τη συσκευασία λιανικής πώλησης (διεπιχειρησιακή σήμανση).

3.3 Η ΒΙΟΛΟΓΙΚΗ ΓΕΩΡΓΙΑ

3.3.1 Τι είναι η βιολογική γεωργία

Η βιολογική γεωργία θεωρείται μια μορφή αειφόρου γεωργίας και μέρος ενός ευρύτερου κινήματος που αναπτύσσεται πλέον παγκόσμια υπέρ της προστασίας του περιβάλλοντος και της προσέγγισης της αειφόρου ανάπτυξης. Εκφράζει μια γενικότερη τάση για στροφή της συμβατικής γεωργίας σε εναλλακτικές μεθόδους παραγωγής, φιλικές προς το περιβάλλον που παράλληλα εξασφαλίζουν ποιοτικά προϊόντα.

Η Βιολογική Γεωργία είναι η περισσότερο συμβατή με το περιβάλλον μορφή γεωργίας και εκτροφής ζώων και δεν σημαίνει μόνο απαγόρευση στην χρησιμοποίηση συνθετικών αγροχημικών και αλλοπαθητικών ζωοφαρμάκων αλλά μια ολιστική φιλοσοφική προσέγγιση με πολλούς στόχους (βλ. σχετική ενότητα)

Αυτή η μέθοδος παραγωγής συνίσταται σε ποικιλία καλλιεργητικών και κτηνοτροφικών πρακτικών που κύρια αποσκοπούν στην προστασία του περιβάλλοντος και στην προώθηση μιας βιώσιμης ανάπτυξης της γεωργίας.

Προϊόντα βιολογικής γεωργίας είναι τα προϊόντα που για την παραγωγή τους έχουν εφαρμοστεί κανόνες που καθορίζονται από την κοινοτική και εθνική νομοθεσία οι οποίοι σκοπό έχουν την προστασία του περιβάλλοντος, τη διατήρηση ή και την αύξηση της ευφορίας και της βιολογικής δραστηριότητας του εδάφους, καθώς και τη δημιουργία κατάλληλων συνθηκών για τη διατήρηση της αλληλεξάρτησης μεταξύ του εδάφους με τα φυτά, των φυτών με τα ζώα και των ζώων με το έδαφος χωρίς την προσφυγή σε παράγοντες παραγωγής εξωτερικής προέλευσης.

3.3.2 Ιστορία

Από τις αρχές του περασμένου αιώνα, κυρίως στη Βόρεια Ευρώπη, άρχισαν ν’ αναπτύσσονται διάφορα συστήματα εναλλακτικής γεωργίας

που θεωρούνται πρόδρομοι της βιολογικής γεωργίας όπως ασκείται σήμερα. Τα βασικά κινήματα που αναπτύχθηκαν είναι τρία, εμπνευσμένα από διάφορα φιλοσοφικά ρεύματα και το πολιτικοοικονομικό πλαίσιο των χωρών στις οποίες εμφανίστηκαν. (Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική γεωργία» 2003)

Το πρώτο κίνημα εμφανίστηκε στη Γερμανία με κύριο εκφραστή τον Rudolf Steiner και βασίζεται σε μια φιλοσοφική θεωρία (ανθρωποσοφία) που επεξεργάστηκε ο ίδιος το 1913. Ο μαθητής του, Pfeiffer, ανέπτυξε τη *βιοδυναμική γεωργία* που προωθεί τη άποψη μιας υγιούς και ισορροπημένης διατροφής βασισμένης σε βασικές αρχές του βιολογικού τρόπου παραγωγής όπως η απόρριψη των ανόργανων διαλυτών λιπασμάτων και η αυτονομία της γεωργικής εκμετάλλευσης (συνδυασμός καλλιέργειας με κτηνοτροφία). Επιπλέον το κίνημα εισάγοντας μια κοσμική διάσταση στο θέμα, τονίζει την σημασία της επίδρασης των διαφόρων φάσεων της σελήνης και των πλανητών στις καλλιέργειες.

Το δεύτερο κίνημα εμφανίστηκε στην Αγγλία μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με την ανάπτυξη της θεωρίας της *οργανικής γεωργίας* που επικεντρώνεται στη βιολογική ισορροπία και τη γονιμότητα του εδάφους με τη χρησιμοποίηση λιπασματοποιημένων οργανικών ουσιών. Οι ουσίες αυτές έχουν ζωτική σημασία και για την ανθεκτικότητα των φυτών στα έντομα και τις ασθένειες. Τις ιδέες αυτές ανέπτυξε ο Sir Howard στη «γεωργική διαθήκη», την οποία έγραψε το 1940 και η οποία βασίζεται σε παρατηρήσεις που έγιναν στις Ινδίες κατά τη διάρκεια πολλών δεκαετιών. Στις απόψεις αυτές βασίστηκε η δημιουργία της Soil Association, εκπροσώπου ενός κινήματος για φυσικές μεθόδους παραγωγής που σέβονται το περιβάλλον.

Το τρίτο κίνημα αναπτύχθηκε στην Ελβετία τη δεκαετία του 1940 με πρωτοβουλία των Hans Peter Rusch και H. Muller, δίνοντας το κύριο βάρος στην αυτάρκεια των παραγωγών και των μικρών κυκλωμάτων διάθεσης στην αγορά. Έτσι αναπτύχθηκε μια καλλιεργητική μέθοδος που οι εμπνευστές της αποκάλεσαν *βιολογική γεωργία* και η οποία προβάλλει τη μεγαλύτερη δυνατή χρησιμοποίηση ανανεώσιμων πόρων. Η μέθοδος αυτή δίνει μεγάλη σημασία στο χούμο του εδάφους, στη χρησιμοποίηση επιφανειακής λιπασματοποίησης και στον περιορισμό στο ελάχιστο της

εργασίας στο έδαφος ώστε να αποτραπούν οι διαταραχές της μικροχλωρίδας του εδάφους. Έχει εγκαταλειφθεί η άποψη της αυτονομίας της εκμετάλλευσης και ο γεωργός μπορεί να προμηθευτεί οργανικά λιπάσματα εκτός της εκμετάλλευσης.

Η ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας παρέμεινε σε εμβρυακό στάδιο κατά τη δεκαετία του 1950 στην Ευρώπη, δεδομένου ότι το ζητούμενο στη γεωργία μετά τη λήξη του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου ήταν η αύξηση της παραγωγής για την κάλυψη των άμεσων και μεγάλων αναγκών που υπήρχαν.

Στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 1970 μέσα στο γενικότερο κλίμα αμφισβήτησης και με την εμφάνιση του οικολογικού κινήματος αναπτύχθηκαν πολλές οργανώσεις ή ενώσεις με σύνθημα τη βιολογική παραγωγή. Έτσι παρά τον κατακερματισμό και την ανομοιογένεια, ο τομέας της βιολογικής καλλιέργειας αναπτύχθηκε σημαντικά και απέκτησε σταδιακά κανόνες παραγωγής. Το 1972 ιδρύθηκε η Διεθνής Ομοσπονδία Κινημάτων Βιολογικής Γεωργίας (IFOAM), ένας φορέας που συνδέει οργανώσεις, ομάδες, άτομα και πρωτοβουλίες απ' όλο τον κόσμο που έχουν ως στόχο την προώθηση της βιολογικής γεωργίας. Βασικοί στόχοι της IFOAM είναι: α) η υποστήριξη και προώθηση της βιολογικής γεωργίας σε διεθνές επίπεδο, β) η μεταφορά πληροφόρησης και γνώσης στα μέλη της, γ) η ενημέρωση του κοινού και δ) η καθιέρωση προδιαγραφών σε διεθνές επίπεδο για την παραγωγή, επεξεργασία και εμπορία βιολογικών προϊόντων.

Κατά τη δεκαετία του 1980 η βιολογική καλλιέργεια αναπτύχθηκε στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες, αλλά και εκτός Ευρώπης και κυρίως στις ΗΠΑ. Ο αριθμός των παραγωγών αυξάνεται συνεχώς, γεγονός που ανταποκρίνεται στην αυξανόμενη ζήτηση προϊόντων ποιότητας αλλά και την ευαισθητοποίηση του κόσμου σε θέματα προστασίας του περιβάλλοντος. Από πλευράς τους οι δημόσιες διοικητικές υπηρεσίες αναγνωρίζουν όλο και περισσότερο τη βιολογική γεωργία εντάσσοντάς την στο πεδίο έρευνάς τους και θεσπίζοντας ειδική νομοθεσία για τον τομέα αυτό. Από πλευράς Ευρωπαϊκής Κοινότητας παρατηρείται αύξηση των επιδοτήσεων στον τομέα της βιολογικής γεωργίας στις διάφορες χώρες- μέλη.

Ο πρώτος πολύ σημαντικός Κανονισμός της Ευρωπαϊκής Ένωσης (τότε ΕΟΚ) στον τομέα της βιολογικής γεωργίας είναι ο **209/91** (24 Ιουνίου 1991) «περί του βιολογικού τρόπου παραγωγής γεωργικών προϊόντων και των σχετικών ενδείξεων στα γεωργικά προϊόντα και στα είδη διατροφής» και αποτελεί την επίσημη αναγνώριση σε κοινοτικό επίπεδο αυτού του τρόπου παραγωγής. Καθορίζει ενιαίους και εναρμονισμένους κανόνες για τους εμπλεκόμενους επιχειρηματίες στις διάφορες χώρες της Κοινότητας και παρέχει στους καταναλωτές την εγγύηση για τον βιολογικό τρόπο παραγωγής, καθώς και τις μεθόδους μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων. Ο Κανονισμός αυτός τροποποιήθηκε δύο φορές (κανονισμοί 1452/2003 και 1991/2006) και τελικά αντικαταστάθηκε από τον Κανονισμό αριθμ. **834/2007** του Συμβουλίου της 28ης Ιουνίου 2007 ο οποίος συμπληρώθηκε-τροποποιήθηκε με νεώτερους κανονισμούς (ΚΑΝ(ΕΚ)889/2008 και ΚΑΝ(ΕΚ)1235/2008)

3.3.3 Βασικοί στόχοι της Βιολογικής Γεωργίας

- Να παράγει τροφή υψηλής θρεπτικής αξίας χωρίς χημικά κατάλοιπα και σε επαρκή ποσότητα.

- Να αλληλεπιδράσει με εποικοδομητικό και ζωτικό τρόπο με όλα τα φυσικά συστήματα και κύκλους.

- Να ενθαρρύνει και να αυξήσει τους βιολογικούς κύκλους στα γεωργικά συστήματα, συμπεριλαμβανομένων των μικροοργανισμών, της εδαφικής χλωρίδας και πανίδας, των φυτών και των ζώων.

- Να διατηρήσει και να αυξήσει μακροπρόθεσμα τη γονιμότητα του εδάφους.

- Να χρησιμοποιήσει, όσο είναι δυνατόν, ανανεώσιμες πηγές σε γεωργικά συστήματα οργανωμένα σε τοπικό επίπεδο.

- Να εργαστεί, όσο είναι δυνατόν, μέσα σε κλειστά συστήματα σε σχέση με την οργανική ουσία και τα θρεπτικά στοιχεία.

- Να εργαστεί, όσο είναι δυνατόν, με υλικά και ουσίες που μπορούν να επαναχρησιμοποιηθούν ή να ανακυκλωθούν σε ένα αγρόκτημα ή οπουδήποτε αλλού.

- Να προσφέρει στα εκτρεφόμενα ζώα συνθήκες ζωής τέτοιες που θα επιτρέψουν την ανάπτυξη των βασικών πλευρών της έμφυτης συμπεριφοράς τους.

- Να περιορίσει όλες τις μορφές ρύπανσης που προέρχονται από τη γεωργική πρακτική,

- Να διατηρήσει τη γενετική ποικιλομορφία των γεωργικών οικοσυστημάτων, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας των φυτών και των άγριων ζώων.

- Να προσφέρει στους παραγωγούς διαβίωση σύμφωνη με τα ανθρώπινα δικαιώματα των Ηνωμένων Εθνών, να καλύψει τις βασικές ανάγκες τους και να τους παρέχει επαρκές εισόδημα και ικανοποίηση από την εργασία τους, σε ένα ασφαλές εργασιακό περιβάλλον.

- Να εξετάσει τον ευρύτερο κοινωνικό και οικολογικό αντίκτυπο των αγρο-οικοσυστημάτων.

3.3.4 Αρχές

Για να επιτύχει τους στόχους της, η βιολογική γεωργία βασίζεται σε αρχές καθώς και σε κοινές πρακτικές. Οι πρακτικές αυτές σχεδιάστηκαν με σκοπό την εξασφάλιση της ελάχιστης ανθρώπινης παρέμβασης και των επιπτώσεων της στο περιβάλλον, διασφαλίζοντας παράλληλα ότι αυτό το σύστημα λειτουργεί όσο πιο φυσικά γίνεται.

Οι τυπικές πρακτικές της βιολογικής γεωργίας περιλαμβάνουν:

- Πολύ αυστηρά όρια στη χρήση προϊόντων φυτοπροστασίας και συνθετικών λιπασμάτων, ζωικών αντιβιοτικών, συντηρητικών και

προσθετικών στην επεξεργασία των τροφίμων καθώς και άλλες εισροές

- Πλήρης απαγόρευση της χρήσης γενετικά τροποποιημένων οργανισμών
- Χρησιμοποίηση των αυτοπαραγόμενων πόρων , όπως το ζωικό κοπρολίπασμα ή οι τροφές που παράγονται στο αγρόκτημα
- Αμειψισπορά (εναλλαγή καλλιεργειών) ως βασική προϋπόθεση για ορθολογική χρήση των διαθέσιμων φυσικών πόρων.
- Επιλογή φυτικών και ζωικών ειδών ανθεκτικών σε ασθένειες και προσαρμοσμένες στις τοπικές συνθήκες της περιοχής
- Εκτροφή ζώων ελευθέρας βοσκής, και όχι ενσταβλισμένων με την χρήση βιολογικών ζωοτροφών.
- Εφαρμογή κτηνοτροφικών πρακτικών για την εκτροφή ζώων κατάλληλων για τις διαφορετικές ράτσες

3.3.5 Πολιτική της Ευρωπαϊκής Ένωσης

3.3.5.1 Νέα νομοθεσία

Την 1η Ιανουαρίου 2009 τέθηκαν σε ισχύ νέοι κανονισμοί της ΕΕ για την παραγωγή, τον έλεγχο και τη σήμανση των βιολογικών προϊόντων. Ωστόσο, ορισμένες από τις νέες διατάξεις σχετικά με τη σήμανση θα αρχίσουν να ισχύουν από την 1η Ιουλίου 2010.

-- Σκοπός αυτού του νέου νομικού πλαισίου είναι να οριστεί μια νέα διαδικασία για τη συνεχή ανάπτυξη της βιολογικής γεωργίας.

-- Στόχος είναι τα αειφόρα συστήματα καλλιέργειας και η ποικιλία προϊόντων υψηλής ποιότητας. Στο πλαίσιο της διαδικασίας αυτής πρόκειται να δοθεί στο μέλλον ακόμη μεγαλύτερη έμφαση στην προστασία του περιβάλλοντος, τη βιοποικιλότητα και τα υψηλά πρότυπα για την προστασία των ζώων. (http://ec.europa.eu/agriculture/organic)

Η βιολογική παραγωγή πρέπει να σέβεται τα φυσικά συστήματα και τους φυσικούς κύκλους. Η αειφόρος παραγωγή πρέπει να επιτυγχάνεται στο μέτρο του δυνατού με τη βοήθεια βιολογικών και μηχανικών διαδικασιών παραγωγής, μέσω παραγωγής ανάλογα με τη γη και χωρίς τη χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ).

Στη βιολογική γεωργία προτιμούνται οι κλειστοί κύκλοι με χρήση εσωτερικών πόρων έναντι των ανοιχτών κύκλων όπου γίνεται προμήθεια εξωτερικών πόρων. Στην ιδανική περίπτωση, οι εξωτερικοί πόροι πρέπει να περιορίζονται σε βιολογικούς πόρους από άλλα βιολογικά αγροκτήματα, φυσικά υλικά ή υλικά που έχουν αποκτηθεί με φυσικό τρόπο και ήπια, ευδιάλυτα ανόργανα λιπάσματα. Ωστόσο, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μπορεί να επιτρέπεται η χρήση χημικών συνθετικών πόρων, εάν δεν υφίστανται κατάλληλες εναλλακτικές λύσεις. Οι ουσίες αυτές επιτρέπεται να χρησιμοποιούνται και αναφέρονται στους σχετικούς καταλόγους στο Παράρτημα του Κανονισμού του Συμβουλίου μετά από επισταμένη έρευνα από την Επιτροπή και τα κράτη μέλη.

Επειδή η Ευρωπαϊκή Ένωση εκτείνεται από τον μακρινό βορρά έως τη Νότια Ευρώπη και σε τμήμα της Ανατολικής, οι τοπικές κλιματολογικές, πολιτιστικές ή δομικές διαφορές μπορούν να αντισταθμιστούν μέσω προβλεπόμενων κανόνων ευελιξίας.

Τα τρόφιμα μπορούν να σημαίνονται ως «βιολογικά», μόνον εφόσον τουλάχιστον το 95% των γεωργικών συστατικών τους είναι βιολογικά. Τα βιολογικά συστατικά σε μη βιολογικά τρόφιμα μπορούν να αναφέρονται ως βιολογικά στον κατάλογο των συστατικών, εφόσον το εν λόγω τρόφιμο έχει παραχθεί σύμφωνα με τη νομοθεσία περί βιολογικών προϊόντων. Με σκοπό την εξασφάλιση υψηλότερου βαθμού διαφάνειας, πρέπει να αναγράφεται ο κωδικός αριθμός του φορέα ελέγχου.

Η χρήση γενετικά τροποποιημένων οργανισμών (ΓΤΟ) και προϊόντων που έχουν παρασκευαστεί από ΓΤΟ εξακολουθεί να είναι απαγορευμένη στη βιολογική παραγωγή. Τα προϊόντα που περιέχουν ΓΤΟ δεν μπορούν να σημαίνονται ως βιολογικά, εκτός και αν τα συστατικά που περιέχουν

ΓΤΟ έχουν εισέλθει ακούσια στα προϊόντα και η αναλογία ΓΤΟ στο συστατικό είναι μικρότερη από 0,9%.

Σύμφωνα με τη νέα νομοθεσία, οι παραγωγοί συσκευασμένων βιολογικών τροφίμων θα είναι υποχρεωμένοι να χρησιμοποιούν το λογότυπο της ΕΕ για τα βιολογικά προϊόντα από την 1η Ιουλίου 2010. Ωστόσο, η χρήση του λογοτύπου στα βιολογικά τρόφιμα από τρίτες χώρες είναι προαιρετική. Από την 1η Ιουλίου 2010, όταν θα χρησιμοποιείται το λογότυπο της ΕΕ για τα βιολογικά προϊόντα, θα πρέπει να αναγράφεται ο τόπος παραγωγής των γεωργικών συστατικών.

Η διανομή βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες επιτρέπεται στην κοινή αγορά, μόνον εφόσον τα προϊόντα αυτά παράγονται και ελέγχονται υπό τις ίδιες ή ισοδύναμες συνθήκες. Με τη νέα νομοθεσία το καθεστώς εισαγωγών επεκτάθηκε. Στο παρελθόν ήταν δυνατή η εισαγωγή βιολογικών προϊόντων μόνο από τρίτες χώρες αναγνωρισμένες από την ΕΕ ή αγαθών των οποίων η παραγωγή ελεγχόταν από τα κράτη μέλη και για τα οποία είχε δοθεί άδεια εισαγωγής.

3.3.5.2 Κανονισμός του Συμβουλίου

Κανονισμός του Συμβουλίου (ΕΚ) με αριθ. 834/2007 της 28ης Ιουνίου 2007 για τη βιολογική παραγωγή και τη σήμανση των βιολογικών προϊόντων και για την κατάργηση του Κανονισμού (ΕΟΚ) με αριθ. 2092/91

Ο κανονισμός αυτός θεμελιώνει το νομικό πλαίσιο για όλα τα επίπεδα παραγωγής, διανομής, ελέγχου και σήμανσης των βιολογικών προϊόντων που είναι δυνατό να προσφερθούν και να κυκλοφορήσουν στο εμπόριο στην ΕΕ. Καθορίζει τη συνεχή ανάπτυξη της βιολογικής παραγωγής μέσω της πρόβλεψης σαφώς ορισμένων στόχων και αρχών. Οι γενικές αρχές παραγωγής, ελέγχου και σήμανσης καθιερώθηκαν από τον Κανονισμό του Συμβουλίου και, ως εκ τούτου, μπορούν να μεταβληθούν μόνο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο των Υπουργών Γεωργίας. Ταυτόχρονα, ο προηγούμενος Κανονισμός (ΕΟΚ) με αριθ. 2092/91 καταργείται.

3.3.5.3 Κανονισμοί της Επιτροπής

Έως τώρα έχουν θεσπιστεί οι ακόλουθοι Κανονισμοί της Επιτροπής:

- Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΚ) με αριθ. 889/2008 της 5ης Σεπτεμβρίου 2008 με λεπτομερείς κανόνες για την παραγωγή, τη σήμανση και τον έλεγχο, συμπεριλαμβανομένης της πρώτης τροποποίησής του σχετικά με τους κανόνες παραγωγής της βιολογικής μαγιάς Πρώτος τροποποιητικός Κανονισμός που θεμελιώνει νέους κανόνες παραγωγής για την παραγωγή βιολογικής μαγιάς
- Κανονισμός της Επιτροπής (ΕΚ) με αριθ. 1235/2008 της 8ης Δεκεμβρίου 2008 με λεπτομερείς κανόνες σχετικά με την εισαγωγή βιολογικών προϊόντων από τρίτες χώρες

Στον Κανονισμό της Επιτροπής (ΕΚ) με αριθ. 889/2008 ρυθμίζονται όλα τα επίπεδα φυτικής και ζωικής παραγωγής, από την καλλιέργεια της γης και τη συντήρηση των ζώων έως τη μεταποίηση και τη διανομή των βιολογικών τροφίμων και τον έλεγχό τους. Ο Κανονισμός περιλαμβάνει εξαιρετικά τεχνικές λεπτομέρειες και, στο μεγαλύτερο μέρος του, αποτελεί επέκταση του αρχικού Κανονισμού περί βιολογικών προϊόντων, εκτός από τις περιπτώσεις που αυτός διαφοροποιήθηκε στον Κανονισμό του Συμβουλίου. (http://ec.europa.eu/agriculture/organic)

3.3.5.4 Μόνιμη Επιτροπή για τη Βιολογική Γεωργία

Η Μόνιμη Επιτροπή για τη Βιολογική Γεωργία αποτελείται από εκπροσώπους των κρατών μελών. Προεδρεύει ένας από τους εκπροσώπους της Επιτροπής. Η Επιτροπή ιδρύθηκε με σκοπό να διασφαλίσει τη στενή συνεργασία με τις αρχές που είναι υπεύθυνες για τον τομέα των βιολογικών προϊόντων και να εγγυηθεί την ομοιόμορφη εφαρμογή της νομοθεσίας της ΕΕ για τα βιολογικά προϊόντα.

3.3.5.5 Άλλοι φορείς

Επίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή συνεργάζεται με δύο ακόμη φορείς που υποστηρίζουν τη λήψη αποφάσεων από την Επιτροπή σε θέματα βιολογικής γεωργίας:

- Τη συμβουλευτική επιτροπή για τη «Βιολογική Γεωργία»
- Την ομάδα εμπειρογνωμόνων για την προώθηση της βιολογικής γεωργίας

Η συμβουλευτική επιτροπή συγκεντρώνει τους εκπροσώπους διάφορων κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων, όπως η IFOAM, το BEUC, οι COPA/COCEGA, η COFALEC και άλλες. Έτσι, διευκολύνεται η ανταλλαγή εμπειριών και απόψεων επί διαφόρων θεμάτων που έχουν σχέση με τη βιολογική παραγωγή, με σκοπό την προαγωγή της συνεχιζόμενης ανάπτυξης της νομοθεσίας για τα βιολογικά προϊόντα. Από τη δική της πλευρά, η ομάδα των εμπειρογνωμόνων για την προώθηση της βιολογικής γεωργίας συμβουλεύει την Επιτροπή σε ζητήματα που έχουν σχέση με ενημερωτικές και προωθητικές εκστρατείες για τη βιολογική γεωργία, οι οποίες υλοποιούνται ως μέρος του Ευρωπαϊκού Σχεδίου Δράσης για τα βιολογικά τρόφιμα και τη βιολογική γεωργία.

Η Επιτροπή μπορεί να συμβουλεύεται τη συμβουλευτική επιτροπή και την ομάδα των εμπειρογνωμόνων σε κάθε περίπτωση. Ταυτόχρονα, οι προεδρεύοντες της Επιτροπής μπορούν να υποβάλλουν τις προτάσεις τους και να ζητούν τη συμβουλή της συμβουλευτικής επιτροπής ή της ομάδας των εμπειρογνωμόνων επί θεμάτων που εμπίπτουν στον τομέα της ειδικότητάς τους.

Οι αποφάσεις της συμβουλευτικής επιτροπής ή της ομάδας των εμπειρογνωμόνων δεν είναι δεσμευτικές για την Επιτροπή, αλλά λαμβάνονται υπόψη πολύ σοβαρά και τα μέλη ενημερώνονται για όλες τις δραστηριότητες που αναλαμβάνονται σχετικά με αυτές τις αποφάσεις.

Άλλα πεδία στα οποία συνεισφέρουν αυτοί οι δύο φορείς είναι:

- Επίτευξη στενής συνεργασίας ανάμεσα στους διεθνείς οργανισμούς, τους οργανισμούς των κρατών μελών και την Επιτροπή
- Παρατήρηση των εξελίξεων στη σφαίρα της πολιτικής
- Υποστήριξη της ανταλλαγής πληροφοριών, εμπειριών και δοκιμασμένων μεθόδων

3.3.5.6 Σύστημα Πληροφοριών Βιολογικής Γεωργίας (ΣΠΒΓ)

Τα κράτη μέλη και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή χρησιμοποιούν το σύστημα πληροφοριών ως βασικό εργαλείο για την ανταλλαγή στοιχείων γεωργικής φύσεως σχετικά με τα βιολογικά προϊόντα καθώς για την παροχή επίκαιρων πληροφοριών στο ευρύ κοινό.

Η βάση δεδομένων ΣΠΒΓ περιέχει:

- Τις εγκρίσεις των κρατών μελών για την κυκλοφορία προϊόντων που έχουν εισαχθεί από τρίτες χώρες
- Τις άδειες προσωρινής χρήσης συστατικών που προέρχονται από τη συμβατική γεωργία και τα οποία δεν είναι δυνατό να παραχθούν με βιολογικό τρόπο σε επαρκείς ποσότητες
- Τον κατάλογο με τους φορείς ελέγχου ή τις ελεγκτικές αρχές

<u>Ευρωπαϊκό Λογότυπο:</u>

Όλα τα προϊόντα που φέρουν το λογότυπο της ΕΕ (βλ. ενότητα 3.3.8) για τα βιολογικά προϊόντα έχουν παραχθεί σύμφωνα με τον Κανονισμό της ΕΕ για τη βιολογική γεωργία. Έτσι, προάγουν την εμπιστοσύνη των καταναλωτών ως προς την προέλευση και την ποιότητα των τροφίμων και των ροφημάτων. Επί του παρόντος είναι προαιρετικό για τους παραγωγούς βιολογικών προϊόντων να σημαίνουν τα προϊόντα τους με το λογότυπο της ΕΕ για τα βιολογικά προϊόντα. Ωστόσο, από την 1η Ιουλίου 2010 η χρήση του λογότυπου θα είναι υποχρεωτική. Ένα πλεονέκτημα που προκύπτει από τη χρήση του λογότυπου της ΕΕ για τα βιολογικά προϊόντα είναι το γεγονός ότι οι καταναλωτές σε όλα τα κράτη μέλη

μπορούν να αναγνωρίζουν πιο εύκολα τα βιολογικά προϊόντα, ανεξάρτητα από την προέλευσή τους.

3.3.5.7 Βάσεις δεδομένων για σπόρους

Μια θεμελιώδης αρχή της βιολογικής γεωργίας είναι η χρήση σπόρων που παράγονται βιολογικά μέσω γεωργικών διαδικασιών. Τα κράτη μέλη διατηρούν μια διαδικτυακή βάση δεδομένων με σκοπό να διευκολύνεται η απόκτηση τέτοιων σπόρων. Στον κατάλογο αυτό οι προμηθευτές μπορούν να εισαγάγουν βιολογικά παραχθέντες σπόρους και φύτρα πατάτας που διατίθενται προς πώληση.

3.3.5.8 Επιθεώρηση και πιστοποίηση

Οι βιοκαλλιεργητές, οι μεταποιητές και οι εισαγωγείς πρέπει να πληρούν αυστηρούς όρους αν θέλουν να χρησιμοποιήσουν το λογότυπο ή τη σήμανση της ΕΕ ή αντίστοιχα εθνικά σύμβολα. Για να επιβεβαιωθεί ότι συμμορφώνονται με αυτούς τους κανονισμούς, θα πρέπει να υπάρχει ένα αυστηρό σύστημα ελέγχων. Αυτοί οι έλεγχοι διενεργούνται σε κάθε στάδιο της αλυσίδας της βιολογικής παραγωγής, επιτρέποντας στον καταναλωτή, να είναι σίγουρος ότι αγοράζει βιολογικά τρόφιμα, τα οποία έχουν παραχθεί σύμφωνα με τους αυστηρούς ευρωπαϊκούς κανόνες, στοχεύοντας στο σεβασμό του περιβάλλοντος και της ευημερίας των ζώων, καθώς και ότι έχουν επιθεωρηθεί όπως προβλέπεται.

3.3.5.9 Έλεγχοι

Είναι πολύ σημαντικό, κάθε αγρότης, μεταποιητής και εισαγωγέας που συμμετέχει στην αλυσίδα του κύκλου παραγωγής βιολογικών προϊόντων, να ελέγχεται τουλάχιστον μία φορά το χρόνο για να εξασφαλιστεί η συμμόρφωσή του με τον κανονισμό. Αυτή η διαδικασία επιβλέπεται από κάθε κράτος μέλος της ΕΕ, το οποίο είναι υπεύθυνο για τη δημιουργία ενός συστήματος ελέγχου με τις αντίστοιχες αρμόδιες αρχές ώστε να εξασφαλίζεται η εφαρμογή των υποχρεώσεων που ορίζονται από τον κανονισμό.

3.3.5.10 Οργανισμοί Ελέγχου

Στο πλαίσιο αυτό, κάθε κράτος μέλος της ΕΕ έχει ορίσει έναν αριθμό δημόσιων φορέων ή/και εγκεκριμένων ιδιωτικών οργανισμών ελέγχου για τη διενέργεια των ελέγχων. Όλοι οι οργανισμοί ή οι αρχές ελέγχου δρουν υπό την επίβλεψη των αρμόδιων κεντρικών αρχών των κρατών μελών ή σε στενή συνεργασία με αυτές. Κάθε χρόνο, τα κράτη μέλη υποβάλλουν έκθεση στην Επιτροπή της ΕΕ σχετικά με την εν λόγω επίβλεψη ή συνεργασία.

Οι ιδιωτικοί οργανισμοί ελέγχου πρέπει να πληρούν συγκεκριμένες προϋποθέσεις:

- Πρέπει να είναι διαπιστευμένος σύμφωνα τις γενικές απαιτήσεις της ΕΕ για τα σώματα που ασχολούνται με τα συστήματα πιστοποίησης
- Πρέπει να είναι εγκεκριμένοι και να λειτουργούν υπό την επίβλεψη των αρμόδιων αρχών των κρατών μελών.
- Πρέπει να είναι αντικειμενικοί προς όλους τους επιχειρηματίες τους οποίους ελέγχουν

3.3.5.11 Κωδικός αναγνώρισης οργανισμών ελέγχου

Τα κράτη μέλη παρέχουν έναν ιδιαίτερο κωδικό αναγνώρισης σε κάθε ιδιωτικό οργανισμό ελέγχου ή κρατική αρμόδια αρχή ελέγχου. Θα πρέπει να μπορεί να βρει ο καταναλωτής αυτό τον κωδικό ή την επωνυμία του οργανισμού ελέγχου ή της αρχής σε κάθε ετικέτα με σήμανση για το βιολογικό τρόπο παραγωγής. Ο κωδικός είναι μία ένδειξη που πιστοποιεί ότι το προϊόν αυτό έχει ελεγχθεί από τον οργανισμό ελέγχου ή την αρχή που εγγυάται ότι έχει παραχθεί σύμφωνα με τον κανονισμό για τη βιολογική γεωργία.
(http://ec.europa.eu/agriculture/organic)

3.3.6 Νομικό πλαίσιο στην Ελλάδα

Σύμφωνα με την κείμενη Εθνική Νομοθεσία το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων εγκαθιστά σύστημα ελέγχου παραγωγής

προϊόντων βιολογικής γεωργίας και κτηνοτροφίας το οποίο διαχειρίζονται οι εξής αρχές:

- Ο Υπουργός Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων ως αρχή έγκρισης των Οργανισμών ελέγχου,
- Το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης & Τροφίμων (Δ/νση Βιολογικής Γεωργίας) ως εποπτεύουσα αρχή του Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης
- Το Συμβούλιο Βιολογικής Γεωργίας με σκοπό να γνωμοδοτεί επί θεμάτων παραγωγής και ανάπτυξης του τομέα βιολογικής γεωργίας και των προϊόντων της.
- Ο AGROCERT, στον τομέα της Πιστοποίησης Προϊόντων Βιολογικής Γεωργίας είναι αρχή:
    - αξιολόγησης και επίβλεψης των Οργανισμών Ελέγχου και Πιστοποίησης Προϊόντων Βιολογικής Γεωργίας.
    - χορήγησης ενιαίου εθνικού σήματος αναγνώρισης στα ελληνικά βιολογικά προϊόντα. (βρίσκεται υπό αναθεώρηση)
    - ελέγχου της εμπορίας των προϊόντων βιολογικής γεωργίας.

<u>Νομοθεσία για τα προϊόντα βιολογικής γεωργίας</u>

Οι κανόνες παραγωγής και τα μέτρα ελέγχου των προϊόντων βιολογικής γεωργίας καθορίζονται από την εθνική και κοινοτική νομοθεσία η οποία είναι η εξής:

- Ο ΚΑΝ(ΕΚ)834/2007, ο ΚΑΝ(ΕΚ)889/2008 και ο ΚΑΝ(ΕΚ)1235/2008 (Ευρωπαϊκοί κανονισμοί).
- Η Κοινή Υπουργική Απόφαση αριθμ. 245090/06 που καθορίζει τα συμπληρωματικά μέτρα για την εφαρμογή της κοινοτικης νομοθεσίας.
- Η Υπουργική Απόφαση αριθμ. 273234/17-10-03 (ΦΕΚ 1579/27-10-03) που αφορά τον «Καθορισμό συμπληρωματικών μέτρων για τον προσδιορισμό της προέλευσης του κρέατος που παράγεται σύμφωνα με τον Καν. (ΕΟΚ) 2092/91 του Συμβουλίου» όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει.

- Η υπ. αριθμ. 217002/27-2-2004 εγκύκλιος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, η οποία αφορά τη «δημιουργία βάσης δεδομένων πολλαπλασιαστικού υλικού παραχθέντος με βιολογικό τρόπο όπως προβλέπεται από τον Κανονισμό 1452/2003/ΕΚ και διαδικασίες παρέκκλισης όπως προβλέπονται από το άρθρο 6 παράγραφος 3 του Κανονισμού 2092/91/ΕΟΚ».
- Η Υπουργική Απόφαση αριθμ. 336650/22.12.06 (ΦΕΚ 1927/29.12.06) για τον καθορισμό λεπτομερειών εφαρμογής της ΚΥΑ αριθμ. 245090/06.
- Ο Κανονισμός Αξιολόγησης και Επίβλεψης του Συστήματος Ελέγχου και Πιστοποίησης Προϊόντων Βιολογικής Γεωργίας του AGROCERT Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π..

3.3.7 Φορείς πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

Στην Ελλάδα έχει θεσπιστεί ένα Σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης το οποίο εποπτεύεται από το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων με την αρμόδια Διεύθυνση Βιολογικής Γεωργίας, ενώ επιβλεπτικός ρόλος έχει ανατεθεί στον Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων (Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π.) AGROCERT. Οι εγκεκριμένοι Οργανισμοί Ελέγχου και Πιστοποίησης είναι οι εξής:

1. Οργανισμός Ελέγχου και Πιστοποίησης Βιολογικών Προϊόντων «ΔΗΩ» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-01-ΒΙΟ ή EL-O1-BIO.
2. «ΦΥΣΙΟΛΟΓΙΚΗ Ε.Π.Ε.» - Έλεγχοι Πιστοποιήσεις Προϊόντων Βιολογικής Γεωργίας - Προαγωγή Αειφόρου Ανάπτυξης με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-02-ΒΙΟ ή EL-O2-BIO.
3. Ινστιτούτο Ελέγχου Βιολογικών Προϊόντων «ΒΙΟΕΛΛΑΣ Α.Ε.» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-03-ΒΙΟ ή EL-O3-BIO.
4. «QWAYS Διαδρομές ποιότητας Α.Ε» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-04-ΒΙΟ ή EL-O4-BIO.
5. «ACERT ΕΥΡΩΠΑΪΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-05-ΒΙΟ ή EL-O5-BIO.

6. «IRIS - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΛΕΓΧΟΥ & ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-06-ΒΙΟ ή EL-O6-BIO.
7. «ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ - ΠΡΑΣΙΝΟΣ ΕΛΕΓΧΟΣ ΘΩΜΑΣ ΜΙΣΑΗΛΙΔΗΣ Ο.Ε.» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-07-ΒΙΟ ή EL-O7-BIO.
8. «ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ Α.Ε.» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ-08-ΒΙΟ ή EL-O8-BIO.
9. «LACON ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΕΠΕ » με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ - 09 - ΒΙΟ ή EL - 09 - BIO
10. «ΝΑΟΥΜ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ-ΚΟΥΝΤΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ Ο.Ε. GMCERT» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ - 10 - ΒΙΟ ή EL - 10 - BIO
11. «ΦΙΛΙΚΗ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ Α.Ε» με κωδικό αριθμό έγκρισης ΕΛ - 11 - ΒΙΟ ή EL - 11 - BIO (www.agrocert.gr)

Κάποια χαρακτηριστικά σήματα φορέων είναι:

Λογότυπα φορέων πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

3.3.8 Αναγνώριση βιολογικών προϊόντων

Στην επισήμανση ή διαφήμιση των προϊόντων βιολογικής γεωργίας θα πρέπει να υπάρχουν οι εξής ενδείξεις:

- Ο κωδικός αριθμός έγκρισης του Οργανισμού Ελέγχου & Πιστοποίησης.
- Το Κοινοτικό λογότυπο. Όταν χρησιμοποιείται το κοινοτικό λογότυπο τοποθετείται η ένδειξη του τόπου όπου καλλιεργήθηκαν οι γεωργικές πρώτες ύλες από τις οποίες αποτελείται το προϊόν σε ποσοστό μεγαλύτερο του 2%, στο ίδιο οπτικό πεδίο με το λογότυπο και λαμβάνει μία από τις μορφές: «Γεωργία ΕΕ» ή «Γεωργία εκτός ΕΕ» ή «Γεωργία ΕΕ/εκτός ΕΕ». Η ένδειξη «ΕΕ» μπορεί να αντικατασταθεί από το όνομα μίας χώρας αρκεί όλες οι πρώτες ύλες να έχουν παραχθεί στη συγκεκριμένη χώρα.
- Το εθνικό σήμα αναγνώρισης πιστοποιημένων προϊόντων βιολογικής γεωργίας.
- Η ένδειξη «ΠΡΟΙΟΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ» σε συνδυασμό με την ονομασία πώλησης του προϊόντος.
- Η ένδειξη «ΠΡΟΙΟΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΑΣ ΣΕ ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΟ ΣΤΑΔΙΟ» μόνο σε προϊόντα φυτικής προέλευσης που η καλλιέργεια τους βρίσκεται σε περίοδο μετατροπής, σε συνδυασμό με την ονομασία πώλησης του προϊόντος.
- Για τα μεταποιημένα η ένδειξη «Χ% των συστατικών γεωργικής προέλευσης είναι βιολογικής παραγωγής» εφόσον το ποσοστό των συστατικών βιολογικής προέλευσης είναι τουλάχιστον 70% και τα υπόλοιπα συστατικά είναι αυτά που επιτρέπονται από την κοινοτική νομοθεσία.

Σήματα αναγνώρισης:

Εθνικό σήμα

Ευρωπαϊκό σήμα

Νέο Ευρωπαϊκό σήμα – θα ισχύσει από 1-7-2010

3.3.9 Διαδικασία ένταξης στο σύστημα πιστοποίησης βιολογικών προϊόντων

Ένας παραγωγός προκειμένου να ενταχθεί στο Σύστημα ελέγχου και πιστοποίησης προϊόντων βιολογικής γεωργίας θα πρέπει αρχικά να επιλέξει τον Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης με τον οποίο θα συνεργαστεί και:

- να υποβάλει στον Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης μία Αίτηση συνοδευόμενη από μία Υπεύθυνη Δήλωση με την οποία θα δεσμεύεται για την εφαρμογή της νομοθεσίας

- να υπογράψει με τον Οργανισμό Ελέγχου και Πιστοποίησης Σύμβαση συνεργασίας

- να γνωστοποιήσει την έναρξη της δραστηριότητάς του σχετικά με το βιολογικό τρόπο παραγωγής προϊόντων εντός 10 (δέκα) ημερών, από την υπογραφή της Σύμβασης, στη Δ/νση Αγροτικής Ανάπτυξης της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης στα διοικητικά όρια της οποίας βρίσκεται η έδρα της εκμετάλλευσης ή της επιχείρησής του.

Τα βιολογικά αγροκτήματα πρέπει να διανύσουν μία μεταβατική περίοδο, προτού πωλήσουν τα προϊόντα τους ως βιολογικά.

3.3.10 Διαδικασία εισαγωγής βιολογικών προϊόντων

Προκειμένου να πραγματοποιηθεί εισαγωγή προϊόντων βιολογικής γεωργίας από τρίτη χώρες τα οποία δεν συμμορφώνονται με τη κοινοτική νομοθεσία, ο εισαγωγέας πρέπει να λάβει ειδική άδεια εισαγωγής αφού πρώτα προσκομίσει τα απαραίτητα δικαιολογητικά στον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. AGROCERT. Η άδεια αυτή εκδίδεται εφόσον από τα προσκομιζόμενα δικαιολογητικά αποδειχθεί η ισοδυναμία των κανόνων παραγωγής, παρασκευής, επισήμανσης και ελέγχου που ισχύουν και εφαρμόζονται στην Τρίτη Χώρα, με τις αντίστοιχες απαιτήσεις της κοινοτικής νομοθεσίας.

Η άδεια εκδίδεται για μια συνολική ποσότητα και όχι για κάθε παρτίδα εισαγωγής. Το εισαγόμενο προϊόν πρέπει να συνοδεύεται από έγγραφο πιστοποίησης της αρχής ή του φορέα της Τρίτης Χώρας του οποίου το σύστημα ελέγχου, μετά από τον έλεγχο του Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π, έχει αποδειχθεί ισοδύναμο με αυτό της κοινοτικής νομοθεσίας.

Οι εισαγωγείς οφείλουν πριν την εισαγωγή να υποβάλουν στον Ο.Π.Ε.ΓΕ.Π. AGROCERT:

- Σχετική αίτηση στην οποία θα αναφέρεται η χώρα, το είδος και η ποσότητα των προϊόντων που πρόκειται να εισαχθούν καθώς και η περιοχή ή η μονάδα προέλευσης των προϊόντων.

- Πρότυπα παραγωγής των προϊόντων στην εν λόγω περιοχή ή μονάδα της τρίτης χώρας, καθώς και επαρκείς αποδείξεις ότι τα εν λόγω πρότυπα ισοδυναμούν με τα αναφερόμενα στην κοινοτική νομοθεσία.
- Τα μέτρα ελέγχου που εφαρμόστηκαν κατά την παραγωγή των εν λόγω προϊόντων, καθώς και επαρκείς αποδείξεις ότι τα μέτρα αυτά ισοδυναμούν με τα αναφερόμενα στην κοινοτική νομοθεσία και ότι η εφαρμογή τους είναι αποτελεσματική και διαρκής.
- Τις προϋποθέσεις που πληροί ο Οργανισμός Ελέγχου της τρίτης χώρας καθώς και επαρκείς αποδείξεις ότι οι εν λόγω προϋποθέσεις ισοδυναμούν με τις αναφερόμενες στην κοινοτική νομοθεσία.

Η ισοδυναμία των προτύπων παραγωγής, παρασκευής και των μέτρων ελέγχου του Οργανισμού ελέγχου για την εν λόγω περιοχή ή μονάδα της Τρίτης Χώρας, κρίνεται με απόφαση του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων η οποία εκδίδεται ύστερα από εισήγηση της Διεύθυνσης Βιολογικής Γεωργίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

3.3.11 Στατιστικά στοιχεία

Το 1998 η περιοχή, στην ΕΕ1, που αφιερώθηκε στη βιολογική γεωργία κάλυψε 2.269.000 εκτάρια, ή σχεδόν 2% όλου του γεωργικού εδάφους, στο 1,4% όλων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων. Περίπου 13.000 αγροκτήματα εισήγαγαν το πρόγραμμα μετατροπής βιολογικής καλλιέργειας, εκ των οποίων το 65% ήταν μόνο στην Ιταλία, έτσι ώστε η Ιταλία να αποτελεί τώρα το 25% της συνολικά βιοκαλλιεργούμενης έκτασης της ΕΕ. (http://ec.europa.eu/agriculture/organic)

Το 2000, 3,8 εκατομμύρια εκτάρια (εκτ) της Ευρώπης των 15 αφιερώθηκαν στη βιολογική γεωργία, αντιπροσωπεύοντας το 3% της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής έκτασης και μια αύξηση του 67% (από το 1998). Ο αριθμός βιολογικών εκμεταλλεύσεων το 2000 ήταν

λίγο πάνω από 132.000, ο οποίος αντιπροσώπευσε το 2% του συνολικού αριθμού γεωργικών εκμεταλλεύσεων και μια αύξηση του 32% (από το 1998).

Στην ΕΕ- 25 το 2005, η βιοκαλλιεργούμενη περιοχή αποτέλεσε το3,9% της συνολικής χρησιμοποιούμενης γεωργικής γης. Τα μεγαλύτερα μέρη της βιοκαλλιεργούμενης έκτασης καταγράφηκαν στην Αυστρία (11,0%), την Ιταλία (8,4%), την Τσεχία και την Ελλάδα (και 7.2%) και τα μικρότερα στη Μάλτα (0,1%), την Πολωνία (0.6%) και την Ιρλανδία (0,8%). (Δελτίου ειδήσεων80/2007 - 12 Ιουνίου 2007)

Παγκόσμιες τάσεις

Σύμφωνα με την τελευταία ματιά στη βιολογική παραγωγή και κατανάλωση, με τη μελέτη σχετικά με τον κόσμο της βιολογικής γεωργίας 2007 μελετά την αξία των παγκόσμιων πωλήσεων των βιολογικών τροφίμων και ποτών η οποία αυξήθηκε κατά 43% ή 25.5 δισεκατομμύρια ευρώ μεταξύ των ετών 2002 και 2005. Η ίδια μελέτη, επίσης, παρουσιάζει πωλήσεις αξίας περίπου 30.9 δισεκατομμυρίων ευρώ για το 2006.

Παρόλο που η βιολογική γεωργία εφαρμόζεται στις περισσότερες χώρες του κόσμου, η μελέτη έδειξε ότι η κατανάλωση των βιολογικών προϊόντων παραμένει κυρίως στις χώρες της Ευρώπης και της Βόρειας Αμερικής, στις οποίες παρατηρήθηκε ανεπάρκεια αγαθών.

Τάσεις στην Ευρώπη

Ο κόσμος της βιολογικής γεωργίας 2007 εκτίμησε ότι το ύψος των πωλήσεων βιολογικών προϊόντων στην Ευρώπη κυμάνθηκε στα 13-14 δισεκατομμύρια ευρώ για το έτος 2005, με τη μεγαλύτερη αγορά στη Γερμανία, στην οποία παρατηρήθηκαν ετήσιες πωλήσεις αξίας 3.9 δισεκατομμυρίων ευρώ. Αυτή την τάση ακολούθησαν άλλα κράτη της ΕΕ όπως η Ιταλία και η Γαλλία με ετήσιες απολαβές αξίας 2.4 και 2.2 δισεκατομμυρίων ευρώ αντίστοιχα.

Ανεξάρτητα από το αν είναι μία επιθυμία για γευστικά και αυθεντικά τρόφιμα ή επιθυμία για συμβολή στην προστασία του περιβάλλοντος, της βελτίωσης των φυσικών πόρων, της ευημερίας των ζώων και των αγροτικών κοινωνιών, οι στατιστικές μελέτες δείχνουν αύξηση της κατανάλωσης βιολογικών προϊόντων.

Η ετήσια ανάπτυξη της αγοράς των βιολογικών προϊόντων κυμαίνεται μεταξύ 10-15%.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

4.1 Πλεονεκτήματα από την εφαρμογή των συστημάτων ποιότητας.

Η ανάπτυξη, εφαρμογή και πιστοποίηση των Συστημάτων Ποιότητας στην πρωτογενή παραγωγή παρουσιάζει μια σειρά πλεονεκτημάτων για τον παραγωγό, για τον τυποποιητή-μεταποιητή του γεωργικού προϊόντος και βεβαίως για τον τελικό καταναλωτή. Τα πλεονεκτήματα αυτά εστιάζονται κυρίως στις απαιτήσεις του καταναλωτή, σε πρακτικές παραγωγής φιλικές προς το περιβάλλον, καθώς και στην ασφάλεια του ίδιου του παραγωγού κατά την άσκηση της γεωργικής δραστηριότητας.

4.1.1 Πλεονεκτήματα για τον παραγωγό

- Μείωση των εισροών που χρησιμοποιούνται στην καλλιέργεια.

Έχει αποδειχθεί στην πράξη ότι όταν το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης ή το GLOBALGAP εφαρμοσθεί σωστά σε μια γεωργική εκμετάλλευση τότε παρατηρείται μείωση στις χρησιμοποιούμενες ποσότητες φυτοφαρμάκων ή λιπασμάτων χωρίς να επηρεασθεί ο όγκος παραγωγής ή η ποιότητα των παραγόμενων προϊόντων. Το γεγονός αυτό εξηγείται αν λάβουμε υπόψη ότι η εφαρμογή της λίπανσης γίνεται με τις ακριβείς ποσότητες που έχει ανάγκη η καλλιέργεια (μετά από εργαστηριακές αναλύσεις), όπως επίσης ότι η χρησιμοποίηση των φυτοφαρμάκων αποφασίζεται όταν και όσο κρίνεται αναγκαίο. Στη Βιολογική Γεωργία η μείωση των εισροών είναι προφανής αφού αποφεύγονται τα χημικά σκευάσματα.

- Το σύστημα ποιότητας αποτελεί ένα στρατηγικό εργαλείο οργάνωσης και marketing μιας Ομάδας Παραγωγών και οδηγεί σε περαιτέρω ανάπτυξη μέσα από τη συνεχή εκπαίδευση, ενημέρωση αλλά και την επώνυμη αναγνώριση της γεωργικής εκμετάλλευσης. Συγχρόνως ο παραγωγός ή η ομάδα παραγωγών είναι σε θέση να αποδείξουν-τεκμηριώσουν τη συμμόρφωση τους με τους κώδικες ορθής γεωργικής πρακτικής αλλά και την προστασία του περιβάλλοντος.

- Δημιουργία προστιθέμενης αξίας και ανταγωνιστικού πλεονεκτήματος στο παραγόμενο γεωργικό προϊόν.

Η εφαρμογή ενός τέτοιου συστήματος παραγωγής σε συνδυασμό με την πιστοποίηση του γεωργικού προϊόντος δημιουργεί αυτομάτως μια προστιθέμενη αξία στο προϊόν ενώ συγχρόνως συμβάλλει στη διαφοροποίηση και την επώνυμη αναγνώριση της γεωργικής εκμετάλλευσης. Όλα αυτά συμβάλλουν στην ενίσχυση της διαπραγματευτικής θέσης των παραγωγών, αν και θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η ανώτερη ποιότητα των πιστοποιημένων προϊόντων δεν αναγνωρίζεται πάντα και οι παραγωγοί δεν απολαμβάνουν καλύτερες τιμές.

- Διασφάλιση της παραγωγής από ανεξάρτητο φορέα πιστοποίησης ότι τα προϊόντα είναι ασφαλή για κατανάλωση. Συγχρόνως η πιστοποίηση της παραγωγής αποτελεί διαβατήριο για την εξαγωγή των προϊόντων στις διεθνείς αγορές.

-Προστασία της υγείας του παραγωγού μέσα από την πραγματοποίηση ειδικών εκπαιδεύσεων που αφορούν την ορθή χρήση των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και τη χρησιμοποίηση προστατευτικού εξοπλισμού.

- Διασφάλιση καλύτερων επιδοτήσεων από την Ευρωπαϊκή Ένωση.

Αν και σήμερα οι επιδοτήσεις έχουν αποσυνδεθεί από το ύψος της παραγωγής, οι πιστοποιημένοι παραγωγοί λαμβάνουν κάτι παραπάνω (το ποιοτικό παρακράτημα) και μελλοντικά, μετά το 2013 όπου το καθεστώς των επιδοτήσεων θα αλλάξει, τα πράγματα δείχνουν ότι θα είναι εις όφελος αυτών των παραγωγών. Επιπλέον παρέχονται οικονομικά κίνητρα σε ομάδες παραγωγών για την ένταξή τους σε συστήματα ποιότητας με σκοπό την παραγωγή πιστοποιημένων προϊόντων ποιότητας.

4.1.2 Πλεονεκτήματα για τον τυποποιητή-μεταποιητή του γεωργικού προϊόντος

- Αγορά γεωργικών προϊόντων που είναι πιστοποιημένα από ανεξάρτητο φορέα πιστοποίησης ότι είναι ασφαλή για κατανάλωση – πιστοποιημένη πρώτη ύλη.

- Το γεωργικό προϊόν είναι ιχνηλάσιμο-κωδικοποιημένο γεγονός που του παρέχει τη δυνατότητα να γνωρίζει το όνομα του παραγωγού, το

αγροτεμάχιο από το οποίο προήλθε, την ημερομηνία συγκομιδής του αλλά και το σύνολο των καλλιεργητικών φροντίδων που έχει δεχθεί.

- Μπορεί να χρησιμοποιήσει το σύστημα ποιότητας της εκμετάλλευσης για να περάσει εμπορικές προδιαγραφές για το προϊόν που είναι ζητούμενες από την αγορά. Για παράδειγμα πολλά σουπερμάρκετ του εξωτερικού κυρίως, ζητούν από τους εξαγωγείς να τους προμηθεύουν προϊόντα που έχουν χρησιμοποιηθεί συγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά σκευάσματα (π.χ Marks & Spencer – Amber List), ή προϊόντα που να έχουν συγκεκριμένες ποιοτικές προδιαγραφές.

- Μπορεί να εξασφαλίσει την σταθερή προμήθεια πιστοποιημένων προϊόντων με συγκεκριμένες εμπορικές προδιαγραφές μέσα από τη υπογραφή συμβολαίων με ομάδες παραγωγών.

- Η χρησιμοποίηση πιστοποιημένων γεωργικών προϊόντων ως πρώτη ύλη δημιουργεί προστιθέμενης αξία και ανταγωνιστικό πλεονέκτημα στο τελικό προϊόν που συσκευάζει με αποτέλεσμα να μπορεί να εισέλθει πιο εύκολα σε νέες και πιο απαιτητικές αγορές.

4.1.3 Πλεονεκτήματα για τον καταναλωτή

Για τον καταναλωτή το σημαντικότερο όφελος είναι ότι αγοράζει ασφαλές προϊόν χωρίς χημικά υπολείμματα φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων. Επιπλέον του δίνεται η δυνατότητα μέσω του συστήματος της ιχνηλασιμότητας να αναγνωρίσει την προέλευση του προϊόντος και να έχει επίσημη διασφάλιση ότι το προϊόν που καταναλώνει είναι ασφαλές για την υγεία του και ότι έχει παραχθεί με τρόπο φιλικό προς το περιβάλλον.

4.2 Σύγκριση συστημάτων ποιότητας

Αν επιχειρήσουμε μια σύγκριση μεταξύ των συστημάτων ποιότητας που παρουσιάσαμε, θα πρέπει να δούμε το σύστημα της Βιολογικής Γεωργίας σαν ένα ιδιαίτερο σύστημα λόγω του ότι δεν επιτρέπει τη χρήση χημικών λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων. Αναμφισβήτητα είναι το σύστημα που δίνει τα πιο «καθαρά» προϊόντα με τη μικρότερη δυνατή επιβάρυνση του περιβάλλοντος. Λόγω της ιδιαιτερότητάς του όμως η εφαρμογή του είναι σχετικά περιορισμένη. Είναι δύσκολο, για παράδειγμα,

να εφαρμοστεί σε περιοχές που παρουσιάζονται εξάρσεις σε εχθρούς ή ασθένειες των φυτών.

Σαν μειονεκτήματα του συστήματος, πέρα από τους περιορισμούς εφαρμογής του, αναφέρουμε την μειωμένη σχετικά παραγωγή και το αυξημένο κόστος παραγωγής λόγω και της μεγαλύτερης ανάγκης σε εργατικό δυναμικό. Από πλευράς καταναλωτή το αντίστοιχο μειονέκτημα είναι η αυξημένη τιμή πώλησης των βιολογικών προϊόντων.

Συγκρίνοντας τα άλλα δύο συστήματα, επισημαίνουμε τα εξής:
Το σύστημα της GLOBALGAP βασίζεται στην εφαρμογή των κανόνων Ορθής Γεωργικής Πρακτικής (γενικοί κανόνες) που είναι οι ελάχιστες δεσμεύσεις που πρέπει να τηρούν όλοι οι παραγωγοί , αλλά ως συνήθως ελάχιστοι τηρούν.

Το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης βρίσκεται ένα επίπεδο πιο πάνω προς την προσέγγιση της αειφόρου γεωργίας (βλ. σχήμα), με στοιχεία όπως η διαχείριση και οργάνωση της γεωργικής εκμετάλλευσης, διαχείριση της ενέργειας, Ολοκληρωμένη Φυτοπροστασία, διαχείριση του περιβάλλοντος, διαχείριση απορριμμάτων και ρύπανσης. Συνολικά πρόκειται για ένα πολύ πιο ολοκληρωμένο σύστημα με εξειδικευμένη εφαρμογή στις διάφορες καλλιέργειες, σύστημα που βελτιώνεται και εξελίσσεται συνεχώς.

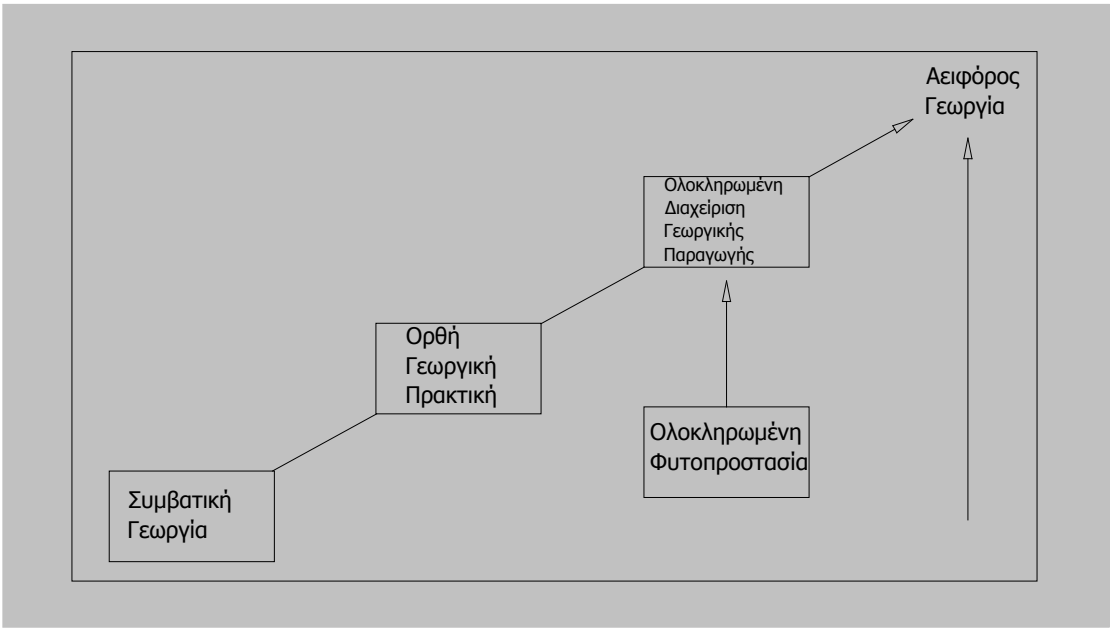

Ολοκληρωμένη Διαχείριση Γεωργικής Παραγωγής: Διαρκής βελτίωση και εξέλιξη (Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική γεωργία»)

Η σημαντική διαφορά ανάμεσα στα δύο συστήματα, σε ότι αφορά τη σήμανση, είναι ότι τα προϊόντα με πιστοποίηση GLOBALGAP δεν είναι άμεσα αναγνωρίσιμα αφού η σήμανση αφορά τις εμπλεκόμενες επιχειρήσεις. Έτσι ο καταναλωτής δεν μπορεί να αναγνωρίσει ένα συγκεκριμένο πιστοποιημένο προϊόν, αλλά πρέπει να είναι πληροφορημένος για τα καταστήματα που πουλάνε προϊόντα με τη συγκεκριμένη πιστοποίηση ή για συγκεκριμένους παραγωγούς αν πρόκειται για γνωστά ονόματα. Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι οι περισσότεροι καταναλωτές στην ελληνική αγορά αγνοούν εντελώς την ύπαρξη του συγκεκριμένου προτύπου. Για τον παραγωγό βέβαια η πιστοποίηση της GLOBALGAP είναι σημαντική αν θέλει να εξάγονται τα προϊόντα του εφόσον πρόκειται για ένα διεθνές πρότυπο και πολλές αλυσίδες supermarket ζητάνε αυτή την πιστοποίηση ως απαραίτητη εμπορική προδιαγραφή.

Όσον αφορά τα προϊόντα του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης η σήμανση βρίσκεται στη συσκευασία του προϊόντος και ο καταναλωτής μπορεί να το αναγνωρίσει, αν βέβαια είναι ενημερωμένος για τη συγκεκριμένη πιστοποίηση. Και εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε την άγνοια μεγάλου μέρους των καταναλωτών. Θα πρέπει επίσης να αναφερθεί ότι σε κάποιες περιπτώσεις, προϊόντα από πιστοποιημένους παραγωγούς κυκλοφορούν χωρίς σήμανση μαζί με τα συμβατικά, αφού δεν προσφέρεται καλύτερη τιμή στο προϊόν.

Τέλος θα πρέπει να επισημάνουμε και ένα μειονέκτημα στην εφαρμογή των δύο παραπάνω συστημάτων ποιότητας που έγκειται στη δυσκολία ελέγχου όταν πρόκειται για μεγάλες ομάδες παραγωγών. Σε τέτοιες περιπτώσεις, όταν έχουν ενταχθεί πολλοί (π.χ. εκατό ή περισσότεροι) παραγωγοί ταυτόχρονα σε μια περιοχή, είναι δύσκολη η επίβλεψη και ο έλεγχος καθενός ξεχωριστά (οι φορείς ελέγχου-πιστοποίησης δεν διαθέτουν το ανάλογο προσωπικό). Οι έλεγχοι συνήθως γίνονται δειγματοληπτικά σε ένα μικρό ποσοστό για να λάβει όλη η ομάδα την πιστοποίηση.

Στη Βιολογική Γεωργία οι (πολύ λιγότεροι) παραγωγοί εντάσσονται συνήθως μεμονωμένοι και οι έλεγχοι είναι αυστηρότεροι και συχνότεροι και αφορούν κάθε παραγωγό και κάθε καλλιέργεια.

4.3 Συμπεράσματα - προοπτικές

Η πιστοποίηση των γεωργικών προϊόντων μέσω των συστημάτων ποιότητας αποτελούν το μέσο για να γίνουν τα γεωργικά μας προϊόντα ανταγωνιστικά όχι μόνο στην ελληνική αλλά και την διεθνή αγορά παρέχοντας συγχρόνως πολλαπλά οφέλη για όλους τους εμπλεκόμενους στη διατροφική αλυσίδα, από τους παραγωγούς μέχρι τους συσκευαστές και τον τελικό καταναλωτή.

Στη χώρα μας τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα όσον αφορά το βαθμό υιοθέτησης και παραγωγής πιστοποιημένων προϊόντων. Στις περισσότερες περιοχές της χώρας υπάρχουν πυρήνες προοδευτικών παραγωγών και επιχειρήσεων οι οποίοι διαβλέπουν τις νέες προοπτικές που δημιουργούνται και εντάσσονται από μόνοι τους σε οργανωμένα συστήματα πιστοποίησης των προϊόντων τους. Αλλά και μεγάλες ομάδες παραγωγών εντάσσονται σε συστήματα πιστοποίησης μέσω των τοπικών συνεταιρισμών ή των δήμων.

Η προώθηση όμως των πιστοποιημένων γεωργικών προϊόντων στην αγορά υστερεί σημαντικά σε επίπεδο marketing, προβολής και διαφήμισης. Πιο συγκεκριμένα η ελληνική αγορά δεν είναι ακόμα σε θέση να διαχωρίσει εμπορικά τα πιστοποιημένα γεωργικά προϊόντα, από τα προϊόντα της συμβατικής γεωργίας. Μόνιμο παράπονο των παραγωγών που ανήκουν σε σύστημα πιστοποίησης είναι ότι συνήθως δεν απολαμβάνουν καλύτερες τιμές, από τους αγοραστές των προϊόντων τους, σε σχέση με τους συναδέλφους τους παραγωγούς οι οποίοι παράγουν συμβατικά και με αμφιλεγόμενες πολλές φορές καλλιεργητικές πρακτικές ως προς το περιβάλλον και την ασφάλεια των παραγόμενων προϊόντων τους. Πολλές φορές επίσης ενώ τα γεωργικά προϊόντα παραδίδονται ιχνηλάσιμα και με ειδική σήμανση από τον παραγωγό στο συσκευαστήριο, με λύπη διαπιστώνεται ότι τα προϊόντα αυτά καταλήγουν να αναμιγνύονται με προϊόντα συμβατικής γεωργίας και να διοχετεύονται στον τελικό καταναλωτή ως συμβατικά και χωρίς καμία ιδιαίτερη σήμανση που να παραπέμπει στη διαδικασία και τον τρόπο παραγωγής τους.

Αιτία του προβλήματος φαίνεται πως είναι η παντελής έλλειψη ενημέρωσης του τελικού καταναλωτή για τον τρόπο παραγωγής των

πιστοποιημένων προϊόντων και για τη διασφάλιση που του παρέχεται από την αγορά τέτοιου είδους προϊόντων. Όταν λοιπόν ο τελικός καταναλωτής του προϊόντος, ο οποίος διαθέτει και την αγοραστική δύναμη ενημερωθεί για την διαφοροποίηση και τα οφέλη που του παρέχουν τα πιστοποιημένα προϊόντα τότε θα είναι σε θέση να τα αναζητήσει και να τα αγοράσει δίνοντας έτσι το αγοραστικό μήνυμα στους υπόλοιπους εμπλεκόμενους της διατροφικής αλυσίδας.

Για να γίνει αυτό όμως θα πρέπει πρώτα απ' όλα να υπάρχει ενιαία σήμανση των πιστοποιημένων προϊόντων η οποία να είναι εύκολα αναγνωρίσιμη από τον τελικό καταναλωτή. Συγχρόνως θα πρέπει να υπάρξει μια διαφημιστική καμπάνια σε εθνικό πια επίπεδο η οποία θα συμβάλλει στην ερμηνεία της ενιαίας σήμανσης και θα πληροφορεί τον τελικό καταναλωτή για το τι κρύβεται πίσω από αυτή τη σήμανση. Εδώ ακριβώς εντοπίζεται και ο ρόλος του κράτους, το οποίο θα πρέπει να ηγηθεί σε μια τέτοιου είδους προσπάθεια η οποία θα συμβάλει όχι μόνο στην μετατροπή της συμβατικής γεωργίας σε περισσότερο «αειφόρα» συστήματα παραγωγής, αλλά θα δώσει το μήνυμα για τη δημιουργία ανταγωνιστικών γεωργικών προϊόντων διασφαλίζοντας συγχρόνως τη δημόσια υγεία και την προστασία του καταναλωτή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ: ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ AGRO 2

Πρότυπο AGRO 2.1 - Προδιαγραφή

Το πρότυπο Agro 2.1, που είναι προαιρετικής φύσεως, περιλαμβάνει τις γενικές απαιτήσεις που μπορούν να επιθεωρηθούν αντικειμενικά, με σκοπό των πιστοποίηση του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Είναι εφαρμόσιμο σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση ανεξάρτητα από το είδος της παραγωγικής της κατεύθυνσης. Η βάση εκκίνησης είναι η ικανοποίηση των νομικών απαιτήσεων. Οι λοιπές απαιτήσεις μπορούν να αποτελέσουν στόχους για τη συνεχή βελτίωση, με βαθμιαία μάλιστα προσέγγιση σε πολλές περιπτώσεις, σύμφωνα με τον προγραμματισμό της κάθε εκμετάλλευσης. (ΟΠΕΓΕΠ (1999): AGRO2-1)

Σκοπός του προτύπου αυτού είναι η καθιέρωση συστήματος διαχείρισης για την άσκηση της γεωργίας υπό όρους που σέβονται και προάγουν το περιβάλλον, την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων. Η γεωργική εκμετάλλευση οδηγείται να διαμορφώσει πολιτική και να θέσει συγκεκριμένους στόχους, λαμβάνοντας υπόψη τις νομικές απαιτήσεις, τις ισχύουσες προδιαγραφές για τα γεωργικά προϊόντα, καθώς και τις πληροφορίες για σημαντικές περιβαλλοντικές επιπτώσεις.

Το πρότυπο αυτό, βρίσκει εφαρμογή στα περιβαλλοντικά θέματα που η γεωργική εκμετάλλευση δύναται να θέσει υπό τον έλεγχό της και να έχει συγκεκριμένη δυνατότητα παρέμβασης. Το παρόν πρότυπο δεν θέτει ειδικά κριτήρια για τις επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Έχει δυνατότητα εφαρμογής σε κάθε γεωργική εκμετάλλευση η οποία επιθυμεί να:

Α) καθιερώσει, διατηρεί και βελτιώσει ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη γεωργική παραγωγή.

Β)αυτο-ελέγχεται ως προς την υλοποίηση της πολιτικής που η ίδια έχει διαμορφώσει.

Γ)ζητήσει πιστοποίηση για το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης που εφαρμόζει και τη σχετική σήμανση στα προϊόντα.

Δ)προβάλλει την απόκτηση της πιστοποίησης και της σήμανσης προς τρίτους.

Ε)κάνει ιδία αξιολόγηση και να παρέχει ιδία δήλωση για τη συμμόρφωσή της με το παρόν πρότυπο.

Η γεωργική εκμετάλλευση -δηλαδή η μονάδα, εταιρία, κοινοπραξία, συνεταιρισμός, ή μέρη αυτών ή συνδυασμός αυτών, δημόσιος ή ιδιωτικός, που έχει τη δική του λειτουργία και διοίκηση, με σκοπό την παραγωγή γεωργικών προϊόντων- που επιθυμεί να καθιερώσει και να διατηρεί ένα σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, πρέπει να ικανοποιεί τις απαιτήσεις και να πληρεί τις προδιαγραφές του προτύπου AGRO 2.1, όπως αυτές περιγράφονται στο «ΠΡΟΤΥΠΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ AGRO 2.1 :ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΣΥΣΤΗΜΑ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ στη ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΠΑΡΑΓΩΓΗ – Μέρος 1: Προδιαγραφή, του AGROCERT.

Η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να καθορίζει και να τεκμηριώνει μία πολιτική για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση, η οποία να αντιστοιχεί στη φύση και στο μέγεθος της γεωργικής εκμετάλλευσης, καθώς και στο είδος των περιβαλλοντικών επιπτώσεων που την αφορούν. Πολιτική της γεωργικής εκμετάλλευσης είναι μία έγγραφη δήλωση που γίνεται από τη γεωργική εκμετάλλευση σχετικά με τις αρχές και τις προθέσεις της για τις επιδιωκόμενες επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης. Στην πολιτική περιλαμβάνεται το πλαίσιο των ενεργειών και του καθορισμού των σκοπών και των στόχων.

Η πολιτική αυτή πρέπει επίσης να περιλαμβάνει τη δέσμευση για συμμόρφωση με τη σχετική νομοθεσία και τους κανονισμούς, τις προδιαγραφές των γεωργικών προϊόντων και τυχόν άλλες απαιτήσεις που έχουν ήδη τεθεί.

Ο επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης - το φυσικό πρόσωπο που έχει ορισθεί με νόμιμο και αναγνωρισμένο τρόπο να εκτελεί χρέη διοίκησης της γεωργικής εκμετάλλευσης, ειδικά για τη συμμόρφωση με το παρόν πρότυπο- σε συνεργασία με τον επιβλέποντα - ο αξιολογημένος από τον Οργανισμό Πιστοποίησης και Επίβλεψης Γεωργικών Προϊόντων επιστήμονας, με τεκμηριωμένη επάρκεια γνώσεων στον τομέα παραγωγής της γεωργικής εκμετάλλευσης, ο οποίος ορίζεται από τη

διοίκηση της εκμετάλλευσης - πρέπει να εξασφαλίζουν ότι η πολιτική αυτή είναι κατανοητή, παρακολουθείται, εφαρμόζεται, έχει κοινοποιηθεί και έχει γίνει αποδεκτή από τους συμμετέχοντες στην εκμετάλλευση. (ΟΠΕΓΕΠ (1999): AGRO2-1)

Ειδικότερα, η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης, στα πλαίσια του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, πρέπει να κατευθύνει την πολιτική της ως προς τα παρακάτω κύρια σημεία:

1.την κάλυψη των νομικών υποχρεώσεων που αφορούν το περιβάλλον και τα παραγόμενα γεωργικά προϊόντα ως προς τον τρόπο παραγωγής και τις προδιαγραφές τους.

2.την πρόληψη της ρύπανσης και τη συνεχή βελτίωση της διαχείρισης ως προς το περιβάλλον και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων.

Όσον αφορά στον προγραμματισμό, η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να αναπτύξει και να διατηρεί διαδικασία για να εντοπίζει τα περιβαλλοντικά θέματα που την αφορούν. Ως περιβαλλοντικό θέμα ορίζεται αυτό που έχει ή θα μπορούσε να έχει σημαντική επίπτωση στο περιβάλλον. Τα κυριότερα περιβαλλοντικά θέματα που σχετίζονται με την άσκηση της γεωργίας στην Ελλάδα καθώς και οι κύριες επιπτώσεις που είναι δυνατόν να παρατηρηθούν, παρατίθενται στον παρακάτω πίνακα:

ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ	**ΑΡΝΗΤΙΚΕΣ ΕΠΙΔΡΑΣΕΙΣ**
1. Αειφορία εδάφους	Διάβρωση, συμπίεση, μείωση της οργανικής ουσίας μέσω ανοργανοποίησης
2. Νερό	Αλάτωση, εξάντληση πηγών, χημική ρύπανση (νιτρικά, υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων), μόλυνση
3.Εργασιακό περιβάλλον	Υγεία αγροτών (φυτοπροστατευτικά προϊόντα, λιπάσματα, σκόνη, ήλιος, φυτικά δηλητήρια, γύρη, μολύνσεις, ατυχήματα κατά τη χρήση του γεωργικού εξοπλισμού, φυσικές καταστροφές, κλπ)

4. Βιοποικιλότητα	Μείωση, διαταραχή της τροφικής αλυσίδας, έξαρση πληθυσμών ή/και επικράτηση ανθεκτικών στελεχών επιβλαβών οργανισμών, μεταβολή της σύνθεσης της χλωρίδας και της πανίδας.
5. Φυσικοί πόροι	Σπατάλη, χρήση μη ανανεώσιμων, εξάντληση πηγών ενέργειας.
6. Τοπίο	Αισθητική υποβάθμιση, ρύπανση.
ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ	
7. Κλιματολογικοί και άλλοι αβιοτικοί παράγοντες (λίβας, καύσων, θύελλα, πλημμύρα, λειψυδρία, χαλάζι, παγετός, κλπ)	Καταστροφή παραγωγής ή/και υποβάθμιση ποιότητας
8. Εισροές	Ρύπανση από χημικά (νιτρικά, υπολείμματα φυτοπροστατευτικών προϊόντων)
9.Βιοτικοί παράγοντες	Μόλυνση των προϊόντων από προσβολές εχθρών, ασθενειών και παρουσία ζιζανίων.

Παράρτημα Α του προτύπου AGRO 2-2: Διαχείριση αγροτικού περιβάλλοντος –Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή – Μέρος 2: Απαιτήσεις για εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.

Οι πληροφορίες για το θέμα αυτό πρέπει να τεκμηριώνονται και να ενημερώνονται συνεχώς.

Επίσης, η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς σε ισχύ, μια διαδικασία για τη συνεχή ενημέρωση σχετικά με τις νομικές απαιτήσεις. Πρέπει να είναι διαθέσιμα τα έγγραφα που ορίζουν τις προδιαγραφές για την καταλληλότητα και την ποιότητα των παραγόμενων από την γεωργική εκμετάλλευση γεωργικών προϊόντων. Εφόσον για την ικανοποίηση αυτών των προδιαγραφών απαιτούνται λειτουργίες παραγωγής που έχουν να κάνουν με τα περιβαλλοντικά θέματα, πρέπει να γίνεται ειδική αναφορά στην ανάγκη ικανοποίησης των προδιαγραφών στο Πρόγραμμα Βελτίωσης.

Στα πλαίσια του προγραμματισμού για την υλοποίηση της πολιτικής πρέπει να καθοριστούν τεκμηριωμένοι σκοποί και επιμέρους στόχοι, οι οποίοι να περιγράφονται με σαφήνεια και να είναι ρεαλιστικοί και μετρήσιμοι. Οι σκοποί – *ένα γενικότερα επιδιωκόμενο αποτέλεσμα, ως συνισταμένη της πολιτικής της γεωργικής εκμετάλλευσης, για την επίτευξη του οποίου έχει δεσμευτεί και το οποίο ποσοτικοποιείται όπου είναι πρακτικά δυνατό* - και οι στόχοι – *συγκεκριμένη απαίτηση ως προς τις επιδόσεις του συστήματος, που απορρέει από τους σκοπούς που έχουν τεθεί, ποσοτικοποιημένη όπου είναι πρακτικά εφικτό, που αφορά το σύνολο ή ένα μέρος της γεωργικής εκμετάλλευσης και η οποία χρειάζεται να τεθεί και να επιτευχθεί ως προϋπόθεση για την επίτευξη των παραπάνω στόχων* - πρέπει να ανταποκρίνονται στα κύρια περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν τη γεωργική εκμετάλλευση και στις απαιτήσεις που ορίζει η νομοθεσία σχετικά με το περιβάλλον και τις προδιαγραφές των γεωργικών προϊόντων. Πρέπει επίσης, να ανταποκρίνονται στις τεχνολογικές και οικονομικές δυνατότητες καθώς και στις επιθυμίες των ενδιαφερόμενων μερών, πελατών και τρίτων. Η αρχική επιλογή των σκοπών μπορεί να επιτευχθεί μετά την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης της γεωργικής εκμετάλλευσης και των δραστηριοτήτων της και στη συνέχεια την ιεράρχηση των προτεραιοτήτων για τον καθορισμό των επιμέρους στόχων.

Σημείωση: η αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης μπορεί να διευκολυνθεί με τη χρήση ερωτηματολογίου, με συζήτηση με τους απασχολούμενους στη γεωργική εκμετάλλευση, με άμεση παρατήρηση και μετρήσεις και φυσικά, με τη μελέτη των ευρημάτων προηγούμενων επιθεωρήσεων, αν υπάρχουν.

Στη συνέχεια ο επιβλέπων της γεωργικής εκμετάλλευσης συντάσσει και διατηρεί για λογαριασμό της γεωργικής εκμετάλλευσης ένα Πρόγραμμα Βελτίωσης για την επίτευξη των σκοπών και των επιμέρους στόχων.

Το Πρόγραμμα αυτό πρέπει να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων:

Α) καταμερισμό αρμοδιοτήτων για την επίτευξη των σκοπών και των στόχων.

Β) την πρόβλεψη για τα μέσα και το χρόνο που θα απαιτηθεί για την επίτευξή τους.

Στην περίπτωση νέων λειτουργιών (π.χ. νέες τεχνικές, νέες μέθοδοι ή υπηρεσίες) ή τυχόν αλλαγών στις υπάρχουσες λειτουργίες ή διαδικασίες θα πρέπει να ληφθεί μέριμνα για την ενσωμάτωσή τους στο υφιστάμενο Πρόγραμμα Βελτίωσης ή την τροποποίηση ή αναθεώρηση αυτού, ώστε να ικανοποιούνται οι νέες ανάγκες.

Για την εφαρμογή του Συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, από τη γεωργική εκμετάλλευση, απαιτείται οργάνωση και καθορισμός καθηκόντων και αρμοδιοτήτων. Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να ορίσει τον επικεφαλής – το φυσικό πρόσωπο που έχει ορισθεί με νόμιμο και αναγνωρισμένο τρόπο να εκτελεί χρέη διοίκησης της γεωργικής εκμετάλλευσης, ειδικά για τη συμμόρφωση με το παρόν πρότυπο - ο οποίος πρέπει να επιλέξει τον επιβλέποντα, στην περίπτωση που η εκμετάλλευση επιθυμεί την επίσημη βεβαίωση ή πιστοποίηση, σύμφωνα με το πρότυπο AGRO 2-1.

Ο επιβλέπων έχει την αρμοδιότητα και την υπευθυνότητα να:

Α) συντάσσει ένα πρόγραμμα βελτίωσης της γεωργικής εκμετάλλευσης (με όλα τα επιμέρους περιλαμβανόμενα σχέδια διαχείρισης).

Β) εξασφαλίζει ότι οι απαιτήσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης έχουν τεθεί και τηρούνται, σύμφωνα με το πρότυπο AGRO 2-1.

Γ) ενημερώνει τον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης για την καταλληλότητα και αποτελεσματικότητα του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, ως ανασκόπηση, αλλά και για να χρησιμεύει ως βάση για τη βελτίωση του συστήματος.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να παρέχει τους απαραίτητους πόρους για την εκτέλεση και τον έλεγχο του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογικών και οικονομικών μέσων, καθώς και του εκπαιδευμένου προσωπικού.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να εντοπίζει τις ανάγκες για κατάρτιση / επιμόρφωση των απασχολούμενων στη γεωργική εκμετάλλευση, που είναι θεμελιώδεις για την τήρηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, και να προνοεί για την ικανοποίηση των αναγκών αυτών. Πρέπει να τηρούνται αρχεία της εκπαίδευσης /κατάρτισης /επιμόρφωσης.

Λαμβάνοντας υπόψη τα περιβαλλοντικά θέματα που αφορούν τη γεωργική εκμετάλλευση και το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισής, πρέπει να καθιερωθούν και να τηρούνται διαδικασίες για:

Α) την εσωτερική επικοινωνία μέσα στην ίδια τη γεωργική εκμετάλλευση

Β) την επικοινωνία της γεωργικής εκμετάλλευσης με τους πελάτες, τις αρμόδιες αρχές, τον AGROCERT ή άλλα ενδιαφερόμενα μέρη, δηλαδή πρόσωπα μεμονωμένα ή ομάδες αυτών, με φυσική ή νομική υπόσταση, που ενδιαφέρονται για τις επιδόσεις του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης μιας γεωργικής εκμετάλλευσης ή που επηρεάζονται από αυτές.

Πρέπει να τηρούνται στοιχεία σε έντυπη ή ηλεκτρονική μορφή που να περιγράφουν τα σημαντικότερα στοιχεία του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και να καθοδηγούν στην παρακολούθηση (μέσω εγγράφων) της λειτουργίας της γεωργικής εκμετάλλευσης. Τα αρχεία τεκμηρίωσης

τηρούνται από τον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης. Πρέπει επίσης να περιγράφεται σαφώς το πώς διασυνδέονται τα κύρια αυτά στοιχεία μεταξύ τους και το πού μπορούν αυτά να αναζητηθούν.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς μία διαδικασία, η οποία θα αναθεωρείται όποτε κρίνεται απαραίτητο, για τη σύνταξη και τον έλεγχο όλων των Σχεδίων Διαχείρισης, των Διαδικασιών και των λοιπών εγγράφων και δεδομένων που σχετίζονται με τις απαιτήσεις του προτύπου AGRO 2.1. Για να διευκολύνει την εύρυθμη λειτουργία της γεωργικής εκμετάλλευσης η διαδικασία αυτή πρέπει να εξασφαλίζει ότι:

Α) τα παραπάνω έγγραφα ενημερώνονται ή αναθεωρούνται με νέα έκδοση κάθε φορά που προκύπτει τέτοια ανάγκη, λόγω μεταβολής στο νομικό καθεστώς, στις απαιτήσεις των συμβάσεων, στις τεχνολογικές εξελίξεις, ή άλλη αιτία. Επίσης, στη διαδικασία αυτή πρέπει να καθορίζεται η συχνότητα αναθεώρησης ενός εγγράφου αν δεν συντρέχει εξωγενής αιτία για τη μεταβολή του.

Β) τα έγγραφα που είναι σε ισχύ, και μόνο αυτά, βρίσκονται διαθέσιμα στις προβλεπόμενες θέσεις που χρειάζονται. Τυχόν παλαιότερες εκδόσεις των εγγράφων αυτών πρέπει να έχουν αποσυρθεί από την κυκλοφορία.

Γ) όλα τα έγγραφα είναι ευανάγνωστα, φέρουν ημερομηνία και το όνομα του συντάκτη τους και του εγκρίναντος, και μπορούν εύκολα να εντοπιστούν, αμέσως μόλις ζητηθούν.

Πρέπει να αναζητηθούν οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τα σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα και την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων, στα πλαίσια της πολιτικής της γεωργικής εκμετάλλευσης, των σκοπών και των στόχων.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να εξασφαλίζει ότι:

1. Στα σχέδια διαχείρισης ενσωματώνονται και διατηρούνται συνεχώς τεκμηριωμένες διαδικασίες λειτουργίας για να επανορθώνουν κάθε κατάσταση όπου αυθαίρετη ενέργεια,

δηλαδή χωρίς σαφείς διαδικασίες, θα μπορούσε να οδηγήσει σε αποκλίσεις από την πολιτική, τους σκοπούς και τους στόχους.

2. Στις διαδικασίες αυτές περιλαμβάνονται και τα κριτήρια ορθής λειτουργίας για κάθε μία από τις δραστηριότητες της εκμετάλλευσης που μπορούν να επηρεάσουν το περιβάλλον ή την ποιότητα των γεωργικών προϊόντων.
3. Σε σχέση με τα σημαντικά περιβαλλοντικά θέματα, έχουν καθιερωθεί και τηρούνται συνεχώς διαδικασίες ως προς την καταλληλότητα των εισροών και των υπηρεσιών τρίτων που χρησιμοποιεί η γεωργική εκμετάλλευση. Επιπλέον, ότι οι διαδικασίες αυτές και οι σχετικές απαιτήσεις κοινοποιούνται προς τους προμηθευτές και τους υπεργολάβους.
4. Διενεργούνται όλοι οι απαραίτητοι τελικοί έλεγχοι και δοκιμές των παραγόμενων γεωργικών προϊόντων, ώστε να αποδεικνύεται η συμμόρφωσή τους με τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς διαδικασίες σε ένα Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσης για τον εντοπισμό ατυχημάτων που είναι δυνατόν να συμβούν κατά τη λειτουργία της, καθώς και έκτακτων καταστάσεων που μπορεί να οφείλονται σε βιοτικούς παράγοντες, (π.χ. επιδημίες) και σε αβιοτικούς (π.χ. καταστρεπτικά καιρικά φαινόμενα, πυρκαγιά, εκτεταμένη ρύπανση, κτλ). Στο Σχέδιο Διαχείρισης Κρίσης πρέπει να προβλέπεται ο τρόπος δράσης σε κάθε τέτοια περίπτωση για την πρόληψη ή την εξουδετέρωση της επίπτωσης που θα μπορούσε να προκύψει, στο περιβάλλον ή στην ποιότητα των προϊόντων.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να επανεξετάζει και να αναθεωρεί, όπου είναι αναγκαίο, την ετοιμότητά της για αντιμετώπιση εκτάκτων καταστάσεων και τις διαδικασίες δράσης, ιδιαίτερα μετά από μία τέτοια κρίση, ώστε να έχει καταδειχθεί η επάρκεια των προληπτικών μέτρων του «Σχεδίου Διαχείρισης Κρίσης». Οποτεδήποτε είναι πρακτικά εφαρμόσιμο πρέπει να γίνονται περιοδικές ασκήσεις ετοιμότητας.

Βασική απαίτηση του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης είναι επίσης η ιχνηλασιμότητα του γεωργικού προϊόντος. Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς τεκμηριωμένες διαδικασίες για τον εντοπισμό του γεωργικού προϊόντος από τη μονάδα της αρχικής του παραγωγής μέχρι την παράδοση στον πελάτη. Ο βαθμός λεπτομέρειας της ιχνηλασιμότητας είναι συνάρτηση των απαιτήσεων που έχουν οριστεί από την ίδια την εκμετάλλευση, βάσει νομοθεσίας και συμβάσεων με τους πελάτες.

Είναι απαραίτητος ο έλεγχος του Συστήματος, ο σχεδιασμός Διορθωτικών και προληπτικών ενεργειών.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς τεκμηριωμένες διαδικασίες για τη μέτρηση/εκτίμηση ή παρακολούθηση των λειτουργιών της, ιδιαίτερα αυτών που έχουν μετρήσιμες σημαντικές επιπτώσεις στο περιβάλλον ή στα παραγόμενα προϊόντα, έτσι ώστε να μπορεί να τεκμηριωθεί η βελτίωση των επιδόσεών της και του βαθμού συμμόρφωσης προς τους σκοπούς και τους στόχους τους.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς τεκμηριωμένη διαδικασία για την περιοδική αξιολόγηση της συμμόρφωσης με τη σχετική νομοθεσία, τις προδιαγραφές των προϊόντων και τους λοιπούς κανονισμούς.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να διατηρεί συνεχώς διαδικασίες για τη διερεύνηση των μη συμμορφώσεων. Ο επικεφαλής ή ο επιβλέπον πρέπει να μεριμνά για την εξουδετέρωση κάθε αρνητικής επίπτωσης που προκλήθηκε από τη μη συμμόρφωση, καθώς και για την υλοποίηση των διορθωτικών ενεργειών και την πρόληψη μελλοντικών μη συμμορφώσεων.

Οι ενέργειες αυτές πρέπει να ανταποκρίνονται στο μέγεθος του προβλήματος και της επαπειλούμενης επίπτωσης είτε στο περιβάλλον είτε στην ποιότητα του γεωργικού προϊόντος.

Οι μεταβολές των τεκμηριωμένων διαδικασιών που απορρέουν από τις προληπτικές και τις διορθωτικές ενέργειες, πρέπει να εφαρμόζονται και να καταγράφονται.

Ιδιαίτερα στην περίπτωση τελικού γεωργικού προϊόντος που δεν συμμορφώνεται με τις προδιαγεγραμμένες απαιτήσεις, πρέπει να έχουν καθιερωθεί τεκμηριωμένες διαδικασίες που να εξασφαλίζουν ότι δε γίνεται εσφαλμένη χρησιμοποίηση ή κατανάλωση αυτού του προϊόντος. Το μη συμμορφούμενο γεωργικό προϊόν πρέπει να αξιολογείται βάσει των τεκμηριωμένων διαδικασιών και να λαμβάνεται μέριμνα για τον περαιτέρω χειρισμό του.

Η γεωργική εκμετάλλευση πρέπει να καθιερώσει και να τηρεί συνεχώς μία διαδικασία, η οποία θα αναθεωρείται όποτε κρίνεται απαραίτητο, για την καλή λειτουργία όλων των εγγράφων και των άλλων δεδομένων που κατά τον έλεγχο αποδεικνύουν την καλή λειτουργία και τη συμμόρφωση με τις απαιτήσεις του προτύπου. Στη διαδικασία αυτή πρέπει να περιγράφεται σαφώς ποια έγγραφα διατηρούνται στο αρχείο των καλλιεργητών, ποια στο αρχείο του επικεφαλής κα ποια στο αρχείο του επιβλέποντος.

Στα έγγραφα αυτά περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και τα εξής: η αλληλογραφίας με τις αρχές, τα νομικά έγγραφα, τα τοπογραφικά σκαριφήματα, οι ισχύουσες εκδόσεις των διαδικασιών και των Σχεδίων Διαχείρισης, οι προδιαγραφές των γεωργικών προϊόντων, η αλληλογραφία και οι συμβάσεις με τους αγοραστές, οι καταγραφές των μετρήσεων που έχουν γίνει, οι ρυθμίσεις του εξοπλισμού, τα δελτία των γεωργικών προειδοποιήσεων και κάθε άλλο έγγραφο ή καταγραφή που σχετίζεται με τη λειτουργία και τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Ο επιβλέπων της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να διατηρεί συνεχώς μία διαδικασία στο Πρόγραμμα Βελτίωσης για την περιοδική επιθεώρηση του συστήματος, έτσι ώστε να προσδιορίζεται αν το Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης έχει υιοθετηθεί και τηρείται συνεχώς, σύμφωνα με τις απαιτήσεις του προτύπου, και με το Πρόγραμμα Βελτίωσης της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Ο επιβλέπων υποχρεούται να δίνει πληροφορίες για τα ευρήματα των επιθεωρήσεων στη διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης. Τα αποτελέσματα των επιθεωρήσεων πρέπει να καταγράφονται σε αρχεία.

Εάν απαιτείται βοήθεια από εξωτερικούς επιθεωρητές ή εμπειρογνώμονες, πρέπει να προσδιορίζεται σαφώς το έργο του ς και τα ευρήματα των επιθεωρήσεών τους, να καταγράφονται, να τεκμηριώνονται και να κοινοποιούνται στον επικεφαλής της γεωργικής εκμετάλλευσης.

Τέλος, η διοίκηση της γεωργικής εκμετάλλευσης πρέπει να ανασκοπεί το σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, κατά διαστήματα που έχουν οι ίδιοι προκαθορίσει, για να βεβαιώνονται ότι συνεχίζει να είναι το κατάλληλο για τη γεωργική εκμετάλλευση και ότι είναι αποδοτικό και αποτελεσματικό.

Η διαδικασία αυτής της ανασκόπησης πρέπει να προβλέπει τη συλλογή όλων των απαραίτητων πληροφοριών για να μπορεί να γίνει αυτή η αξιολόγηση.

Η ανασκόπηση πρέπει να τεκμηριώνεται.

Η ανασκόπηση πρέπει να εξετάζει την πιθανή ανάγκη για αλλαγή της πολιτικής, των σκοπών και άλλων στοιχείων του συστήματος Ολοκληρωμένης Διαχείρισης, υπό το φως των ευρημάτων της προηγηθήσας επιθεώρησης, της μη τυχόν μεταβολής των περιστάσεων κα ως συνέπεια της δέσμευσης για συνεχή βελτίωση.

Πρότυπο AGRO 2.2 Απαιτήσεις για την εφαρμογή

Μια γεωργική εκμετάλλευση, προκειμένου να είναι σε θέση να αποδεικνύει την ικανότητά της να εφαρμόζει σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης και που επιθυμεί να διαθέτει στην κατανάλωση πιστοποιημένα γεωργικά προϊόντα, θα πρέπει να συμμορφώνεται και να ακολουθεί ορισμένες ειδικές απαιτήσεις που υπαγορεύονται από το πρότυπο της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης της Γεωργικής Παραγωγής. Έτσι, πέρα από τις αρχές της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής, η γεωργική εκμετάλλευση οφείλει να συμμορφώνεται και με τις ακόλουθες ειδικές απαιτήσεις:

1. Πολλαπλασιαστικό υλικό

Τόσο τα χρησιμοποιούμενα υποκείμενα και ποικιλίες φυτών στις πολυετείς καλλιέργειες όσο και τα είδη και ποικιλίες (υβρίδια) στις ετήσιες, πρέπει να έχουν τεκμηριωμένη προσαρμοστικότητα στις τοπικές εδαφοκλιματικές συνθήκες, ανθεκτικότητα σε επιβλαβή έντομα και ασθένειες καθώς και τεκμηριωμένη εξασφάλιση παραγωγής ποιοτικών και ανταγωνιστικών γεωργικών προϊόντων.

Για την εγκατάσταση μιας νέας δενδροφυτείας, η εκμετάλλευση υποχρεούται να χρησιμοποιεί δενδρύλλια από αναγνωρισμένα φυτώρια εφοδιασμένα με άδεια του Υπουργείου Γεωργίας, απαλλαγμένα από ιούς, μύκητες, βακτήρια, καθώς και ζωικούς και λοιπούς εχθρούς.

Προκειμένου για ετήσιες καλλιέργειες, πρέπει να χρησιμοποιείται πιστοποιημένος σπόρος ποικιλιών καταχωρημένων στους κοινοτικούς καταλόγους ή εισάγεται νομίμως. Ο δε σπόρος ή τα φυτάρια να προέρχονται από αναγνωρισμένη και επίσημη πηγή με όλα τα επίσημα συνοδευτικά έγγραφα.

Επένδυση σπόρων πριν τη σπορά ή εμβάπτιση φυταρίων πριν τη φύτευση συνιστάται μόνο εφόσον τεκμηριώνεται η αναγκαιότητά τους ή η συμβολή τους στην ελάττωση χρήσης φυτοπροστατευτικών προϊόντων στον αγρό. Προκειμένου να χρησιμοποιηθεί πολλαπλασιαστικό υλικό για το οποίο υπάρχει η δυνατότητα να έχει παραχθεί με τεχνικές γενετικής τροποποίησης, πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό εργαστηρίου η σαφή δήλωση της παραγωγού Εταιρείας για το ότι η συγκεκριμένη παρτίδα δεν προέρχεται από γενετική τροποποίηση.

2 .Γενικές καλλιεργητικές φροντίδες

Οι καλλιεργητικές φροντίδες που δεν σχετίζονται άμεσα με το περιβάλλον αλλά έχουν καθοριστική σημασία για την ποιότητα του προϊόντος (π.χ. κλάδεμα, αραίωμα, υποστήριξη κ.α.), συνιστάται να γίνονται ανάλογα με τις απαιτήσεις του πολλαπλασιαστικού υλικού και με τρόπο που να εξασφαλίζεται η (όσο το δυνατόν) άριστη ποιότητα των γεωργικών προϊόντων.

3. Διαχείριση του εδάφους

Το σχέδιο διαχείρισης του εδάφους πρέπει να περιλαμβάνει τα περιβαλλοντικά θέματα και τις πιθανές θετικές ή αρνητικές περιβαλλοντικές επιδράσεις που αναγνωρίζεται ότι σχετίζονται με τον τρόπο διαχείρισης του εδάφους στη συγκεκριμένη περιοχή.

Απαραίτητη κρίνεται η ύπαρξη τοπογραφικού σκαριφήματος με την αποτύπωση των επιμέρους αγροτεμαχίων της εκμετάλλευσης. Για την καταλληλότητα ή όχι ενός αγροτεμαχίου για μια συγκεκριμένη καλλιέργεια, επιβάλλεται η ανάλυση του εδάφους για τη διαπίστωση της δομής και της κατάστασής του από πλευράς θρεπτικών στοιχείων, καθώς και η εξέταση για διαπίστωση ύπαρξης εδαφογενών προβλημάτων (αλάτων, εδαφοπαρασίτων, σπόρων ζιζανίων κ.α.).

Η οργανική ουσία του εδάφους πρέπει να προστατεύεται και να βελτιώνεται σύμφωνα με τις ειδικότερες οδηγίες της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής. Για παράδειγμα, η καύση των υπολειμμάτων μιας καλλιέργειας γενικά, πρέπει να αποφεύγεται, εκτός εάν τούτο επιβάλλεται ως αναγκαία επέμβαση για την καταπολέμηση εχθρών, ασθενειών ή ζιζανίων των καλλιεργειών.

Η χημική απολύμανση του εδάφους, πρέπει να αποφεύγεται. Συνιστάται η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων π.χ. αμειψισποράς, φύτευσης φυτών που διακόπτουν το βιολογικό κύκλο ή μειώνουν τους πληθυσμούς των παθογόνων, για δε τις θερμοκηπιακές καλλιέργειες, συνιστάται η ηλιοαπολύμανση. Σε περίπτωση που για διάφορους λόγους είναι επιβεβλημένη η εφαρμογή χημικής απολύμανσης π.χ. με βρωμιούχο μεθύλιο, θα πρέπει να τηρούνται πιστά οι οδηγίες χρήσης του και ύστερα από προηγούμενη επικοινωνία με τους αγοραστές των γεωργικών προϊόντων.

4. Παρακολούθηση μετεωρολογικών δεδομένων

Συνιστάται η παρακολούθηση των κλιματικών συνθηκών της περιοχής, από τον πλησιέστερο μετεωρολογικό σταθμό. Σε περίπτωση που αυτό δεν είναι δυνατόν για διάφορους λόγους, συνιστάται η παρακολούθηση των δεδομένων αυτών, με φροντίδα της εκμετάλλευσης.

5. Θρέψη των φυτών (λίπανση)

Το σχέδιο λίπανσης της καλλιέργειας συντάσσεται από τον επιβλέποντα σε συνεργασία με τον καλλιεργητή, τα δε σχετικά με τη λίπανση στοιχεία πρέπει να αρχειοθετούνται. Οι απαιτήσεις των καλλιεργειών σε θρεπτικά στοιχεία καθώς και ο χρόνος και η συχνότητα εφαρμογής των λιπασμάτων ακολουθούν τις οδηγίες της Ορθής Γεωργικής Πρακτικής.

Ιδιαίτερη μέριμνα πρέπει να λαμβάνεται για τα επίπεδα των νιτρικών και φωσφορικών αλάτων στα υπόγεια και επιφανειακά νερά, τα οποία δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα εθνικά ή διεθνή όρια. Οι ποσότητες και οι τύποι των λιπασμάτων που θα επιλεγούν καθώς και ο χρόνος και η μέθοδος εφαρμογής τους, δεν πρέπει να ευνοούν την έκπλυση νιτρικών. Κατά συνέπεια, ο σχεδιασμός και η υλοποίηση του σχεδίου λίπανσης πρέπει να εξασφαλίζει την εφαρμογή των λιπασμάτων με βάση το ισοζύγιο των θρεπτικών στοιχείων και το σημαντικό περιορισμό της μετακίνησης νιτρικών στους υδροφόρους ορίζοντες. Για το σκοπό αυτό πρέπει να έχει ληφθεί υπόψη ο ρυθμός ανοργανοποίησης των οργανικών λιπασμάτων, αλλά και η δυνατότητα των επιφανειακών νερών να απομακρύνουν τα πλεονάσματα των θρεπτικών συστατικών.

Η αποθήκευση των λιπασμάτων συνιστάται να γίνεται σε χώρους όπου δεν υπάρχει κίνδυνος ρύπανσης των πηγών και σε χωριστές αποθήκες από φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή πολλαπλασιαστικό υλικό. Οι χώροι πρέπει να είναι καθαροί και ξηρής ατμόσφαιρας, τα δε σακιά να σκεπάζονται με πλαστικό. Για τη διασκόρπιση τους στον αγρό, συνιστάται η χρήση κατάλληλων για τη συγκεκριμένη χρήση λιπασματοδιανομέων, οι οποίοι πρέπει να διατηρούνται σε καλή κατάσταση και να ελέγχεται η ομοιομορφία εφαρμογής των λιπασμάτων, τουλάχιστον μια φορά το χρόνο. Η χρήση κοπριάς επιτρέπεται σε ποσότητες και χρόνο που καθορίζεται από τον επιβλέποντα. Πρέπει να είναι χωνεμένη, απαλλαγμένη από σπόρους ζιζανίων, έντομα εδάφους και παθογόνα καθώς και από βαρέα μέταλλα ή άλλους ρύπους.

6. Διαχείριση νερού

Ο επιβλέπων συντάσσει ένα σχέδιο διαχείρισης νερού σε συνεργασία με τον επικεφαλή της εκμετάλλευσης, στο οποίο συμπεριλαμβάνει τις νόμιμες και ρυθμιστικές διαδικασίες άντλησης και χρήσης του και στις οποίες ο παραγωγός, οφείλει να συμμορφώνεται. Λαμβάνονται επίσης υπόψη οι συνιστάμενες ποσότητες (από το Υπουργείο Γεωργίας) καθώς και ειδική μέριμνα για νερά προστατευόμενων υγροτόπων.

Οι απαιτήσεις σε νερό υπολογίζονται (με τη βοήθεια επιστημονικά αναγνωρισμένων μεθόδων και μέσων) με βάση το είδος της καλλιέργειας, το ανάγλυφο της περιοχής, τον τύπο του εδάφους και τις λοιπές συνθήκες του περιβάλλοντος. Θα πρέπει να λαμβάνεται επίσης υπόψη η εξάτμιση, η διαπνοή των φυτών, οι πιθανές βροχοπτώσεις, σε συνδυασμό με την παρακολούθηση των μετεωρολογικών προβλέψεων και την καταγραφή -όπου είναι δυνατόν- των καθημερινών βροχομετρικών στοιχείων, εφόσον διατίθενται βροχόμετρα.

Η μέθοδος άρδευσης πρέπει να επιλέγεται με βάση το κόστος και την αποτελεσματικότητα αξιοποίησης του νερού. Η μέθοδος της κατάκλισης συνιστάται να αποφεύγεται λόγω του μεγαλύτερου συντελεστή απώλειας νερού, εκτός εάν δικαιολογείται για τη βελτίωση παθογενών εδαφών. Η άρδευση με καταιονισμό συνιστάται να περιορίζεται μόνο σε περιπτώσεις σποράς, κατευθείαν φύτευσης στον αγρό ή μεταφύτευσης. Μετά την εγκατάσταση της καλλιέργειας συνιστάται η στάγδην άρδευση ως πρώτη επιλογή. Η μέθοδος και η ποσότητα άρδευσης πρέπει να προβλέπονται στο σχέδιο διαχείρισης νερού και συνιστάται η εξέταση της δυνατότητας της νυκτερινής άρδευσης και η συλλογή βρόχινου νερού σε δεξαμενές. Ευνόητη είναι η συντήρηση των δικτύων άρδευσης, επιβάλλεται δε η τήρηση ημερολογίου με καταγραφή των ποσοτήτων χρήσης νερού ανά αγροτεμάχιο.

Είναι ουσιώδες να ελέγχεται η ποιότητα του αρδευτικού νερού και κυρίως στις περιπτώσεις όπου υπάρχει κίνδυνος ρύπανσης από διάφορες αιτίες ή εφόσον το νερό προέρχεται από επεξεργασμένες εκροές βιολογικών καθαρισμών, οπότε επιβάλλεται ο περιοδικός έλεγχος ως προς το περιεχόμενο μικροβιακό φορτίο και τις συγκεντρώσεις των επιμέρους παραμέτρων ρύπανσης (αλατότητα, μέταλλα, χημικοί-βιομηχανικοί ρυπαντές κλπ).

7. Φυτοπροστασία

Το Σχέδιο Διαχείρισης της Φυτοπροστασίας πρέπει να αξιολογεί για κάθε οργανισμό την πιθανότητα εμφάνισης, την επίπτωση αν είναι δυνατόν, τον τρόπο μέτρησης αυτής της επίπτωσης και να περιλαμβάνει μέτρα έκτακτης ανάγκης για την αντιμετώπιση απότομης και μη προβλέψιμης πληθυσμιακής έξαρσης ενός επιβλαβούς οργανισμού.

Ως προς τις μεθόδους και τα χρησιμοποιούμενα μέσα φυτοπροστασίας, οι καλλιεργητές είναι απαραίτπτο να υιοθετούν το σύστημα της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Φυτοπαράσιτων με συχνή και επιμελημένη ενημέρωση στις εξελίξεις της μεθοδολογίας εφαρμογής της. Είναι επίσης απαραίτητο να ζητούν την επιστημονική συνδρομή των έμπειρων επιστημόνων - επιβλεπόντων, οι οποίοι θα πρέπει να έχουν αξιολογηθεί από τον Οργανισμό Πιστοποίησης και να βρίσκονται σε συνεχή συνεργασία με τα ακαδημαϊκά και ερευνητικά Ιδρύματα, από τα οποία θα λαμβάνουν συνεχή επιμόρφωση και εκπαίδευση.

Σύμφωνα με τις αρχές της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Φυτοπαράσιτων, οι μη χημικές μέθοδοι (καλλιεργητικά, βιολογικά μέτρα κ.α.) θα πρέπει να αποτελούν την πρώτη επιλογή. Η απόφαση για επέμβαση με φυτοπροστατευτικά προϊόντα, θα πρέπει να τεκμηριώνεται πλήρως. Σε περίπτωση που η χρήση κάποιου φυτοπροστατευτικού σκευάσματος κρίνεται επιβεβλημένη, θα πρέπει να επιλέγεται με βάση την αποτελεσματικότητά του, το φάσμα και τον τρόπο δράσης του, την εκλεκτικότητά του για το καλλιεργούμενο φυτό, το είδος του εχθρού, τις πιθανές επιπτώσεις, τη συνδυαστικότητά του με άλλα σκευάσματα, το κόστος του, την ευχέρεια χρησιμοποίησης των μέσων ατομικής προστασίας από τον χειριστή, τα υπολείμματα στα γεωργικά προϊόντα και την υπολειμματική του διάρκεια. Όπου είναι δυνατόν συνιστάται η χρήση βιολογικών σκευασμάτων ή φυτοπροστατευτικών προϊόντων μεγάλης εκλεκτικότητας δηλαδή εκείνων που έχουν τη μέγιστη αποτελεσματικότητα για τον οργανισμό - στόχο, την ελάχιστη επίδραση στους οργανισμούς- μη στόχους (κυρίως ωφέλιμα αρθρόποδα, μέλισσες, πουλιά, ψάρια αλλά και χειριστές και καταναλωτές), μικρό βαθμό έκπλυσης στα νερά και ταχύ

ρυθμό αποδόμησης σε ουσίες μη τοξικές. Η επιλογή τους θα πρέπει να είναι συμβατή με τη στρατηγική «διαχείρισης της ανθεκτικότητας των εχθρών», η οποία θα πρέπει να σχεδιάζεται για τη συγκεκριμένη ή για την ευρύτερη περιοχή και να περιλαμβάνεται στο Σχέδιο Διαχείρισης της Φυτοπροστασίας που συντάσσεται από τον επιβλέποντα.

Οι παραγωγοί υποχρεούνται:

- Να χρησιμοποιούν μόνο εγκεκριμένα φυτοπροστατευτικά προϊόντα για την καλλιέργεια.
- Να ακολουθούν τις οδηγίες της ετικέτας του σκευάσματος.
- Να μην χρησιμοποιούν σκευάσματα απαγορευμένα στην Ε.Ε..
- Να λαμβάνουν υπόψη τους περιορισμούς που υπάρχουν σε σχέση με τα υπολείμματα ορισμένων φυτοπροστατευτικών προϊόντων στις χώρες που διατίθενται τα προϊόντα τους.
- Να συμβουλεύονται τους αγοραστές των προϊόντων τους για τυχόν πρόσθετους εμπορικούς περιορισμούς.

Στο Σχέδιο Διαχείρισης Φυτοπροστασίας της εκμετάλλευσης επιβάλλεται να περιλαμβάνεται η ποσότητα, ο τύπος και ο χρόνος εφαρμογής ενός φυτοπροστατευτικού προϊόντος, οι δε καλλιεργητές-χειριστές, πρέπει να παίρνουν από τον επιβλέποντα συγκεκριμένες και γραπτές οδηγίες γι' αυτά, ο οποίος είναι υπεύθυνος και για τη σωστή κατάρτιση και ενημέρωση τους για τη χρήση κάθε νέου φυτοπροστατευτικού μέσου.

Είναι ουσιώδες να τηρείται ο προβλεπόμενος χρόνος επέμβασης-συγκομιδής, ο οποίος αναγράφεται στο Σχέδιο Διαχείρισης Φυτοπροστασίας αλλά και στις οδηγίες του σκευάσματος. Λαμβάνεται πρόνοια ακόμη και για τη σειρά ανάμειξης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων και τον όγκο του ψεκαστικού υγρού που πρέπει να είναι σύμφωνα με τις οδηγίες, η δε θέση του γεμίσματος των ψεκαστικών δοχείων να ελαχιστοποιεί τον κίνδυνο ρύπανσης του περιβάλλοντος και κυρίως των δικτύων άρδευσης κα ύδρευσης και γενικά των νερών. Τα πλεονάσματα του ψεκαστικού υγρού και του πλυσίματος των βυτίων κλπ εργαλείων, πρέπει να διαχειρίζονται σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης της Φυτοπροστασίας.

Είναι επίσης απαραίτητο να τηρείται αρχείο των επεμβάσεων με φυτοπροστατευτικά προϊόντα, στο οποίο πρέπει να καταγράφονται: Το αγροτεμάχιο που δέχτηκε την επέμβαση, ο στόχος της επέμβασης, η ημερομηνία-ώρα επέμβασης, το είδος, η συγκέντρωση και η συνολική ποσότητα του σκευάσματος, ο όγκος του ψεκαστικού υγρού που χρησιμοποιήθηκε, ο τύπος του ψεκαστικού μηχανήματος και τα χαρακτηριστικά του ψεκασμού, τα στοιχεία του ψεκαστή και ο χρόνος αναμονής μέχρι τη συγκομιδή.

Τα φυτοπροστατευτικά προϊόντα πρέπει να φυλάσσονται σε χώρους πυρασφαλείς, καλά αεριζόμενους και μακριά από τρόφιμα, ζωοτροφές, λιπάσματα κλπ. Οι χώροι αυτοί πρέπει να είναι κατασκευασμένοι έτσι ώστε να συγκρατούν νερά σε περίπτωση ατυχήματος, προκειμένου να αποτραπεί η ρύπανση τυχόν γειτονικών πηγών νερού. Η πρόσβαση στους χώρους αυτούς θα πρέπει να επιτρέπεται, μόνο σε εξειδικευμένο προσωπικό. Σε εμφανή εξάλλου θέση θα πρέπει να είναι τοποθετημένοι πίνακες τηλεφώνων Υγειονομικών Υπηρεσιών και Υπηρεσιών Άμεσης Επέμβασης καθώς και οδηγίες πρώτων βοηθειών και αντιμετώπισης προβλημάτων έκτακτης ανάγκης. Τα σκευάσματα θα πρέπει να διατηρούνται στην αρχική τους συσκευασία, αυτά που είναι στερεής μορφής να τοποθετούνται σε ράφια πάνω από τα υγρά σκευάσματα. Τα κενά δοχεία συσκευασίας αφού ξεπλένονται και αδειάζονται στο ψεκαστικό βυτίο καθώς και εκείνα που δεν έχουν χρησιμοποιηθεί για κάποιο λόγο (περασμένης ημερομηνίας χρήσης κλπ) πρέπει να διαχειρίζονται σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και σύμφωνα με τις προβλέψεις του Σχεδίου Διαχείρισης Φυτοπροστασίας της εκμετάλλευσης.

Οι αναλύσεις για την ανίχνευση υπολειμμάτων φυτοφαρμάκων στα γεωργικά προϊόντα πρέπει να γίνονται από αναγνωρισμένα εργαστήρια και τα στοιχεία των αναλύσεων πρέπει να είναι διαθέσιμα στη ζήτηση των αρμοδίων. Τα υπολείμματα συσχετίζονται με το χρόνο εφαρμογής του φυτοπροστατευτικού προϊόντος, το χρόνο δειγματοληψίας, το αγροτεμάχιο που δέχτηκε την επέμβαση και με τον παραγωγό. Η διαδικασία και η συχνότητα των δειγματοληψιών για τον έλεγχο, προσδιορίζονται από τον επιβλέπονται στο Σχέδιο Διαχείρισης της Φυτοπροστασίας της εκμετάλλευσης.

8. Συγκομιδή και μετασυλλεκτικοί χειρισμοί

Ο χρόνος και ο τρόπος συγκομιδής πρέπει να εξασφαλίζουν την ποιότητα του προϊόντος και σε περίπτωση ύπαρξης ειδικών απαιτήσεων του τρόπου συγκομιδής, είναι απαραίτητη η προηγούμενη κατάρτιση εργατών και παραγωγών. Είναι απαραίτητη η καταγραφή του χρόνου και της ποσότητας που συγκομίζεται κάθε φορά ανά αγροτεμάχιο, προκειμένου να διευκολύνεται η εργασία της ιχνηλασιμότητας του προϊόντος.

Οι εργάτες συγκομιδής νωπών γεωργικών προϊόντων, πέρα από τη βασική κατάρτιση που πρέπει να έχουν σε θέματα υγιεινής, πρέπει να είναι απαλλαγμένοι από φορείς μεταδοτικών μολυσματικών ασθενειών. Στην περίπτωση αυτή, απαγορεύεται να εργάζονται κοντά σε νωπά προϊόντα που προορίζονται για ανθρώπινη κατανάλωση, χωρίς προηγούμενη επεξεργασία. Οι εργάτες γενικά, πρέπει να έχουν εύκολη πρόσβαση σε χώρους πλυσίματος ή τουαλέτας.

Η χρήση χημικών επεμβάσεων μετά τη συγκομιδή πρέπει να ελαχιστοποιείται με τη λήψη κατάλληλων μέτρων πριν και μετά τη συγκομιδή. Εφόσον δεν υπάρχει εναλλακτική λύση, για την εξασφάλιση καλής ποιότητας προϊόντος, τα χημικά μέσα πρέπει να χρησιμοποιούνται σύμφωνα με τις οδηγίες χρήσης τους. Όλες οι μετασυλλεκτικές χημικές εφαρμογές πρέπει να καταγράφονται και να αρχειοθετούνται (αγροτεμάχιο, ημερομηνία, θέση εφαρμογής, αιτιολογία εφαρμογής, είδος και ποσότητα χημικού σκευάσματος, χρησιμοποιηθείς εξοπλισμός, στοιχεία χειριστή).

Τα υλικά συσκευασίας πρέπει να φυλάσσονται σε αποθήκες, προκειμένου να αποφεύγεται κάθε μόλυνση από επιβλαβείς οργανισμούς. Εφόσον η συσκευασία πρόκειται να γίνει σε υπαίθριο χώρο, δεν επιτρέπεται η παραμονή των υλικών συσκευασίας στο χώρο αυτό κατά τη διάρκεια της νύκτας, λόγω πιθανών μολύνσεων.

Εάν τα υλικά συσκευασίας πρόκειται να επαναχρησιμοποιηθούν, συνιστάται ενδιάμεσο πλύσιμο προς αποφυγή μολύνσεων του νέου προϊόντος ή των καταναλωτών, από τα διάφορα παθογόνα.

Η αποθήκευση των προϊόντων συνιστάται να γίνεται σε κατάλληλους χώρους ανάλογα με τη φύση τους. Είναι απαραίτητη η καταγραφή του χρόνου εισαγωγής και εξαγωγής των προϊόντων στην αποθήκη και γενικά, η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για τη διατήρηση της ιχνηλασιμότητας.

9. Διαχείριση εξοπλισμού και ενέργειας

Ο εξοπλισμός (μηχανήματα, εργαλεία, κατασκευές κλπ) πρέπει να λειτουργεί και να συντηρείται σύμφωνα με τις οδηγίες του κατασκευαστή και την ισχύουσα νομοθεσία.

Όπου είναι δυνατόν καλό είναι να καταγράφεται η κατανάλωση ενέργειας (καύσιμα, ηλεκτρικό ρεύμα) κατά λειτουργία ή φάση παραγωγής. Συνιστάται να λαμβάνεται μέριμνα για τη μείωση της χρήσης της ενέργειας αλλά και να περιέχεται σε κάθε επιμέρους Σχέδιο Διαχείρισης αξιολόγηση, για την ορθολογική χρήση της. Σημειώνεται ότι η σωστή επιλογή του εξοπλισμού, μειώνει το κόστος και εξοικονομεί σημαντικά ποσά ενέργειας. Θα πρέπει να αποφεύγεται για παράδειγμα η αγορά μεγάλου μεγέθους και βαρέων μηχανημάτων επειδή αυξάνουν την κατανάλωση ενέργειας πέρα από ότι προκαλούν μεγαλύτερη και ανεπιθύμητη συμπίεση του εδάφους.

Συνιστάται η εξέταση της δυνατότητας χρήσης εναλλακτικών πηγών ενέργειας και ιδιαίτερα εκείνων που αξιοποιούν ως καύσιμα τις εκροές της εκμετάλλευσης (φυτικά υπολείμματα, απορρίμματα κλπ).

10. Διαχείριση ρύπων και ανακύκλωση

Συνιστάται καταρχήν ο εντοπισμός όλων των πιθανών απορριμμάτων και ρύπων (χαρτόνια, χαρτιά, φυτικά υπολείμματα, λάδια, πλαστικά, πετρέλαια, υαλοβάμβακας, κοινά σκουπίδια, κενά συσκευασίας φυτοπροστατευτικών προϊόντων κ.α.) όπως επίσης και οι πιθανές πηγές ρύπανσης και μόλυνσης της γεωργικής εκμετάλλευσης. Εφόσον εντοπίζονται ρύποι, μολύσματα και οι πηγές τους, θα πρέπει να σχεδιάζεται και να εκτελείται ένα σχέδιο για τη μείωση τους και όπου είναι δυνατόν για την επαναχρησιμοποίηση ή την ανακύκλωση τους.

11. Περιβάλλον - Βιοποικιλότητα

Ο επιβλέπων σε συνεργασία με τον επικεφαλή της εκμετάλλευσης, συντάσσει Σχέδιο Διαχείρισης Περιβάλλοντος, στο οποίο πρέπει να περιλαμβάνεται ο τρόπος για την εκτίμηση ή τη μέτρηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από τις δραστηριότητες της γεωργικής εκμετάλλευσης καθώς και τα προβλεπόμενα μέτρα για την αντιμετώπιση τους. Οι καλλιεργητές πρέπει να εναρμονίζονται με τις ειδικές δεσμεύσεις κάθε περιοχής και ειδικότερα εκείνων που έχουν χαρακτηρισθεί οικολογικά ευαίσθητες και η διαχείριση τους καθορίζεται από ειδικές διαχειριστικές μελέτες του ΥΠΕΧΩΔΕ ή από εθνικά σχέδια δράσης. Συνιστάται ακόμη να παίρνουν μέτρα για την προστασία της εκμετάλλευσης από της εκτός αυτής πηγές ρύπων όπως π.χ. σκόνη από δρόμους καθώς και να προστατεύουν και να συντηρούν τις αναβαθμίδες των επικλινών εδαφών για λόγους αποφυγής διαβρωτικών φαινομένων και προστασίας του τοπίου και ακόμη να διατηρούν τα παραδοσιακά στοιχεία της περιοχής όπως στέρνες, ξερολιθιές, αλώνια κ.α.

Ο επιβλέπων, σε συνεργασία με τον επικεφαλή και τους καλλιεργητές συνιστάται να συμπεριλαμβάνει στο Σχέδιο Διαχείρισης Περιβάλλοντος και την πολιτική της εκμετάλλευσης για τη διαχείριση και συντήρηση της άγριας ζωής κατά τρόπο συμβατό προς την αειφόρο παραγωγή των προϊόντων της εκμετάλλευσης και την ελαχιστοποίηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον. Συνιστάται επίσης να συμπεριληφθεί σε ειδικό κεφάλαιο του Σχεδίου αυτού και σχέδιο διαχείρισης της βιοποικιλότητας.

Μη παραγωγικοί χώροι της γεωργικής εκμετάλλευσης ή κοινόχρηστοι χώροι γύρω από αυτήν όπως πρανή δρόμων κλπ, θα πρέπει να μετατρέπονται σε χώρους εμπλουτισμού της τοπικής χλωρίδας και πανίδας με σκοπό πλην των άλλων και την αισθητική αναβάθμιση του περιβάλλοντος της εκμετάλλευσης.

12. Υγεία, ασφάλεια, κατάρτιση των εργαζομένων

Σε κάθε χώρο όπου γίνεται μόνιμα η συσκευασία ή η αποθήκευση υλικών η προϊόντων, πρέπει να λαμβάνονται μέτρα για την αποφυγή ανάπτυξης παθογόνων οργανισμών. Οι χώροι αυτοί πρέπει να διατηρούνται καθαροί και να διατίθενται επαρκείς κάδοι απορριμμάτων.

Συνιστάται επίσης η σήμανση με ειδικές πινακίδες των χώρων φύλαξης των φυτοπροστατευτικών προϊόντων καθώς και η ύπαρξη κουτιών πρώτων βοηθειών.

Κάθε εργαζόμενος που χρησιμοποιεί φυτοπροστατευτικά προϊόντα ή και μηχανήματα πρέπει να έχει καταρτισθεί ανάλογα για τον ασφαλή χειρισμό τους. Θα πρέπει να υπάρχει κατάρτιση κάποιων από τους ασχολούμενους στην εκμετάλλευση σε θέματα πρώτων βοηθειών, ιδιαίτερα ως προς την αντιμετώπιση ατυχημάτων από φυτοπροστατευτικά προϊόντα. Επιβάλλεται η σύνταξη (κατανοητού από τους εργαζόμενους) σχεδίου αντιμετώπισης ατυχημάτων. Η υγεία των μόνιμων χειριστών φυτοπροστατευτικών προϊόντων π.χ. ψεκαστών, πρέπει να παρακολουθείται βάσει ενός ειδικού σχεδίου, συντασσόμενο από τον επιβλέποντα σε συνεργασία με τις τοπικές υγειονομικές αρχές.

Οι γεωργικοί ελκυστήρες συνιστάται να είναι εφοδιασμένοι με προστατευτικές κατασκευές (καμπίνες ασφαλείας, προστατευτικά πλαίσια) προκειμένου να μην εκτίθενται σε κινδύνους ή θορύβους οι χειριστές. Επίσης, ανοίγματα πηγαδιών, γεωτρήσεων κλπ στο χώρο της καλλιέργειας θα πρέπει να σημαίνονται ή να καλύπτονται προς αποφυγή ατυχημάτων.

(ΟΠΕΓΕΠ (1999): AGRO2-2, Πολυράκης Γ. «Περιβαλλοντική Γεωργία» 2003).

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Πολυράκης Γιάννης (2003). *Περιβαλλοντική γεωργία*
- Ιωάννης Καλτσής, Δημήτρης Τσίνας*: Συστήματα ποιότητας και πιστοποίηση πρωτογενούς παραγωγής – (Νέες τεχνολογίες στη γεωργική παραγωγή και την αγροτική ανάπτυξη, ΤΕΕ,13-15 Μαΐου 2005)*
- ΟΠΕΓΕΠ (1999). *AGRO2-1: Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος – Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή. Μέρος 1: Προδιαγραφή.*
- ΟΠΕΓΕΠ (1999). *AGRO2-2: Διαχείριση Αγροτικού Περιβάλλοντος – Σύστημα Ολοκληρωμένης Διαχείρισης στη Γεωργική Παραγωγή. Μέρος 2: Απαιτήσεις για την εφαρμογή στη φυτική παραγωγή.*
- Γεώργιος Κ. Σιάρδος – Αλέξανδρος Ε. Κουτσούρης (2002*): Αειφορική Γεωργία και Ανάπτυξη*
- Γ. Παπαστάμκος / Α.-Ε. Χωραφά (2007): *Παγκόσμιο Εμπορικό Σύστημα και Ευρωπαϊκή Αγροτική Πολιτική*
- Dusan Milenkovic: σχεδίαση του νέου λογότυπου για τα βιολογικά προϊόντα στην ΕΕ (βλ. εξώφυλλο και σελίδα 73)

Ιστοσελίδες:

www.agrocert.gr

www.minagric.gr

www.globalgap.org

http://ec.europa.eu/agriculture/organic

http://library.tee.gr

www.liaison.tuc.gr

http://www.bioport.gr

http://www.hellascert.gr/

www.elot.gr

http://www.brandsoftheworld.com/

https://e.pancretabank.gr/info/download_file.php?id=12